

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Lautapeli nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisyyn

Ali-Melkkilä Fanni & Holopainen Sonja

2016 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lautapeli nuoriin kohdistuvan seksuaalisen
kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin
ennaltaehkäisyyn

Ali-Melkkilä Fanni, Holopainen Sonja
Rikosseuraamusalan KO
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2016

Fanni Ali-Melkkilä, Sonja Holopainen

Lautapeli nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisyyn

Vuosi 2016 Sivumäärä 86

Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää toimeksiantajalle innovatiivinen lautapeli nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisyyn. Työelämäkumppanina toimi Nuorten Exit. Tarkoituksena oli pelin avulla lisätä nuorille tietoa ja avointa keskustelua seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvistä aiheista sekä kehittää uudenlainen menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Opinnäytetyömme tietoperustan pääteemoiksi nousivat seksi ja suhteet, omat rajat ja oikeudet, seksuaalisuus ja media sekä seksuaalinen kaltoinkohtelu. Tietoperustan sekä toimeksiantajan tarpeiden pohjalta kehitimme lautapelin, joka sisälsi kysymyksiä opinnäytetyön viitekehykseen liittyen. Lautapeliä pilotoitiin kahdesti Martinlaakson nuorisotalolla yhteensä viiden nuoren ja yhden työntekijän kanssa.

Opinnäytetyömme tavoitteiden toteutumista arvioitiin pilotoinnista saatujen havaintojen, palautelomakkeiden, haastattelujen sekä omien muistiinpanojen avulla. Peli koettiin hauskaksi ja sen avulla pystyttiin lisäämään tietoa aihepiireistä. Pelaaminen ja ohjeistus koettiin helpoksi ja selkeäksi. Pelin avulla pystyttiin madaltamaan kynnyksiä keskustella seksuaalisuudesta, seksuaalisesta kaltoinkohtelusta sekä omista rajoista. Peli koettiin toimivaksi menetelmäksi nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Pilotointien perusteella nuorille tulisi lisätä tietoa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta ja omista rajoista sekä kertoa auttavista tahoista, joihin nuori voi tarvittaessa olla yhteydessä.

Asiasanat: lautapeli, seksuaalinen kaltoinkohtelu, vastikkeellinen seksi, nuoret

Fanni Ali-Melkkilä, Sonja Holopainen

A board game to help prevent youth from facing sexual abuse and sex for payment

Year	2016	Pages	86
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelor's thesis was to create an innovative board game to help prevent youth from facing sexual abuse and sex for payment. The thesis was made in co-operation with an organization named Nuorten Exit. The purpose of the game was to raise the awareness of young people and increase open discussion of sexual abuse and sex for payment. The aim was also to develop a new method for professionals working with the youth. The main themes in the theoretical part are sex and relationships, personal boundaries and rights, sexuality and media and sexual abuse. On the basis of the theory and the needs of Nuorten Exit, the board game was created, including questions related to the topics in the theoretical part. The board game was tried out in a youth club in Martinlaakso twice with five youth and a youth worker.

The trial was evaluated based on observations, feedback, interviews and the authors' own notes. The results showed that the game was fun and increased the knowledge related to the subject matter. The gaming and the instructions were found to be easy and clear. By playing the game, it was possible to lower the threshold for discussing sexuality, sexual abuse and personal boundaries. In addition, the game was found to be an effective method for the professionals working with the youth. The results emphasized the importance and the need for raising the awareness of young people about sexual abuse, personal boundaries and information about other supporting organizations.

Keywords: board game, sexual abuse, sex against payment, youth

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön toimintaympäristöt ja yhteistyökumppanit	8
3	Opinnäytetyön tavoitteet.....	9
4	Teoreettinen viitekehys.....	10
	4.1 Seksi ja suhteet.....	11
	4.2 Omat rajat ja oikeudet.....	12
	4.3 Seksuaalisuus ja media	15
	4.4 Seksuaalinen kaltoinkohtelu.....	17
5	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	20
6	Opinnäytetyön prosessikuvaus	24
	6.1 Ideoinnista lautapelin rakentamiseen	25
	6.2 Vantaan kaupungin nuorisopalvelut pilotoinnin kohderyhmänä	27
	6.3 Lautapelin koeversion testauttaminen	28
	6.4 Lautapelin visuaalinen toteutus yhteistyökumppaneiden kanssa	29
	6.5 Pilotointi ja parannusehdotukset.....	30
	6.6 Lautapelin ja opinnäytetyön valmistuminen	31
7	Opinnäytetyön tuotoksen esittely.....	32
8	Pilotoinnit Martinlaakson nuorisotalolla	34
	8.1 Ensimmäinen pilotointi.....	35
	8.2 Toinen pilotointi.....	36
	8.3 Nuorten palautteet	37
	8.4 Nuorisotyöntekijän palaute	39
	8.5 Havainnot pilotoinneista	41
9	Opinnäytetyön tavoitteiden tulokset ja arviointi	43
10	Johtopäätökset	46
11	Pohdinta	50
	11.1 Fannin itsearviointi	54
	11.2 Sonjan itsearviointi	56
	11.3 Eettisyys ja luotettavuus.....	57
	11.4 Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotukset.....	59
	Lähteet	62
	Kuviot	65
	Taulukot	66
	Liitteet.....	67

1 Johdanto

Opinnäytetyömme kohteena, kehitettävänä ilmiönä, on nuoriin kohdistuvan vastikkeellisen seksin ja seksuaalisen kaltoinkohtelun ennaltaehkäisy tiedon lisäämisen ja keskustelun avulla. Tavoitteena oli kehittää toiminnallisena menetelmänä lautapeli, jossa käsitellään seksuaalisuuteen, seksuaaliseen kaltoinkohteluun sekä omiin rajoihin ja oikeuksiin liittyviä aiheita. Vastikkeellinen seksi on yksi seksuaalisen kaltoinkohtelun muodoista ja sillä tarkoitetaan seksuaalisten palvelusten vaihtamista hyödykkeisiin silloin, kun uhrina on alle 18-vuotias nuori (Susineva 2014). Koimme, että pelin avulla nuoret voisivat omaksua tiedon paremmin ja vakavista aiheista olisi helpompi keskustella. Tarkoituksena oli luoda nuorten kanssa työskenteleville työntekijöille uusi myönteinen ja toimiva menetelmä, jonka avulla voidaan herättää keskustelua ilman, että nuori ahdistuu tai kuormittuu. Tämä onnistuisi esimerkiksi keskittymällä asioihin, jotka vahvistavat nuoren itsetuntoa ja omia rajoja sen sijaan, että keskityttäisiin asioihin, jotka heikentävät niitä. Opinnäytetyössämme halusimme keskittyä avoimen vuorovaikutuksen ja keskustelun edistämiseen nuorten ja ammattilaisten välillä. Lautapelin avulla on mahdollista lisätä nuorille tietoa hausalla tavalla sekä luoda salliva ja hyväksyvä ilmapiiri, jossa on tilaa mieleen nouseville ajatuksille ja kysymyksille.

Teimme opinnäytetyömme yhteistyössä työelämän kanssa. Toimeksiantajana toimi Nuorten Exit, joka on Exit - pois prostituutiosta ry:n koordinoimaa toimintaa. Kävimme alkuvuodesta 2016 Nuorten Exitissä kartoittamassa toimeksiantajan toiveita ja tarpeita opinnäytetyöllemme. He kertoivat tarvitsevänsä lisää monipuolisia toiminnallisia menetelmiä, joiden avulla työskentely nuorten kanssa helpottuisi. Opinnäytetyömme on toiminnallinen, sisältäen lautapelin valmistamisen sekä kaksi pilotointikertaa. Päädyimme toteuttamaan opinnäytetyömme yhteistyössä myös Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa ja pilotoimme kehittämäämme peliä Länsi-Vantaalla sijaitsevalla Martinlaakson nuorisotalolla. Opinnäytetyömme kohderyhmäksi valikoituivat toimeksiantajan pyynnöstä nuorisotalolla käyvät yläkouluikäiset nuoret ja toisen asteen opiskelijat sekä heidän kanssaan työskentelevät ammattilaiset.

Valitsimme seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin opinnäytetyömme aiheeksi, sillä rikosseuraamusalan sosionomeina meitä kiinnostaa rikollisuuden ennaltaehkäisy. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta seksuaalisuus ja seksuaalinen kaltoinkohtelu ovat ajankohtaisia ja universaaleja aihealueita, joiden puheeksi ottaminen on tärkeää. Seksien osto alaikäiseltä ja muut seksuaalirikokset ovat vakavia, rangaistavia tekoja. Ennaltaehkäisyn kannalta tiedon lisääminen nuorten ja ammattilaisten keskuudessa on tärkeää ja samalla perustavanlaatuisen osa rikosseuraamusalaan kuuluvaa ennaltaehkäisevää työtä. Uskomme, että tiedon lisäämisen avulla seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvät ilmiöt ovat paremmin tunnistettavissa, jolloin myös niihin puuttuminen on helpompaa. Koemme, että nuoriin vaikuttaminen on yksi tehok-

kaimmista keinoista rikollisuuden ennaltaehkäisyssä ja olemme molemmat kiinnostuneita työkentelystä nuorten parissa. Mielestämme on myös tärkeää, että nuorten näkökulmat sekä ajatukset huomioidaan ja että he pääsevät osallistumaan kehittämistyöhön.

Toteutimme opinnäytetyömme parityönä. Pääosan kirjallisesta työstä kirjoitimme yhdessä, ja kaen teoriaosuuden tasapuolisesti niin, että molemmille tuli saman verran kirjoitettavaa. Luimme ja korjasimme raporttia yhdessä läpi koko opinnäytetyöprosessin. Näin saimme kieli- asusta sekä kokonaisuudesta yhtenäisen ja molempien mielipiteet sekä pohdinnat näkyivät lopputuloksessa. Suunnittelimme ja teimme kaikki lautapeliin liittyvät päätökset yhdessä. Valmis- timme lopullisen lautapelin yhteistyössä teollisen suunnittelun opiskelijan sekä painoalan am- mattilaisen kanssa. Yhteistyökumppaneiden avulla saimme lautapelistä laadukkaan ja Nuorten Exitin visuaaliseen ilmeeseen sopivan kokonaisuuden.

2 Opinnäytetyön toimintaympäristöt ja yhteistyökumppanit

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyömme toimeksiantajan, Nuorten Exitin, sekä yhteistyökumppanimme toimineen Martinlaakson nuorisotalon. Valmistimme toiminnallisen opinnäytetyömme tuotoksena lautapelin Nuorten Exitille. Pilottoimme lautapeliä kahdesti kokeiluvaiheessa Martinlaakson nuorisotalon nuorten sekä nuorisotyöntekijän kanssa.

Nuorten Exit on vuonna 2010 aloitettu Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama toiminto, jota koordinoi Exit - pois prostituutiosta ry. Exit ry on vuonna 2008 perustettu yhdistys, joka tekee prostituution ja ihmiskaupan vastaista vaikuttamistyötä sekä Suomessa että kansainvälisesti. Alun perin Exitin tarkoituksena oli auttaa ihmisiä pois kaupallisen seksin piiristä, mutta jo pian toiminnan alettua todettiin, että syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat tärkeä kohderyhmä prostituution vähentämisessä. Nuorten Exit tarjoaa tietoa ja tukea 13 - 29-vuotiaille nuorille seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin tilanteisiin. Nuorten Exit on ollut RAY:n vakinaisesti rahoittamaa toimintaa jo vuodesta 2014 alkaen ja sen tavoitteena on alusta asti ollut toimia nuoriin kohdistuvaa vastikkeellista seksiä ja seksuaalista kaltoinkohtelua ennaltaehkäisevästi. (Nuorten Exit.)

Nuorten Exitissä erilaisia työmuotoja kokeilemalla selvisi, että verkon välityksellä pystytään tavoittamaan kohderyhmän nuoria laajasti perinteisen ryhmätoiminnan ohella. Nuoret kohtasivat seksuaalista häirintää myös verkossa ja sosiaalisen median eri sovelluksissa. Verkkotyön lisäksi Nuorten Exitin ennaltaehkäiseviä työmuotoja ovat jalkautuva työ nuorten suosimille paikoille, kouluvierailut sekä ammattilaisten koulutukset ja konsultointi. Kouluvierailuilla nuorille pidetään toiminnallisten menetelmien työpajoja, kestoaltaan noin oppitunnin pituisia. Työpajojen tarkoituksena on herättää keskustelua ja lisätä tietoisuutta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta ja vastikkeellisesta seksistä niin, että myös nuorten mielipiteet ja ajatukset otetaan huomioon. Asiakastyötä Nuorten Exit tarjoaa nuorille ja heidän läheisilleen verkossa, puhelimitse tai kasvotusten. Yhteiskunnallisia vaikuttamiskeinoja ovat tiedottaminen, poliittinen lobbaus sekä yhteistyö viranomaisten kanssa. Nuorten Exitissä työskentelee toiminnanjohtaja, projektityöntekijä, suunnittelija ja asiakastyön ohjaaja, vapaaehtoistyön koordinaattori sekä vaihtuvat harjoittelijat ja työkokeilijat. (Nuorten Exit.)

Martinlaakson nuorisotalo kuuluu Vantaan kaupungin nuorisopalveluihin. Vantaan kaupungin nuorisopalvelut koostuvat neljästätoista nuorisotalosta, jotka tarjoavat nuorille harrastustoimintaa, pelejä, kerhoja tai muuten vaan oleilua sekä neuvoa ja tukea kaikissa elämään liittyvissä asioissa. Nuorisopalveluiden tarkoituksena on tukea nuorten kasvua, kehittää kasvuympäristöä avoimeksi ja laadukkaaksi, huolehtia nuorten palveluiden monipuolisuudesta sekä kehittää yhteistyötä perheiden, koulujen ja eri järjestöjen kanssa. (Nuorisopalvelut.) Nuorisopalveluiden toiminta on maksutonta ja vapaaehtoista ja tarkoitettu pääasiassa 10 - 17-vuotiaille.

Tavoitteena on suunnitella toimintaa yhteistyössä nuorten kanssa. Aluenuorisopäälliköt hallinnoivat Vantaan nuorisotiloja, jotka on jaettu neljään alueeseen: Itä-Vantaan nuorisotilat, Korso - Koivukylä-alueen nuorisotilat, Länsi-Vantaan nuorisotilat sekä Tikkurilan alueen nuorisotilat. Länsi-Vantaan neljä nuorisotilaa sijaitsevat Martinlaaksossa, Kannistossa, Pähkinärinteessä sekä Myyrmäessä. (Nuorisotilat.)

3 Opinnäytetyön tavoitteet

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyöllemme asetetut tavoitteet. Taulukoihin olemme kirjanneet arviointiaineistot, joiden avulla tarkastelimme tavoitteiden toteutumista vastaamalla arviointikysymyksiin. Ensimmäisessä taulukossa on kuvattu tavoitteet opinnäytetyömme tuotoksen onnistumiselle. Toisessa taulukossa on esitelty henkilökohtaiset oppimistavoitteemme koko opinnäytetyöprosessin ajalta.

Opinnäytetyön tavoitteet	Arviointikysymykset	Arviointiaineisto
1. Lisätä nuorille tietoa seksuaaliseen kaltoinkohteluun ja vastikkeelliseen seksiin liittyvistä aiheista.	1. Onko pelin avulla pystytty lisäämään nuorille tietoa seksuaaliseen kaltoinkohteluun ja vastikkeelliseen seksiin liittyvistä aiheista?	- Omat havainnot - Nuorten palaute - Nuorisotyöntekijän palaute
2. Madaltaa nuorten kynnystä keskustella avoimesti seksuaalisuudesta, seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, omista rajoista ja parisuhteesta.	2. Onko pelin avulla pystytty madaltamaan nuorten kynnystä keskustella seksuaalisuudesta, seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, omista rajoista ja parisuhteesta?	- Omat havainnot - Nuorten palaute - Nuorisotyöntekijän palaute
3. Kehittää uudenlainen, toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille.	3. Onko onnistuttu kehittämään uudenlainen, toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille?	- Nuorisotyöntekijän palaute - Nuorten palaute

Taulukko 1: Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää Nuorten Exitille toiminnallisena menetelmänä lautapeli, jonka avulla ennaltaehkäistä nuoriin kohdistuvaa seksuaalista kaltoinkohtelua ja vastikkeellista seksiä. Ensimmäisenä tavoitteena oli toiminnallisen menetelmän avulla lisätä tietoa seksuaaliseen kaltoinkohteluun ja vastikkeelliseen seksiin liittyvistä aiheista. Toisena tavoitteena oli madaltaa kynnystä keskustella avoimesti seksuaalisuudesta ja siihen liittyvistä aiheista. Nuorten Exit pyrkii toiminnallaan lisäämään nuorten tietoisuutta sekä avointa keskustelua, jonka vuoksi valitsimme opinnäytetyömme päätavoitteiksi tiedon lisäämisen ja keskustelukynnyksen madaltamisen. Kolmantena tavoitteena oli kehittää uudenlainen, toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille helpottamaan vaikeista asioista puhumista. Tarkoituksena on, että nuoret pelaavat peliä ohjaajan kanssa, sillä aihealueet saattavat

herättää hämmentäviä tuntemuksia nuorissa. On tärkeää, että käsiteltävät aiheet puretaan aikuisen johdolla, jotta mikään ei jää painamaan nuoren mieltä.

Henkilökohtaiset oppimistavoitteet	Arviointikysymykset	Arviointiaineisto
1. Oppia käyttämään toiminnallisia menetelmiä nuorten kanssa työskennellessä.	1. Onko työskentely toiminnallisten menetelmien avulla onnistunut?	- Omat havainnot - Nuorten palaute - Nuorisotyöntekijän palaute
2. Oman ammatillisen osaamisen kehittyminen.	2. Onko ammatillinen osaaminen kehittynyt?	- Omat kokemukset ammatillisen osaamisen kehitymisestä - Reflektointi
3. Toimivan toiminnallisen menetelmän kehittäminen.	3. Onko toiminnallinen menetelmä toimiva?	- Nuorten palaute - Nuorisotyöntekijän palaute - Omat havainnot/kokemukset menetelmän toimivuudesta

Taulukko 2: Henkilökohtaiset oppimistavoitteet

Henkilökohtaisina oppimistavoitteinamme oli oppia käyttämään toiminnallisia menetelmiä nuorten kanssa työskennellessä, oman ammatillisen osaamisen kehittyminen kohti asiantuntijuutta sekä toimivan toiminnallisen menetelmän kehittäminen. Lisäksi tavoitteena oli valmistuminen Joulukuussa 2016. Olemme molemmat kiinnostuneita toiminnallisten menetelmien käytöstä työskentelyvälineenä sekä nuorten parissa työskentelystä. Halusimme valmistaa uudenlaisen menetelmän, jota kehittäessä oma luovuutemme ja innovatiivinen ajattelukykyimme sosiaalialan ammattilaisina kasvoivat. Opinnäytetyömme tavoitteita ja niiden toteutumista on kuvattu luvussa 9.

4 Teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyömme tietoperustan. Aihepiirimme laajuuden vuoksi rajasimme pääteemoiksi seksi ja suhteet, omat rajat ja oikeudet, seksuaalisuus ja media sekä seksuaalinen kaltoinkohtelu. Seksi ja suhteet luvussa tarkastellaan seksuaalista suuntautumista, parisuhteen vaiheita sekä tasa-arvoisen ja vahingollisen suhteen piirteitä. Omien rajojen ja oikeuksien teoriaosuuteen sisältyvät seksuaalioikeudet sekä seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja suojaikäraja. Seksuaalisuus ja media osiossa käsitellään nuoren seksuaalisuutta sekä median vaikutusta siihen. Seksuaalisen kaltoinkohtelun teoriaan sisältyy tietoa kaltoinkohtelun muodoista, seksuaalirikoksiin liittyvistä laeista sekä vastikkeellisesta seksistä, joka on yksi opinnäytetyömme keskeisimmistä aiheista. Nuorten Exitin toiveena oli, että pelin avulla olisi mahdollista käsitellä laajasti näitä kaikkia aihealueita. Opinnäytetyömme kannalta on tärkeää ymmärtää keskeisiä seksuaaliseen kaltoinkohteluun, seksuaalisuuteen sekä nuoruuteen liittyviä aiheita, jotta niiden avaaminen ja käsittely lautapelin avulla mahdollistuu ja peli vastaa sekä

työelämän että kohderyhmän tarpeisiin. Osa teoriasta on läpikäyty tiivistetympin, mutta monet pelin kysymyksissä esiintyvät seksuaalisuuteen ja omiin rajoihin liittyvät teemat ovat kuitenkin vaikuttaneet taustalla projektin kulkuun alusta loppuun asti.

Opinnäytetyömme yhteiskunnallisesti merkittävät lähtökohdat, kuten ihmisoikeudet, seksuaalioikeudet ja muut rikosoikeudelliset kysymykset ovat sisällytettynä opinnäytetyöraportin teoreettiseen viitekehykseen. Opinnäytetyömme raportin otsikot vastaavat lautapelin pääaihealueita ja pelin kysymyskortteihin liittyvät teoriat löytyvät helposti raportin tietoperustasta aihealuetta vastaavan otsikon alta. Päädyimme tähän jaotteluun, jotta toiminnallisen opinnäytetyömme raporttiosuus sekä toteutuksena kehitetty lautapeli olisivat sisällöllisesti yhteneväiset.

4.1 Seksi ja suhteet

Seksi, seksuaalisuus ja seurustelu ovat asioita, jotka herättävät ajatuksia lähes päivittäin. Aiheisiin tutustuminen esimerkiksi lukemalla sekä läheisten kanssa keskustelu saattavat edistää omien tunteiden ja ajatusten ymmärtämistä. Seksuaalinen suuntautuminen kertoo, kehen ihminen on ihastunut tai rakastunut. Ihminen voi tuntea vetoa eri sukupuolta olevaan, jolloin hän on heteroseksuaali. Homoseksuaalisuus tarkoittaa, että henkilö tuntee vetoa samaa sukupuolta olevaa kohtaan. Vetoa voi myös tuntea sekä tyttöjä että poikia kohtaan, jolloin suuntautumista kutsutaan biseksuaalisuudeksi. Joillekin sukupuolella ei ole merkitystä, jolloin henkilö voi tuntea vetoa ihmistä kohtaan sukupuoleen katsomatta. Aseksuaalisesti suuntautunut henkilö ei tunne seksuaalista vetoa kehenkään, mutta voi kuitenkin kokea läheisyyttä ja haluta elää parisuhteessa. Ihminen ei valitse seksuaalista suuntautumistaan ja jokaisella on oikeus itse määrittellä kehen tuntee tai ei tunne vetoa ja mikä itsestä tuntuu hyvältä. (Pakarinen 2012.)

Nuoret ovat vielä keskeneräisiä kehityksessään ja parisuhteeseen päädytään helposti miettimättä siihen liittyvää tasa-arvoa ja toisen kunnioittamista (Bildjuschkin 2008, 132). Nuoren kehityksen kannalta on tärkeää kokea seksuaalista läheisyyttä asteittain, omien valmiuksien mukaan. Seurustelukokeilujen myötä koskettelun ja kiihottumisen kokemukset lisääntyvät sekä varmuus itsestä ja omien tunteiden hallinnasta voimistuvat. (Apter, Väisälä & Kaimola 2006, 205 - 208.) Nuorille on tärkeää kertoa parisuhteen vaiheista ja siitä, millä tavoin tasa-arvo, luottamus ja kunnioitus parisuhteessa toteutuvat. Alkuhuumaksi kutsuttu aika kestää yleensä enintään kaksi vuotta ja keskeistä on vahva yhteenkuuluvuuden tunne. Alkuhuuman laannuttua tulee eriytymisvaihe, arki, jossa huomataan toisen puutteita ja erimielisyydet nousevat pintaan. Parisuhteen osapuolet saattavat olla eri aikaan eri vaiheissa, joka tekee eriytymisvaiheesta entistä haastavamman. Erimielisyydet ja riidat tuovat mukanaan hankalia tunteita, kuten epävarmuutta, pettymyksiä ja mustasukkaisuutta. Epärealistiset uskomukset, torjutuksi tuleminen ja parisuhteen lopettaminen tuntuvat ikävältä ja saattavat aiheuttaa surua ja vihaa.

Hankalien tunteiden sietäminen ja sen harjoittelu ovat tärkeitä asioita parisuhteessa. (Bildjuschkin 2008, 132 - 134.)

Hyvä parisuhde tuntuu hyvältä ja siinä pystyy olemaan vapaasti oma itsensä. On myös tärkeää viettää aikaa omien ystävien ja perheen kanssa, vaikka onkin parisuhteessa. (Omat rajat 2010.) Jokainen osoittaa läheisyyttä ja rakkautta omalla tavallaan. Omista tunteista, tarpeista ja toiveista keskusteleminen on osa toimivaa parisuhdetta. Yhtä tärkeää on keskustella asioista, jotka eivät kuulu hyvään parisuhteeseen, kuten toisen alistaminen, nöyryyttäminen ja pakottaminen. Luottamus ja turvallisuus luovat pohjan tasa-arvoiselle suhteelle, eikä parisuhteen intiimeistä asioista tule puhua muille. Nuoren kokemattomuus saattaa ajaa hänet alistavaan ja manipuloivaan suhteeseen, jossa henkisen väkivallan ja vallan väärinkäytön mahdollisuus on suuri. Väkivalta parisuhteessa ei ole milloinkaan uhrin vika, vastuu on aina tekijällä. Nuorten parisuhteet ovat usein harjoittelua, eivätkä kestä pitkään, kehityksen keskeneräisyydestä ja murrosiästä johtuen. (Bildjuschkin 2008, 132 - 136.) Nuorten Exitin toiveena oli, että opinnäytetyössämme käsiteltäisiin sekä hyvän että vahingollisen parisuhteen piirteitä. Lautapelimme Seksi ja suhteet - osiossa on kysymyksiä näistä aiheista.

4.2 Omat rajat ja oikeudet

Nuoren tulee saada rauhassa tutkia omaa seksuaalisuuttaan ja pohtia omia rajojaan. Rajojen löytäminen tapahtuu usein toisten ihmisten avulla. Seksuaalisen kanssakäymisen yhteydessä on tärkeää, että nuorella on rinnalla kumppani, johon voi luottaa ja että suhde on tasavertainen. Jos seksi tuntuu pelottavalta ja nuori kokee itsensä epävarmaksi, on tärkeää kuunnella omia tuntemuksiaan ja myöntää, ettei ole vielä valmis. Itseään kuuntelemalla ja tarvittaessa kieltäytymällä nuori suojelee omia rajojaan eikä ylitä niitä toista miellyttääkseen. (Aaltonen 2012, 134 - 135.) Nuorten Exit korostaa, ettei seksiin tarvitse koskaan ryhtyä, jollei sitä itse halua. Tämä pätee myös, vaikka nuori olisi seurustelusuhteessa. Opinnäytetyömme avulla pyrimme lisäämään tietoa nuorille omista rajoista ja niiden merkityksestä seksuaalisuuteen.

Nuorelle omien rajojen tunnistaminen ja niistä kiinni pitäminen voi olla hankalaa. Heikkojen rajojen vuoksi nuori saattaa ajautua tilanteeseen, jota hän ei enää hallitse ja päätyy tekemään asioita, joita ei muuten tekisi tai haluaisi tehdä. (Susineva 2014.) Omien rajojen puolustaminen käytännössä tarkoittaa sitä, että jokainen saa itse päättää kuka omaan kehoon koskee ja millä tavalla. Jokaisella on myös oikeus sanoa ”Ei”, jos jokin asia ei tunnu hyvältä. (Omat rajat.) Tunnetaidot ovat tärkeä osa omien rajojen hahmottamista. Niiden avulla nuori oppii mikä tuntuu hyvältä, mikä ei ja että kaikkia tunteita on lupa tuntea, myös häpeää, pelkoa, ahdistusta ja vihaa. Esimerkiksi suuttumuksen avulla nuori voi oppia puolustamaan omia rajojaan, kun hän kokee tulleensa loukatuksi. Mikään tunne ei kuitenkaan oikeuta käytökseen, joka vahingoittaa itseä tai ympärillä olevia. Nuorten kanssa on tärkeää korostaa jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja vapaaehtoisuuteen, kun puhutaan omista tuntemuksista. (Aaltonen 2012, 53 - 56.)

Väestöliitto on luonut International Planned Parenthood Federation -järjestön Seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien peruskirjan pohjalta seksuaalioikeudet, jotka koskevat erityisesti suomalaisia nuoria. Näitä oikeuksia ovat oikeus omaan seksuaalisuuteen, oikeus tietoon seksuaalisuudesta, oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi, oikeus seksuaaliterveyspalveluihin, oikeus tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen, oikeus yksityisyyteen sekä oikeus vaikuttaa. (Seksuaalioikeudet 2016.) Nuoren on tärkeää oppia vaatimaan muita kunnioittamaan seksuaalioikeuksiaan sekä kunnioittamaan muiden seksuaalioikeuksia (Aaltonen 2012, 134). WHO:n mukaan kansainvälisissä ja alueellisissa ihmisoikeussopimuksissa, muissa yhteisesti hyväksytyissä asiakirjoissa sekä kansallisissa lainsäädännöissä jo tunnustettujen ihmisoikeuksien tulee toteutua seksuaaliterveyden saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. (World Health Organisation 2016.)

Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa on 30 artiklaa, joiden mukaan esimerkiksi kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina, jokaisella on oikeus elämään, vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen, ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella epäinhimillisesti tai alentavasti, jokaisella on ajatuksen, omatunnon ja uskonnon vapaus sekä oikeus mielipiteen ja sananvapauteen. Oikeudet ja vapaudet koskevat jokaista ihmistä katsomatta rotuun, sukupuoleen, väriin, uskontoon, kieleen, omaisuuteen, syntyperään, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen tai muuhun tekijään. (United Nations Human Rights 1996 - 2016.) Yksilön laajempaa itsemääräämisoikeutta ilman hyväksikäyttöä ja pakkoa sekä oikeutta yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon tulee kunnioittaa, jotta seksuaalioikeudet toteutuvat. (Aaltonen 2012, 70).

Seksuaalioikeudet koskevat kaikkia ihmisiä. Niiden tiedostaminen ja toteutuminen edistävät yksilön seksuaaliterveyttä. Useilla kansainvälisillä järjestöillä on omat seksuaalioikeuksien julistuksensa. World Health Organisation on vuonna 2002 sopinut periaatteet, joiden mukaisesti Väestöliiton seksuaalioikeudet määrittyvät. Periaatteilla ja oikeuksilla on paljon yhteistä kansainvälisten järjestöjen International Planned Parenthood Federation ja World Association for Sexual Health julkaisemien seksuaalioikeuksien kanssa. (Seksuaalioikeudet 2016.) International Planned Parenthood Federation -järjestön mukaan seksuaali- ja lisääntymisoikeudet ovat osa ihmisoikeuksia. Ne korostavat seksuaalisuutta ja terveyttä, jotka edistävät yksilön vapautta, tasa-arvoa sekä jokaisen ihmisen arvokkuutta. Syrjintä, sosiaalinen stigma, pelko ja väkivalta ovat uhkia seksuaalioikeuksien toteutumiselle. (International Planned Parenthood Federation 2011.) World Association for Sexual Health -järjestön julistuksessa seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia, jotka koskevat seksuaalisuutta ja joita tulee suojella sekä kunnioittaa. (World Association for Sexual Health 2013).

Oikeus seksuaalikasvatukseen ja tietoon seksuaalisuudesta on jokaista ihmistä koskeva seksuaalioikeus. Seksuaalikasvatus toteutuu virallisesti esimerkiksi kouluissa ja myös epävirallisesti

osana kodin ja vanhempien kasvatusta. Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia järjestämään terveysneuvontaa. Yhtenä osa-alueena on seksuaaliterveys, jonka avulla tuetaan lapsen ja nuoren seksuaalista kehitystä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2014 julkaisemassa kansallisessa seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelmassa lasten ja nuorten seksuaalikasvatus on yksi painopistealueista. Tuen ja tiedon saaminen seksuaalisuuteen liittyen on tärkeää elämän jokaisessa vaiheessa, sillä kehon lisäksi muutokset eri elämänvaiheissa vaikuttavat myös ihmisen mieleen. Seksuaalikasvatuksen avulla on mahdollista ehkäistä riskejä, jotka liittyvät seksuaaliseen käyttäytymiseen sekä korjata jo toteutuneiden vahingollisten tilanteiden seurauksia. Ihmisen keho muuttuu läpi elämän ja muutokset vaikuttavat myös mieleen, jonka vuoksi seksuaalikasvatus on tarpeen kaiken ikäisenä. (Seksuaalikasvatus elämänculussa 2015.)

Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimisto ja Saksan terveystkasvatuskeskus ovat yhdessä luoneet Euroopan seksuaalikasvatuksen standardit, joiden tarkoituksena on selvittää tieto ja ymmärrys, joita lapset ja nuoret eri ikävaiheissa tarvitsevat seksuaalisuuden positiivisen kehittymisen varmistamiseksi. (Seksuaalikasvatus elämänculussa 2015). Euroopan seksuaalikasvatuksen standardeissa kuvataan keinoja kouluissa toteutettavien seksuaalikasvatusohjelmien kehittämiseksi. Standardeissa käytetään käsitettä kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus, jossa keskeistä on seksuaalisuuden näkeminen myönteisenä ja rikastuttavana asiana. Taustalla vaikuttavat ihmisoikeudet, joiden mukaan jokaisella on oikeus tietää seksuaalisuudesta. Standardien mukaan jokaisen tulisi saada seksuaalikasvatusta, sillä seksuaalisuus on tärkeä osa elämää ja seksuaaliterveyden edistäminen välttämätöntä. Epävirallinen seksuaalikasvatus on modernisointuneessa yhteiskunnassa riittämätöntä, eikä nuorten tietolähteiden ja lähteistä saadun tiedon luotettavuutta voi taata. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2014, 5-7.)

Yksi seksuaalikasvatuksen tärkeimmistä tehtävistä on ennakoita ja oikaista kyseenalaisista eri lähteistä, kuten verkossa levitetystä pornosta, saatua virheellistä tietoa. Seksuaalikasvatus ehkäisee riskiä ei-toivottuja raskauksia sekä hiv- ja muita seksitautitartuntoja kohtaan lisäämällä lasten ja nuorten tietoisuutta. Koulun seksuaalikasvatus on tärkeää, sillä usein vanhemmilla ei ole kaikkea tarvittavaa tietoa seksuaalisuuteen liittyen ja vanhemmat voivat kokea keskustelun seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista vaikeaksi ja epämieliseksi. Irtaantumisen ja itsenäistymisen vuoksi vanhemmat eivät välttämättä ole nuorelle mieluisin keskustelukumppani omaan seksuaalisuuteen liittyen. Arkaluontoisista asioista keskusteleminen yhdessä on tärkeää ja sen opettelu mahdollistuu oman ikäryhmän kanssa esimerkiksi luokassa koulutetun opettajan tukemana. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2014, 13.) Nuorten Exitin mukaan seksuaalikasvatus vahvistaa myös seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Seksuaalinen itsemääräämisoikeus tarkoittaa oikeutta tasa-arvoon, oikeutta elää pelkäämättä seksuaalista hyväksikäyttöä sekä oikeutta nauttia itsestään ja kehityksestään. Julkisen vallan velvollisuutena on turvata jokaisen ihmisen itsemääräämisoikeuden toteutuminen muun muassa kriminaalisoinnin avulla. (Cacciatore 2007, 320 - 321.) Seksuaalinen itsemääräämisoikeus on

jokaisen oikeus, riippumatta henkilön sukupuolesta tai siitä, tapahtuuko seksuaalinen teko samaa vai eri sukupuolta olevien välillä. Seksuaalinen itsemääräämisoikeus on pysyvä oikeus, joka ei vähene henkilön oman toiminnan johdosta, esimerkiksi prostituutiota harjoittaessa. Jokaisella on oikeus päättää kenen kanssa ja millä tavalla on valmis seksuaaliseen kanssakäymiseen. On myös oikeus olla haluamatta tai kieltäytyä seksuaalisesta kanssakäymisestä, vaikka kyseessä olisi seurustelukumppani tai puoliso. Raiskaus on rikos, huolimatta siitä, tapahtuuko se parisuhteessa, avioliitossa vai tuntemattoman ihmisen toimesta. Seksuaalirikokset rikkovat ihmisen itsemääräämisoikeutta. Itsemääräämisoikeus ei myöskään oikeuta sellaiseen tekoon, joka rikkoisi toisen henkilön itsemääräämisoikeutta. (Aaltonen 2012, 133.)

Suojaikärajan tarkoituksena on turvata lapsen psyykinen ja fyysinen kehitys sekä suojella lapsen kehittymättömyyttä ja kypsymättömyyttä. Rikoslaisissa alaikäisten suojaikärajat ovat 16 ja 18 vuotta. Suojaikäraja turvaa lapsen oikeuden suojeluun, jolloin lapsen hyväksikäyttöön syylistyneellä on täysi vastuu tapahtuneesta, eikä hän voi vedota lapsen seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen. Näin on myös silloin, kun alaikäinen on itse tehnyt aloitteen. (Aaltonen 2012, 134.) Luottamussuhteessa, kuten valmentajana, opettajana tai lääkärinä toimiva täysi-ikäinen aikuinen ei saa tehdä seksuaalista tekoa alle 18-vuotiaalle nuorelle (Neuvola.info 2011).

4.3 Seksuaalisuus ja media

Seksuaalisuus on luonnollinen, arvokas ja perustavanlaatuinen osa ihmisen elämää. Korkean elämänlaadun saavuttamiseksi on tärkeää, että ihminen kokee voivansa ilmaista omaa seksuaalista identiteettiään turvallisesti ja luottavaisin mielin sekä ylläpitää seksuaali- ja lisääntymisoikeuksiaan. (International Planned Parenthood Federation 2011.) Seksuaalisuus kuuluu jokaisen ihmisen ominaisuuksiin ja se muotoutuu koko elämämme ajan. Seksuaalisuus on paljon enemmän kuin pelkkä yhdyntä tai sukupuolitaudit ja se on sidoksissa ihmistä ympäröivään kulttuuriin ja muutoksiin elämässä. Seksuaalisuus on subjektiivinen kokemus, eikä kukaan muu pysty määrittelemään toisen seksuaalisuutta kuin ihminen itse. Seksuaaliterveys on osa ihmistä ja sen huomioiminen tarkoittaa ihmisen huomioimista kokonaisuutena. Oman ihmiskäsityksensä hahmottaminen on tärkeää, sillä se vaikuttaa tulkintoihimme terveydestä, sairaudesta, seksuaalisuudesta ja sukupuolisuudesta. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 1-2, 17 - 20.)

Ihminen koostuu fyysis-psykis-sosiaalis-henkisestä kokonaisuudesta. Fyysiseen ulottuvuuteemme kuuluvat kaikki kehossamme tuntuva ja näkyvä, kuten ulkonäkömme ja fysiologiset toiminnot. Psykkis-sosiaalisen puolemme pitää sisällään kaiken mikä kuuluu perusluonteeseemme, luontaisiin kykyihin, lahjakkuuteen, havainnointiin, muistiin ja sosiaalistumiseen. Siihen kuuluvat myös käyttäytyminen ja toiminta. Henkisen ulottuvuuden avulla voimme rakastaa aidosti, olla luovia, tehdä päätöksiä ja pohtia tekojemme seurauksia sekä löytää omat arvomme. Näiden kaikkien kokonaisuuksien myötä muodostuu ihmisen oma käsitys itsestään ja seksuaalisuudestaan. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 1-2, 17 - 20.) Lapsen seksuaalisuus on

erilaista kuin aikuisen. Lapsi ei tavoittele aikuisseksuaalista kosketusta, parisuhdetta tai lisääntymistä. Lapsi vasta tutustuu kehoonsa sekä opettelee läheisyyttä. Nuoruusvuosina kehonkuva muuttuu ja tunne keskeneräisyydestä sekä yksityisyydestä voimistuu. Hitaasti myös uteliaisuus ja halu hankkia seksuaalisia kokemuksia kasvavat. Tämän lisäksi nuori opettelee muodostamaan käsitystä oman yhteisönsä seksuaalikulttuurista. Nuoren tietolähteinä ovat pääasiassa koti, koulu, kaverit ja media. (Apter, Väisälä & Kaimola 2006, 205 - 208.)

Media on noussut keskeiseksi osaksi nuorten elämää. Media vaikuttaa nuorten kehitykseen ja heidän maailmankuvansa muodostumiseen. Sen nähdään vaikuttavan jopa liikaa heidän seksuaalikäsitykseensä. Naisten ja miesten esineellistäminen ja seksualisointi luovat nuorille identiteettipaineita tietynlaisesta vartalosta ja ulkonäöstä. (Vilkkä 2011, 112 - 114.) Internet ja muut tiedostusvälineet muodostavat kuvamanipuloinnin avulla täydellisiä yksilöitä, jotka tekevät virheettömästä ulkomuodosta helposti normaalin nuorelle. Täydellisen ulkonäön ja vartalon lähes mahdoton tavoittelemisen saattavat vaikuttaa negatiivisesti nuoren itsetuntoon. Nuoren huono itsetunto ja epävarmuus voivat taas johtaa varhaisiin ja riskialttiisiin seksuaalisiin kokeiluihin. (Apter, Väisälä & Kaimola 2006, 205 - 208.)

Media luo helposti nuorille illuusion, että hellyyttä voi osoittaa ainoastaan seksin avulla. Nuorella saattaa olla vaikeuksia erottaa seksiä ja pornoa toisistaan, jonka seurauksena seksi nähdään vain eri asentoina ja toisen hyödyntämisenä omalle nautinnolle. (Vilkkä 2011, 112 - 114.) Nuori tarvitsee turvataitoja ja opastusta, jotta hän voi opetella suojaamaan itseään ympäristöstä tulevilta uudenlaisilta riskeiltä. Oman ulkonäön ja kehon kelpaavuuden pohdiskelusta tulee osa haavoittuvan nuoren arkipäivää, kun itseään ja kokemuksiaan verrataan kavereihin ja muuhun lähiympäristöön. Vasta myöhäismurrosiässä hämmennys vähentyy, kun oma keho ja ympäröivän yhteisön seksuaalikulttuuri tulevat tutummiksi ja nuori rohkaistuu. (Apter, Väisälä & Kaimola 2006, 205 - 208.)

Tekniikan kehittyessä riski joutua seksuaalisen häirinnän uhriksi kasvaa jatkuvasti. Vuorovaikutus tapahtuu yhä useammin internetin välityksellä, jossa myös hyväksikäyttäjän on helpompi lähestyä nuorta. Internetissä tapahtuvat nuoriin kohdistuvat hyväksikäytöt ovatkin yleisempiä, kuin tilastot antavat ymmärtää. (Vilkkä 2011, 110 - 111.) Internetissä oma identiteetti on helppo salata. Nimimerkin suojassa keskustelu intiimeistä ja aroista asioista helpottuu, jolloin myös kynnys sanalliseen seksuaaliseen häirintään ja hyväksikäyttöön madaltuu. Aikuinen hyväksikäyttäjä usein valmistelelee hyväksikäyttöä jo ennen tekoaan. Aluksi hän haluaa luoda nuoreen luottamussuhteen, joka mahdollisesti päättyisi seksuaaliseen kanssakäymiseen. Luottamussuhteen rakentuminen alkaa usein kuvien lähettämällä. Vastapalvelukseksi hyväksikäyttäjä pyytää seksistisiä kuvia nuoresta. Vastavuoroinen kuvien ja mahdollisten videoiden lähettely lisää luottamusta. Hyväksikäyttäjät saattavat lähettää nuoren antamia kuvia myös muille hyväksikäyttäjille. Lopuksi hyväksikäyttäjä alkaa painostamaan nuorta tapaamaan hänet kasvotusten,

lupaamalla esimerkiksi elokuva- tai ravintolailtaa. Tapaamisten todellinen tarkoitus on saada nuori seksuaaliseen kanssakäymiseen hyväksikäyttäjän kanssa. (Vilka 2011, 117 - 119.)

Rikoslain 20 luvussa 8b § on määritelty rangaistavaksi lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin. Tapaamisen ehdottaminen tai muu kanssakäyminen alle kuusitoista vuotiaan kanssa niin, että tarkoituksena on seksuaalinen hyväksikäyttö tai sukupuolisiveellisyyttä loukkaavien kuvien tai kuvattalenteiden valmistaminen on tuomittava rangaistukseen. (L540/2011, § 8b.) Lautapelimme Seksuaalisuus ja media - osio sisältää kysymyksiä muun muassa siitä, voiko internetissä esittää jotain muuta kuin oikeasti on ja onko sosiaaliseen mediaan ladattua kuvaa mahdollista saada enää pois internetistä sen jälkeen kun sen on sinne laittanut.

4.4 Seksuaalinen kaltoinkohtelu

Seksuaalisella kaltoinkohtelulla tarkoitetaan kaikkea sellaista toimintaa, joka tapahtuu vasten henkilön omaa tahtoa, tuntuu ei-toivotulta ja loukkaa seksuaalista turvallisuutta sekä itsemääräämisoikeutta, riippumatta siitä, onko sitä rikoslaisissa kriminalisoitu. Myös seksin ostaminen tai sen yritys ovat seksuaalista kaltoinkohtelua. (Susineva 2014.) Tekijänä voi toimia aikuinen, nuori tai jopa lapsi, joka kaltoin kohtelee toista lasta. Tekijänä voi toimia mies tai nainen ja myös uhriksi voi joutua kuka tahansa sukupuolesta riippumatta. (Seksuaalisen väkivallan ja kaltoinkohtelun kohtaaminen 2016.) Tekijä voi olla uhrille entuudestaan tuttu tai tuntematon henkilö (Neuvola.info 2011). Kaltoinkohtelu on aina yksipuolista ja sitä voi tapahtua kasvotusten, puhelimitse ja nykyään myös internetin kautta. Seksuaaliseksi kaltoinkohteluksi lasketaan esimerkiksi nimittely, kiristäminen, uhkailu, lahjonta, johdattelu, väkisin koskettelu tai pakottaminen suutelemiseen, suuseksiin tai yhdyntään. Kaltoinkohtelua ovat myös pakottaminen koskemaan toista tai itseään, pakottaminen katsomaan tai kuuntelemaan seksiin liittyviä asioita, toisen kuvaaminen ilman lupaa seksuaalisiin tarkoituksiin sekä toisesta otettujen seksuaalisten kuvien jakaminen internetissä. (Seksuaalisen väkivallan ja kaltoinkohtelun kohtaaminen 2016.)

Rikoslaisissa 20 luvun 4 pykälän mukaan pakottaminen seksuaaliseen tekoon ja sen yritys ovat määritelty rangaistaviksi teoiksi. Henkilö joka pakottaa tai alistaa toisen seksuaaliseen tekoon väkivallalla tai uhkaamalla, loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Rikoslain 20 luvun 5 pykälässä seksuaalinen hyväksikäyttö määritellään rangaistavaksi teoksi. Seksuaaliseksi hyväksikäytöksi katsotaan teko, jossa asemaansa hyväksikäyttäen henkilö taivuttaa tai alistaa toisen seksuaaliseen tekoon. Myös yritys tällaiseen tekoon on rangaistava. (L563/1998, § 4 - 5.) Pykälän 5a mukaan koskettelemalla toiselle tehty seksuaalinen teko, joka loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on rangaistava (L509/2014, § 5a).

Päihteiden käyttö saattaa altistaa seksuaalisen kaltoinkohtelun uhriksi joutumiselle. Tästä huolimatta täytyy muistaa, että vastuu on aina tekijällä. Uhria ei saa koskaan syyllistää tilanteesta,

vaikka uhri olisi ollut päihtyneenä tai tiedottomassa tilassa. Kokemus seksuaalisesta kaltoinkohtelusta on aina subjektiivinen. Toisen kokema ahdistava tilanne ei välttämättä ole toiselle henkilölle yhtään epämiellyttävä. Tärkeää on kuitenkin vähättelemättä kunnioittaa jokaisen omaa kokemusta tilanteesta. (Susineva 2014.)

Kaltoinkohtelun jälkeiset oireet ovat usein monimuotoisia ja psykosomaattisia. Joskus oireet voivat tulla esiin välittömästi tai vasta kuukausien, vuosien tai vuosikymmenien päästä. Erityisesti lapseen tai nuoreen kohdistunut seksuaalinen kaltoinkohtelu traumatsoi ja häiritsee normaalia kehitystä. Riskikäyttäytyminen ja syömishäiriöt ovat yleisempiä nuorilla, jotka ovat kokeneet seksuaalista kaltoinkohtelua. (Apter, Väisälä & Kaimola 2006, 220 - 221.) Seksuaalisen kaltoinkohtelun uhri kokee tyypillisesti pelkoa, väsymystä, epäluottamusta muihin ihmisiin ja outouden sekä erilaisuuden tunteita. Keskittymis- ja opiskeluvaikeudet, inihäiriöt, paniikki-kohtaukset sekä väkisin mieleen palaavat muistot ovat myös yleisiä oireita. (Seksuaalisen väkivallan ja kaltoinkohtelun kohtaaminen 2016.) Rikoslain 20 luvun 6 pykälässä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja sen yritys ovat määrätty rangaistavaksi (L540/2011, § 6).

Yksi seksuaalisen kaltoinkohtelun muodoista on vastikkeellinen seksi. Sillä tarkoitetaan seksuaalisten palvelusten vaihtamista hyödykkeisiin kuten rahaan, tavarahan, päihteykseen tai yösiunaan. Vastikkeellisesta seksistä puhutaan silloin, kun uhrina on alle 18-vuotias nuori. Seksuaalisella palveluksella tarkoitetaan esimerkiksi yhdyntää, suuseksiä, hyväilyä, nettiseksiä tai paljastavaa valokuvaa. (Susineva 2014.) Nuorten vastikkeellinen seksi kriminalisoitiin vuonna 1999. Tuomioita seksuaalisten palvelujen ostosta alaikäiseltä on tilastojen mukaan annettu enimmillään vain kymmenen tuomiota vuodessa. (Elonheimo & Vuorelainen 2013.) Vastikkeellisen seksin ostaja tai sen yrittäjä on aina vastuussa rikoksesta. Ostajasta on tehtävä rikosilmoitus ja kohteeksi joutuneesta nuoresta lastensuojeluilmoitus. (Susineva 2014.) Rikoslain 20 luvussa 8a pykälässä määritellään rangaistavaksi seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta. Se joka saa alle kahdeksantoistavuotiaan ryhtymään seksuaaliseen tekoon korvausta vastaan on tuomittava rangaistukseen. (L743/2006, § 8a.)

Haaste -lehdessä vuonna 2013 julkaistussa artikkelissa käsitellään Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa toteutettuja kouluterveyskyselyitä sekä tutkimuksia vastikkeellisen seksin tilanteista. Lisäksi artikkelissa tarkastellaan yhdysvaltalaisista ja englantilaisista tutkimuskirjallisuutta seksinmyynnistä sekä oikeussosiologian sekä kriminologian maisteriohjelman tutkielmaa, jossa tutkimuksen kohteena oli nuorten vastikkeellinen seksi Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa. Tutkielma toteutettiin vuonna 2012 ja tutkimusaineistoa varten haastateltiin 13 lastensuojelun, seksuaaliterveyden ja etsivän nuorisotyön ammattilaista sekä yhtä kokemusasiantuntijaa. (Elonheimo & Vuorelainen 2013.)

Artikkelin mukaan vuonna 2011 tehdyssä kouluterveyskyselyssä selvisi, että seitsemälle prosenttia tytöistä ja kolmelle prosenttia pojista oli tarjottu rahaa tai muunlaisia etuja seksuaalista palvelusta vastaan. Ilmiön yleisyydestä Suomessa ei ole kuitenkaan vielä varmuutta, sillä todellista tietoa siitä, kuinka usein nuorille ehdotetaan seksiä palkkiota vastaan, ei ole tuotettu vielä tarkempaa tutkimustietoa. (Elonheimo & Vuorelainen 2013.) Monelle nuorelle vastikkeellinen seksi voi kuulostaa helpolta tavalta saada rahaa, päihteitä tai uusia tavaroita. Nuori voi kokea vastikkeellisen seksin palkitsevana ja itsenäisyyttä, jopa valtaa antavana, tapahtumana. Tapahtumat kuitenkin vaikuttavat negatiivisesti nuoren minäkuvaan ja itsearvostuksen muodostumiseen. Vaikutukset voivat ilmetä vasta myöhemmällä iällä. (Susineva 2014.) Päihteet ovat keskeisessä roolissa vastikkeelliseen seksiin perustuvassa suhteessa, sillä suhteessa oleminen voi olla päihtyneenä helpompaa. (Susineva 2014.) Englannissa ja Yhdysvalloissa tehtyjen tutkimusten mukaan seksin myyminen onkin usein yhteydessä huumeidenkäyttöön. Päihteiden käytön rahoittaminen seksipalvelujen avulla on oletettavasti maailmanlaajuinen ilmiö. Suomessa kuitenkin nuoret vaihtoivat seksiä yleisimmin alkoholiin ja tupakkaan. Tutkimuksessa selvisi, että seksiä päihteisiin vaihtaneet nuoret hakivat alkoholilla lähinnä huvittelua, eivätkä varsinaisesti olleet päihderiippuvaisia. (Elonheimo & Vuorelainen 2013.)

Ruotsissa ja Norjassa on yritetty koululaiskyselyjen avulla selvittää vastikkeellisen seksin yleisyyttä. Syksyllä 2009 Ungdomsstyrelsen julkaisi ruotsalaistutkimuksen, jonka mukaan 1,2 prosenttia tytöistä ja 1,7 prosenttia pojista oli antanut seksuaalipalveluja korvausta vastaan. Tulokset ovat samankaltaisia toisten 2000 - luvulla tehtyjen ruotsalaistutkimusten kanssa. Kaikissa pohjoismaissa tehdyissä tutkimuksissa selvisi, että pojat olivat tyttöjä useammin myyneet seksiä. Ruotsissa on myös selvinnyt, että lastensuojelulaitoksiin sijoitetut nuoret ajautuvat vastikkeellisen seksin piiriin muita nuoria enemmän. Seksipalvelujen myyminen nähdään yleisesti vähempiosaisen väestöryhmän toimena. Kuitenkaan sosioekonominen tausta ei välttämättä suoraan vaikuta nuoren seksin myymiseen. Todennäköisesti vanhempien läsnäololla ja perhesuhteilla on suurempi merkitys nuoren käyttäytymiseen. Vanhempien liiallinen poissaolo, vähäinen valvonta, liian kaverillinen suhde nuoreen sekä rajojen puute edesauttavat nuoren ajautumista vastikkeellisen seksin piiriin. (Elonheimo & Vuorelainen 2013.)

Artikkelissa kuvatun tutkimuksen mukaan vastikkeellisen seksin aloitteentekijä voi olla ostaja tai nuori itse. Ruotsalaistutkimuksessa selvisi, että useimmat seksipalveluja tarjoavat nuoret löytävät asiakkaansa internetin välityksellä. Tyypillisimpiä vastikkeellisen seksin ehdotuspaikkoja ovat chatit, treffi- ja keskustelupalstat sekä kuvagalleriat. Kadulla seksiä myyvät nuoret ovat suurimmaksi osaksi vakavasti syrjäytyneitä ja päihdeongelmaisia. He löytävät usein ostajansa ostoskeskuksista ja liikenneasemilta. Aiempien tutkimusten avulla on selvitetty, että erittäin seksualisoitunutta elämää harjoittavat nuoret harjoittavat vastikkeellista seksiä muita nuoria enemmän. He ovat usein aloittaneet seksin harrastamisen jo nuorena ja heillä on normaalia

enemmän seksikumppaneita. Erityisesti poikien seksinmyyminen on liitettyä suureen pornografian kulutukseen. Seksuaalinen hyväksikäyttö tai kaltoinkohtelu aiemmassa vaiheessa elämää ovat myös yhteydessä vastikkeellisen seksin harjoittamiseen. Seksuaalisen hyväksikäytön kokemukset vahingoittavat oman kehon itsemääräämisen tunnetta, joka voi johtaa vaikeuksiin hallita omia rajoja. (Elonheimo & Vuorelainen 2013.)

Seksin ostoksi lasketaan rahan lisäksi tavaran anto ja aineettomat lupaukset seksuaalisia palveluita vastaan. Aineettomia lupauksia voivat olla lupa viettää aikaa jossain tietyssä paikassa tai joukkoon kuuluminen. Tutkimuksissa selvisi, että seksin avulla nuoret pääsivät osaksi jotakin tiettyä yhteisöä. Seksuaalipalvelujen tarjoaminen voi nostaa tyttöjen statusta ja auttaa heitä pääsemään muiden nuorten sisäpiiriin. Tytöt eivät yleensä myy seksipalveluja yksin vaan yhdessä muiden tyttökavereiden kanssa. Yhteenkuuluvuuden tunne ja muiden hyväksyntä ovat tämän kaltaisissa tapauksissa luultavimmin suurimpia motiiveja seksuaalipalvelujen tarjoamiselle. Tavaroita joita nuoret saavat seksuaalipalveluistaan ovat esimerkiksi vaatteet, kengät ja elektroniikka. Tavara ei usein ole itseisarvo vaan taustalla ovat erilaiset psykososiaaliset syyt ja tarpeet. (Elonheimo & Vuorelainen 2013.)

5 Toiminnallinen opinnäytetyö

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyömme muodon. Työelämän pyynnöstä valitsimme opinnäytetyömme toteutustavaksi toiminnalliset menetelmät. Opinnäytetyömme toimeksiantaja, Nuorten Exit, käyttää työssään erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Toimeksiantajan mukaan toiminnallisten menetelmien avulla on helpompi ylläpitää myönteistä ilmapiiriä, jolloin vaikeista asioista keskustelu nuorten kanssa on sujuvampaa.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on keskeistä teorian ja käytännön yhdistäminen käytännöllä tavalla. Opinnäytetyö on tärkeä väline kohti ammatillista kasvua. Toiminnallisen tiedon tärkeys korostuu erityisesti aloilla, joissa arvostetaan käytännön taitoja ja sovellettavuutta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 5 - 7.) Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapa perustuu toimeksiantajan toiveiden, kohderyhmän tarpeiden, oppilaitoksen vaatimusten ja opiskelijoiden omien resurssien väliseen kompromissiin. Tutkimusmenetelmien käyttö on olennainen osa myös toiminnallista opinnäytetyötä, mutta suppeammassa mittakaavassa, kuin esimerkiksi laadullisessa opinnäytetyössä, vaikka aineistonkeruumenetelmät ovat samat. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56 - 57.)

Tutkimuksellinen asenne ja työelämälähtöisyys luovat opiskelijalle mahdollisuuden näyttää ja kehittää omia taitojaan sekä luoda suhteita työelämään. Työelämän toimeksi antama opinnäytetyö lisää opiskelijan vastuuntuntoa ja opettaa hallinnoimaan projekteja. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa on hyvä kartoittaa, riittävätkö opiskelijan omat resurssit ja voimavarat juuri

niin laajaan ja sen tyyppiseen hankkeeseen, kuin työelämä tarjoaa. (Vilka & Airaksinen 2003, 10 - 18.) Kokemustemme mukaan rikosseuraamus- ja sosiaalialalla jokainen asiakas ja lähtötilanne on erilainen, jonka vuoksi erilaisten menetelmien ja taitojen soveltaminen käytännössä on erittäin tärkeää. Toimeksiantajan ja kohderyhmän tarpeet sekä oma kiinnostuksemme huomioiden uskoimme, että erilaiset seksuaalisuuteen liittyvät aiheet saadaan tiivistettyä yhteiseksi mielenkiintoiseksi ja hauskaksi kokonaisuudeksi lautapelin avulla.

Toiminnalliset menetelmät ja yhdessä tekeminen lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta, kehittävät sosiaalisia taitoja sekä kykyä työskennellä ryhmässä. Ryhmässä jokainen oppii ottamaan vastuun omista tunteistaan ja valinnoistaan. Yhdessä tekemisen avulla on mahdollista oppia toteuttamaan omaa seksuaalisuuttaan myönteisellä tavalla. Toiminnallisten menetelmien avulla keho on mukana tiedonhankinnassa, jolloin tunteet ja ajatukset jättävät merkin lihasmuistiin. Kehon muisti aktivoituu automaattisesti harkintaa vaativissa tilanteissa ja saattaa helpottaa päätöksen tekoa. (Bildjuschkin ym. 2008, 31.) Kohderyhmää määrittäessä on tärkeää muistaa kenelle tuote on kohdistettu ja minkä ongelman ratkaisemiseen tuotteen avulla pyritään. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on osallistaa ihmisiä toimintaan ja rajata tuotteen sisältö sekä kohderyhmä toimivaksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi niin, että työ pysyy sille tarkoitetussa laajuudessaan. (Vilka & Airaksinen 2003, 38 - 40.) Opinnäytetyömme kohderyhmäksi valikoituivat yläkoulu- ja lukioikäiset nuoret ja heidän kanssaan työskentelevät ammattilaiset toimeksiantajan pyynnöstä.

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda persoonallinen ja erottuva mutta samalla selkeä ja johdonmukainen tuotos, joka soveltuu kohderyhmälle käytettäväksi. Menetelmän valinnassa tulee pohtia, millä tavoin lopputulos parhaalla mahdollisella tavalla palvelisi kohderyhmää. Tuotetta tehdessä on tärkeää ottaa huomioon tulevat kustannukset, jotka toimeksiantaja tai opiskelijat itse maksavat. Opiskelijoiden tulee selvittää toimeksiantajan toiveet ja näkemykset lopputulokseen sekä kustannuksiin osallistumiseen liittyen. (Vilka & Airaksinen 2003, 51 - 53.) Nuorten Exit vastasi opinnäytetyön tuotoksena syntyvän pelin toteutukseen vaadittavista materiaaleista ja kustannuksista.

Tavoitteiden määrittely vaikuttaa kehittämistoiminnan luonteeseen. Tavoite voi olla ulkoapäin määritelty tai toimijoiden itsensä määrittelemä. Usein esimerkiksi organisaation johto määrittelee selkeät tavoitteet toiminnalle, joiden mukaan edetään. Jos toimijat itse määrittelevät tavoitteet, edetään vaihe vaiheelta, jolloin kehittämisen tavoite usein muokkautuu prosessin aikana. Kehittäminen voi olla hankeperustainen, jolloin sillä on tietty ajallinen jatkumo, määritellyt toimintatavat ja tavoitteet sekä varmistettu arviointiasema. Kehittämistoiminta voi olla myös koko ajan jatkuvaa, esimerkiksi laatutyö voi olla osana organisaation jokapäiväistä kehittämistä. Uuden asian keksiminen on kokeilevaa kehittämistoimintaa eli innovointia. (Toikko & Rantanen 2009, 14 - 15.) Opinnäytetyömme on työelämän tarpeesta ja pyynnöstä lähtenyt

hanke. Se on kuitenkin meidän omaa ammatillisuuttamme kuvaava työ, joten tavoitteet työlemme olemme määritelleet toimijoina itse. Tavoitteemme muovautuivat prosessin vaiheiden aikana. Opinnäytetyömme oli kokeilevaa kehittämistoimintaa, sillä innovaatiomme tuotoksena syntyi uudenlainen peli, jota ei ole aikaisemmin tehty.

Toiminnallinen opinnäytetyö on kaksijakoinen. Se koostuu raportista ja tuotoksesta. Raportissa kuvataan työprosessia, oman oppimisen ja tuotoksen tuloksia sekä johtopäätöksiä ja siitä tulee ilmetä mitä on tehty, miten ja miksi on päädytty kyseisiin ratkaisuihin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65 - 69.) Kehittämistoiminnan ja tutkimuksen välinen yhteys voidaan selkeyttää siten, että kehittämistoiminnassa sovelletaan tutkimuksissa tuotettua tietoa. Tutkimusten avulla tuotetaan uutta tietoa ja kehittämistoiminnassa sitä sovelletaan käytäntöön. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta on yleiskäsite, jolla tätä yhteyttä kuvataan. Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa käytännön ongelmat ja kysymykset ovat keskeisemmässä osassa tiedontuotannossa. (Toikko & Rantanen 2009, 19 - 22.) Kehittäminen luokitellaan usein konkreettiseksi toiminnaksi, jolla pyritään saavuttamaan ennalta määritelty tavoite. Kehittämistoiminnan kenttä on erittäin laaja, joten sen kohde, laajuus, organisointitapa ja lähtökohdat vaihtelevat huomattavasti kehittämistoiminnasta riippuen. (Toikko & Rantanen 2009, 14 - 15.) Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa uutta. Tämä ei kuitenkaan aina tarkoita uuden tiedon luomista, vaan työn avulla on mahdollista kehittää uusia toimintatapoja ja näkemyksiä jo olemassa olevaa tietoa hyödyntäen. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65 - 69.)

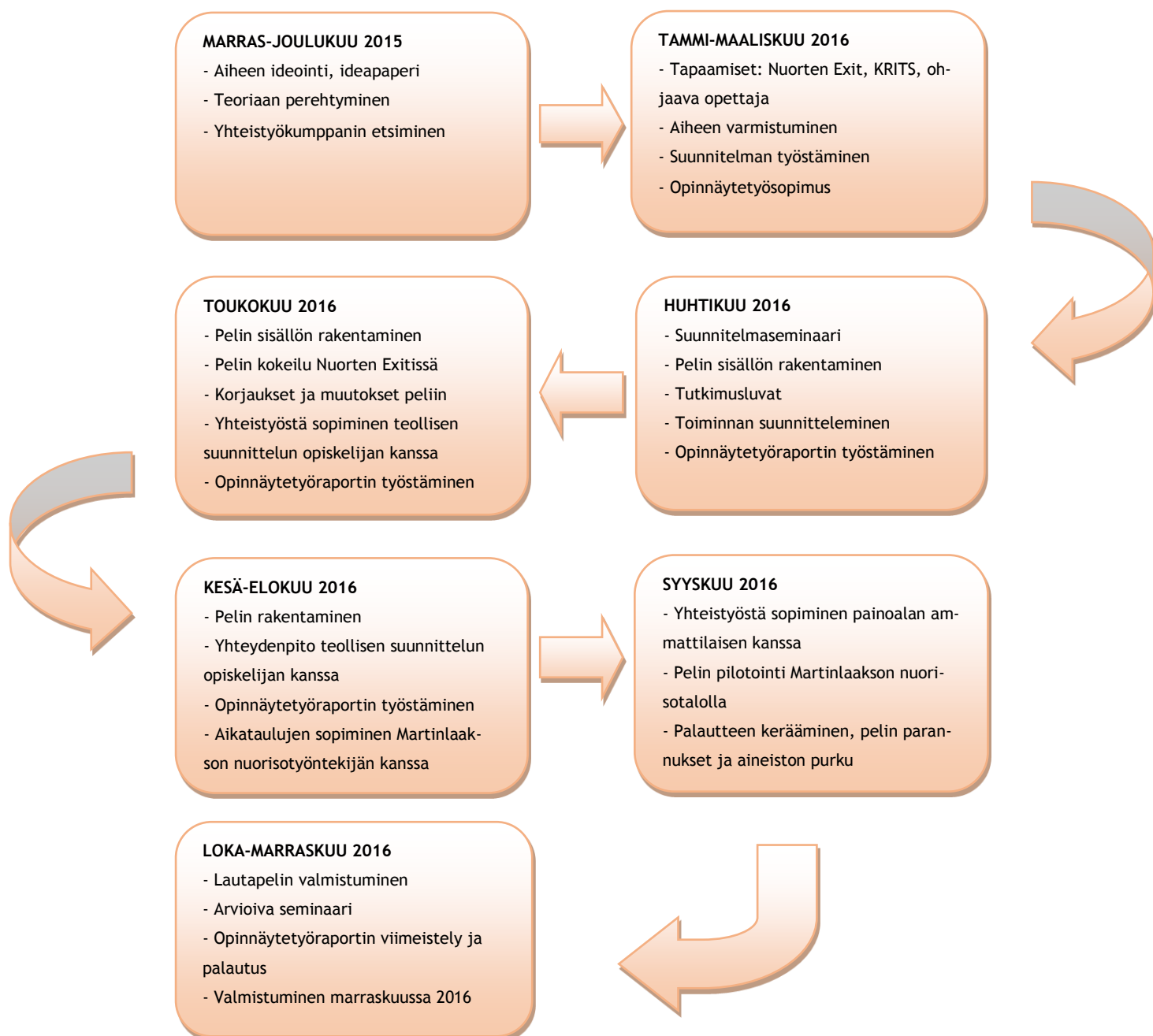
Kehittämisprosessiin sisältyy viisi tehtävää. Ensimmäisenä tehtävänä on toiminnan perustelu. Kehittämistoiminnan lähtökohdat täytyy olla määritelty ja perusteltu ennen toiminnan organisointia, toteutusta ja arviointia. Myös toiminnan tavoite on hyvä perustella mahdollisimman tarkasti ja konkreettisesti, jotta toteutus olisi toiminnan edun mukainen. Vaikka tavoitteita pystyttäisiin määrittelemään useampia, on ne hyvä rajata. Mitä selkeämpi näkemys toimijoilla on tavoitteiden suhteen, sitä onnistuneempi on todennäköisesti lopputulos. Seuraavana tehtävänä on kehittämistoiminnan organisointi. Tällä tarkoitetaan prosessin toteutuksen suunnittelua ja valmistelua, jonka jälkeen tehtävänä on toiminnan käytännön toteutus. Tämä muodostuu ideoinnista, tehtävien priorisoinnista, kokeilusta ja mallintamisesta. Toteutus ja oma työ täytyy jäsentää oikein, sillä usein kaikkea mahdollista ei voi resurssien puutteesta johtuen toteuttaa. (Toikko & Rantanen 2009, 56 - 63.)

Kehittämistoiminnan toteutus on pääasiassa konkreettista tekemistä. Usein toiminta jaotellaan vaiheisiin, esimerkiksi kolmen viikon kokeilujaksoihin. Kokeiluista otetaan palautetta jatkuvasti, jonka avulla toteutusta kehitetään. Toteutuksen aikana kehittämistoimintaa arvioidaan. Tämän tehtävän avulla kehittämisprosessia suunnataan ja ohjataan haluttuun suuntaan. Prosessin arvioinnissa puntaroidaan kehittämistoiminnan perustelua, organisointia ja toteutusta.

Arvioinnin aikana esimerkiksi toiminnan tavoitteet tai toimintatavat saattavat muuttua. Kehittämisen prosessin työn ollessa valmis, tehdään sille vielä loppuarviointi, jonka arvioi ulkoinen arvioija. Viimeisenä tehtävänä prosessissa on tulosten levittäminen. Tämä edellyttää yleensä erillistä prosessia. Levittämistoimintaa voidaan myös kutsua juurruttamiseksi tai valtavirtaistamiseksi. Kehittämisen prosessissa syntyneiden tulosten levittämistä voidaan esimerkiksi edistää tuotteistamisella. Tämä tarkoittaa kehitetyn työmenetelmän tai työprosessin mallintamista, markkinointia sekä myyntityötä. (Toikko & Rantanen 2009, 56 - 63.)

Yksilöhaastattelu aineiston keräämisessä onnistuu lomake- tai teemahaastattelun avulla. Strukturoidussa haastattelulomakkeessa tutkittavilta kysytään avoimia kysymyksiä samassa järjestyksessä. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu ja vapaampi aineiston keräämisen muoto. Teemahaastattelua on käytetty eniten toiminnallisten opinnäytetöiden aineiston keruumenetelmänä. (Vilka & Airaksinen 2003, 63.) Opinnäytetyöpäiväkirja on henkilökohtainen, sanallinen tai kuvallinen dokumentointi, joka on apuna opinnäytetyöraporttia kirjoittaessa. Opinnäytetyöprosessin laajuuden vuoksi voi olla haastavaa muistaa alussa tehtyjen ratkaisujen perusteluja. Raportti toiminnallisesta tuotoksesta perustuu muistiinpanoihin. Opinnäytetyöpäiväkirja on toimiva tapa kirjata ylös opinnäytetyön idea, tavoitteet, muutokset sekä havainnot. (Vilka & Airaksinen 2003, 19 - 20.) Käytimme opinnäytetyössämme tiedonhankintamenetelminä strukturoituja palautelomakkeita, teemahaastatteluja, nauhuria sekä opinnäytetyöpäiväkirjaa. Palautelomakkeiden täytöt ja haastattelut suoritimme Martinlaakson nuorisotalon nuorten ja nuorisotyöntekijän kanssa opinnäytetyömme pilotointien yhteydessä. Opinnäytetyöpäiväkirjaan kirjoitimme ylös mietteitämme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Palautelomakkeiden ja haastattelujen suorittamista on kuvattu tarkemmin luvussa 8 Pilotoinnit Martinlaakson nuorisotalolla.

6 Opinnäytetyön prosessikuvaus

Kuvio 1: Opinnäytetyön prosessikuvaus

Tässä luvussa kuvaamme opinnäytetyöprosessimme etenemistä suunnitteluvaiheesta valmistamiseen asti. Kerromme aikajärjestyksessä yhteistyökuvioistamme sekä opinnäytetyön tuotoksena valmistuvan lautapelin suunnittelusta ja kehittämisestä. Emme kuvaa tarkemmin opinnäytetyömme kirjallisen osuuden vaiheita, vaikka opinnäytetyöraportti onkin merkittävä osa koko opinnäytetyötämme ja vaikuttanut taustalla koko prosessin ajan.

Marraskuussa 2015 aloimme miettimään tulevaa opinnäytetyömme aihetta. Päädyimme tekemään opinnäytetyön yhdessä, sillä molempia kiinnosti erityisesti nuorten kanssa työskentely ja nuoriin kohdistuva seksuaalinen kaltoinkohtelu. Otimme selvää mahdollisesta toimeksiantajasta ja tutustuimme Nuorten Exitin toimintaan, joka vastasi kiinnostustamme. Huomasimme myös, että Nuorten Exit on vielä melko nuori toiminto ja uskoimme, että heillä saattaisi olla tarvetta opinnäytetyölle. Sovimme tapaamisen työntekijöiden kanssa tammikuussa 2016. Työntekijät kertoivat, että heillä oli tähän asti ollut käytössä Amnesty Internationalin tekemä Mun rajat -toimintamateriaali ja useita muita menetelmiä. He toivoivat Nuorten Exitin omaa yhtenäistä toiminnallista työkalupakkia. Nuorten Exitin tavoitteet ja toimintamenetelmät vahvistivat haluamme tehdä opinnäytetyö nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisyn tueksi. Tarpeiden kartoituksen jälkeen perehdyimme seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvään teoriaan ja päädyimme suunnittelemaan toiminnallisten menetelmien työkalupakkia, joka koostuisi erilaisista osallistavista tehtävistä.

6.1 Ideoinnista lautapelin rakentamiseen

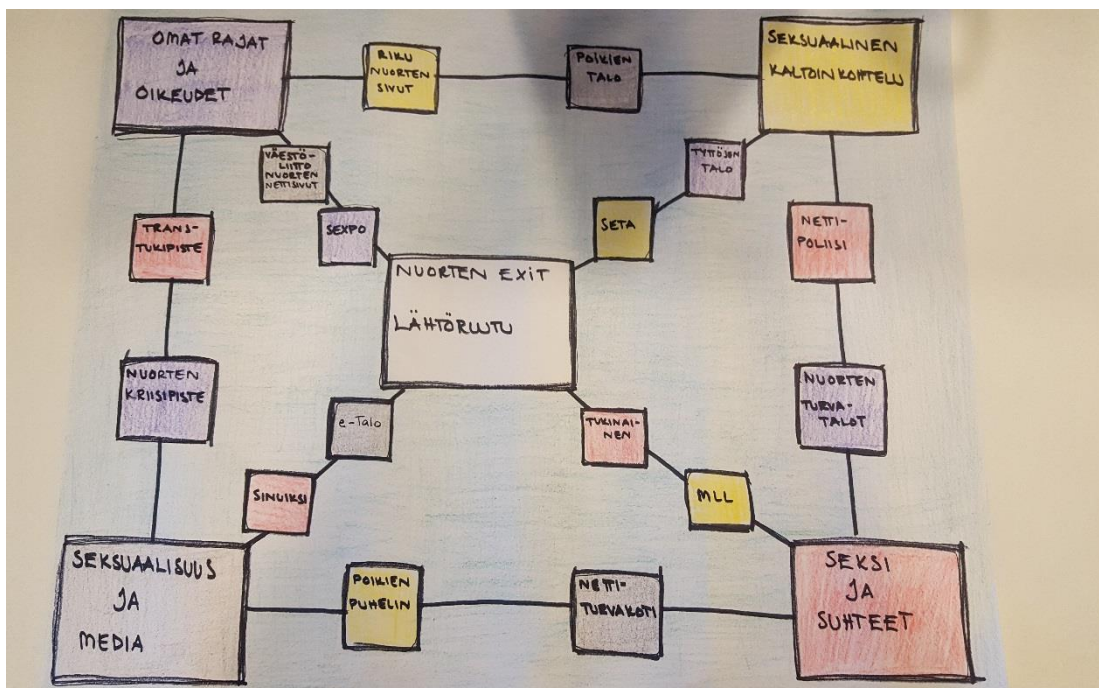
Nuorten Exitin tapaamisen jälkeen tapasimme opinnäytetyötä ohjaavan opettajamme. Hän kertoi, että oli kuullut KRITSin tekemästä vangeille suunnatusta asumisen Monopoly - pelistä. Kriminaalihuollon Tukisäätiö (KRITS) on kehittänyt vapautuneille vangeille asumisen Monopolyn, jonka avulla pyritään lisäämään tietoa asuntovaihtoehdoista ja asunnon hakemisesta, kuntoutusta tukevien tahojen toiminnasta ja sosiaalityössä sekä Kelassa asioimisesta (Portti vapautteen 2016). Mietimme, että peli olisi hyvä vaihtoehto nuorten kanssa työskentelyyn ja sen avulla olisi myös mahdollista käsitellä kaikkia toimeksiantajan toivomia aiheita. Keskustelimme peli-ideasta vielä toimeksiantajan kanssa ennen kuin lähdimme toteuttamaan suunnitelmaamme. He vaikuttivat hieman epäroiviltä, sillä Monopolyssa keskeistä on raha ja maksaminen, jotka tuntuivat aiheina ristiriitaisilta, kun kyseessä on vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisy. Työntekijät kuitenkin sanoivat, että opinnäytetyö tulee olemaan meidän työmme, joten saisimme itse tehdä lopullisen päätöksen toteutuksen tavasta. Sovimme, että käymme kokeilemassa asumisen Monopolya ja selvitämme, vastaako peli Nuorten Exitin ja kohderyhmän tarpeisiin.

Tapasimme Mia Juseliuksen, yhden pelin kehittäjästä, KRITSin tiloissa helmikuussa 2016. Tapaamisessa kokeilimme peliä ja haastattelimme Miaa pelin ideasta ja toimivuudesta. Mia kertoi, että peli on saanut paljon hyvää palautetta ja oli myös sitä mieltä, että saisimme varmasti nuoret innostumaan pelistä. Pelin avulla pystyttiin vahvistamaan vankien itsetuntoa, läheisyyttä, avoimuutta sekä lisäämään tietoa asumiseen liittyvistä asioista. Pelin myönteinen lähestymistapa loi vankien keskuudessa hauskan ilmapiirin, joka mahdollisti vaikeistakin asioista avautumisen hyvässä hengessä. Päädyimme tapaamisen jälkeen siihen, että valmistamme työkalupakin sijaan lautapelin, jota pilotoisimme kohderyhmän kanssa pyytäen palautetta lomakkeiden ja haastattelujen avulla. Asumisen Monopoly vaikutti erittäin toimivalta. Uskoimme, että tiedon jakaminen ja keskustelun herättäminen vastikkeelliseen seksiin ja seksuaaliseen

kaltoinkohteluun liittyvissä asioissa onnistuisi vastaavanlaisesti myös nuorten parissa. Emme kuitenkaan aikoneet käyttää Monopolya pohjana, vaan päädyimme toteuttamaan Trivial Pursuit - tyyllisen pelin, jossa kerätään rahan sijasta pelimerkkejä oikeista vastauksista.

Sovimme tapaamisen Nuorten Exitin työntekijöiden kanssa, jossa kerroimme edenneestä peli-ideastamme. Työntekijät ehdottivat, että voisimme hyödyntää pelin kysymyksiä kootessa myös nuorten mielipiteitä. Päädyimme lisäämään palautelomakkeeseen kysymyksen, jossa tiedustelimme pilotoinnin yhteydessä, mitä nuori haluaisi itse kysyä aiheisiin liittyen. Tarkoituksena oli hyödyntää vastauksia kysymyskorttien valmistamisvaiheessa. Tapaamisen jälkeen aloimme rakentamaan kokeiluversiota tulevasta lautapelistä ja esitimme opinnäytetyösuunnitelman suunnitelmaseminaarissa maaliskuussa 2016. Suunnitelmaseminaarin jälkeen anoimme tutkimuslupa Vantaan kaupungilta, jotta voisimme pilotoida opinnäytetyömme tuotosta Martinlaakson nuorisotalolla. Tutkimuslupa myönnettiin huhtikuussa 2016 Vantaan Nuorisopalveluiden toimesta.

Rakensimme lautapelistä koeversion paperille. Teimme peliin kysymyksiä, ohjeet ja loppupurun sekä listasimme auttavia tahoja. Peliruudut väritimme samoilla väreillä kunkin aihealueen kysymysten kanssa niin, että ne olivat yhteneväiset. Pääaihealueita oli neljä: seksuaalisuus, seksuaalinen kaltoinkohtelu, seksuaalisuus ja media sekä omat rajat ja laki. Pienempiin peliruutuihin kirjoitimme auttavien tahojen nimet. Tulostimme paperille peliohjeet, joka sisälsi ohjeet loppupurkuun sekä listan auttavista tahoista. Jokaisen auttavan tahon kohdalla oli lyhyt kuvaus kyseisen tahon toiminnasta sekä linkki nettisivuille. Pelin kysymyksiin haimme tietoa Väestöliiton, Nuorten Exitin, Setan, HeSetan, Hiv-tukikeskuksen, Finlexin, Transtukupisteen, Kavin, MLL:n, Mielenterveysseuran ja poliisin verkkosivuilta, Amnesty International - Mun rajat - opetusmateriaalista sekä opinnäytetyöraporttimme tietoperustan lähteistä. Jokaisessa kysymyskortissa käytetty lähde löytyy suluissa vastauksen lopusta. Pelilaudassa oli aluksi 20 pienempää peliruutua, mutta kokeillessamme keskenämme peliä, määrä tuntui liian suurelta. Päätimme poistaa neljä peliruutua, jotta pelaaminen ei kestäisi liian kauaa.

Kuvio 2: Lautapelin koeversio

6.2 Vantaan kaupungin nuorisopalvelut pilotoinnin kohderyhmänä

Päädymme siihen, että pilotoimme opinnäytetyötä nuorisotalolla, sillä koimme, että nuoret ovat siellä omassa ympäristössään vapaaehtoisesti ja tämän vuoksi avoimempia, kuin esimerkiksi kouluissa. Lisäksi nuorisotalon työntekijät puhuvat nuorten kieltä ja mahdollisesti tuntevat nuoret paremmin, kuin esimerkiksi koulun henkilökunta, jossa on selkeä auktoriteettiasema. Valitsimme pilotointialueeksi Vantaan, sillä yhteistyö ja tutkimuslupien saaminen Vantaalla oli sujuvinta. Nuorten Exitin työntekijöiden mukaan tärkeintä ei ollut valtakunnallinen pilotointi, vaan pääasia oli, että peliä on testattu nuorten kanssa ja nuorten kokemukset sekä mielipiteet on otettu huomioon, paikkakunnasta riippumatta.

Kysyimme Länsi-Vantaan nuorisopalveluiden alenuorisopäälliköltä Pekka Mäkelältä, olisiko meidän mahdollista suorittaa opinnäytetyö heidän alueen nuorisotaloilla. Mäkelä vastasi myöntävästi ja ehdotti työntekijäedustajaksi Monitoimitila Arkin nuorisotyöntekijää, jonka kanssa voisimme sopia pilotoinnista tarkemmin. Lähetimme sähköpostilla opinnäytetyömme alustavan suunnitelman Mäkelälle, jossa avasimme opinnäytetyömme tavoitteita, toteutustapaa sekä aikatauluja. Keskustelimme myös Arkin nuorisotyöntekijän kanssa siitä, mikä nuorisotiloista soveltuisi parhaiten opinnäytetyömme pilotointiin. Hän ehdotti Martinlaakson nuorisotilaa, sillä siellä käyvät nuoret ovat tavoittelemamme kohderyhmän ikäisiä. Pilotoinnin oli aluksi tarkoitus tapahtua kevään ja kesän 2016 aikana mutta työharjoittelujen ja muiden opintojen työllistävyyden vuoksi päätimme siirtää pilotoinnin alkusyksyyn 2016. Sovimme Arkin nuorisotyöntekijän

kanssa, että olemme yhteydessä Martinlaakson nuorisotilan työntekijään, jonka kanssa sovimme tarkemmin pilotoinnin ajankohdasta.

6.3 Lautapelin koeversion testaaminen

Tapasimme Nuorten Exitin työntekijät toukokuussa 2016, kun pelin koeversio ja alustava sisältö oli valmistunut. Tapaamisen tarkoituksena oli pelata peliä niin, että työntekijät kommentoisivat sitä ja antaisivat parannusehdotuksia. Pyysimme työntekijöitä ensin lukemaan pelin ohjeet, jotta näkisimme, ymmärtääkö niistä pelin idean. Työntekijät antoivat parannusehdotuksia ohjeisiin, jotta ne olisivat selkeämmät ja kuka tahansa nuorten parissa työskentelevä pystyisi ohjaamaan pelin kulkua, vaikkei työskentelisikään päivittäin peliin liittyvien aiheiden parissa.

Aloitimme pelin pelaamisen. Aluksi tarkoituksena oli, että vain isommassa peliruudussa oikeasta vastauksesta saa pelimerkin. Pelin edetessä työntekijät ehdottivat, että pelin nopeuttamiseksi ja pelaajien motivoimiseksi myös pienemmistä peliruuduista voisi saada pelimerkin. Päätimme muuttaa ohjeita niin, että pelaaja saa pelimerkin, jos osaa kertoa ensin auttavasta tahosta ja lisäksi vastata kysymykseen oikein. Auttavien tahojen listaan olimme tarkoituksella jättäneet liian monta tahoja, jotta työntekijät voisivat kertoa heidän mielestään parhaiten peliin sopivat tahot. Palautteen avulla muokkasimme listaa toimivammaksi. Lisäksi työntekijöiden pyynnöstä järjestimme auttavien tahojen listan aakkosjärjestykseen, jolloin ohjaajan on helppo etsiä kyseinen taho ja täydentää vastauksia.

Isompien peliruutujen aihealueet olivat aluksi seksuaalisuus, seksuaalinen kaltoinkohtelu, seksuaalisuus ja media sekä omat rajat ja laki. Pohdimme työntekijöiden kanssa, mitkä otsikot sopisivat pääaihealueiksi niin, että niihin saisi loogisesti sisällytettyä kaikki käsiteltävät aiheet. Ehdotusten tuloksena päädyimme muuttamaan seksuaalisuuden tilalle seksi ja suhteet sekä omien rajojen ja lain otsikoksi omat rajat ja oikeudet. Pohdimme myös yhdessä työntekijöiden kanssa sitä, jätämmekö seksuaalisen kaltoinkohtelun yhdeksi otsikoksi. Seksuaalinen kaltoinkohtelu ja siihen liittyvät aiheet saattaisivat aiheuttaa nuorissa epävarmuutta ja ennakoasenteita, jonka vuoksi mietimme, muuttaisimmeko nimen joksikin muuksi. Keskustelun jälkeen päädyimme kuitenkin siihen, että seksuaalinen kaltoinkohtelu jää yhdeksi pääotsikoksi. Nuorten Exitin yksi tärkeimpiä viestejä on se, että vaikeistakin asioista on oikeus puhua avoimesti ja puhumalla on mahdollista lisätä tietoa aiheista. Lopullisen lautapelimme aihealueiksi muodostuivat seksi ja suhteet, omat rajat ja oikeudet, seksuaalisuus ja media sekä seksuaalinen kaltoinkohtelu. Tapaamisen lopuksi sovimme, että lähetämme pelin ohjeet, kysymykset ja auttavat tahot työntekijöille kommentoitavaksi.

Nuorten Exitin tapaamisen jälkeen tapasimme opinnäytetyöohjaajamme ja esittelimme hänelle koeversion lautapelistämme. Tapaamisen tarkoituksena oli saada palautetta sekä kehitysehdotuksia pelaamiskokemuksen perusteella. Nuorten Exitin työntekijöillä on ammattinsa kautta

tietoa ja taitoa pelin aihe-alueista, jonka vuoksi halusimme saada objektiivista palautetta myös toisesta näkökulmasta. Testauksen perusteella saimme parannusehdotuksia pelin ohjeistukseen, jotta pelin ohjaaja pystyisi ohjaamaan peliä tarkoituksenmukaisesti. Täydensimme ohjeita erityisesti ohjaajan rooliin ja pelin kulkuun liittyen. Tarkensimme myös, että ohjaaja toimii pelin tuomarina ja kysymysten lukijana. Ohjeiden on tärkeää olla mahdollisimman selkeät ja helppolukuiset, jotta kuka tahansa nuorten kanssa työskentelevä ammattilainen voi niiden avulla toimia pelin ohjaajana.

Pelin ohjeiden lukemisen jälkeen kokeilimme peliä, jotta ohjaajamme näkisi miten peli käytännössä toimii. Pelin aikana huomasimme yhteistuumin, että pelin ohjaajan olisi erittäin tärkeää tutustua pelin aihe-alueisiin ennen pelin aloittamista, sillä aiheet ovat melko arkaluontoisia. Olimme aiemmin puhuneet asiasta myös Nuorten Exitin työntekijöiden kanssa. Palaute sai vahvistusta aihe-alueiden ennakkoon tutustumisen tärkeydelle, jonka vuoksi ohjeisiin lisättiin alkuun myös saate, jossa ohjaajaa kehoitetaan tutustumaan pelin aihealueeseen sen arkaluontoisuuden vuoksi. Kokonaisuudessa saimme paljon arvokasta palautetta, jonka avulla saimme pelistä ja sen ohjeista muokattua selkeämmät.

6.4 Lautapelin visuaalinen toteutus yhteistyökumppaneiden kanssa

Nuorten Exitissä pilotoinnin sekä opinnäytetyöohjauskeskustelun jälkeen teimme parannukset peliin ja kysyimme Metropolian teollisen suunnittelun opiskelijalta, Stella Haposelta, haluaisiko hän osallistua pelin visuaaliseen toteutukseen. Stella suostui ehdotukseemme ja hyötyi yhteistyöstä myös itse, saaden toteutuksesta opintopisteitä. Opinnäytetyöprosessiin varattu aika oli rajallista, jonka vuoksi emme itse olisi ehtineet toteuttamaan ammattimaisen näköistä lautapeliä. Lisäksi taitomme ja osaamisemme eivät riittäneet visiomme mukaisen pelin rakentamiseen. Vaikka opinnäytetyössämme sisältö oli keskeisessä asemassa, tahdoimme myös, että peli olisi ulkoisesti vakavasti otettavan näköinen ja hyvin viimeistelty. Näiden seikkojen vuoksi päätimme toteuttaa visuaalisen osuuden yhteistyössä alan opiskelijan kanssa. Lähetimme Stellalle kuvan lautapelin koeversiosta sekä parannellut ohjeet ja listan auttavista tahoista. Lisäksi lähetimme Nuorten Exitin visuaaliset ohjeet, joita hyödyntämällä pelistä saataisiin Nuorten Exitin näköinen. Näiden ohjeistusten avulla Stella alkoi työstämään pelin lopullista versiota. Asetimme lopullisen valmiin pelin takarajaksi syys-lokakuun 2016. Kesä- ja heinäkuun aikana olimme sähköpostitse yhteydessä Stellaan. Hän pyysi meiltä tarkennuksia ja lähetti koeversioita lautapelistä ja sen osista, joita me kommentoimme. Kesällä opinnäytetyömme toiminnallinen osuus jäi vähemmälle, jonka vuoksi keskityimme työstämään opinnäytetyöraporttia ja suunnitelimme syksyn aikatauluja.

Tapasimme Stellan elokuussa 2016. Tapaamisen tarkoituksena oli selvittää, oliko hän ymmärtänyt toiveemme ja näkemyksemme lopputuloksen suhteen ja mihin hän mahdollisesti tarvitsisi

vielä opastusta. Tarkoituksena oli myös kuulla Stellan näkökulmia ja parannusehdotuksia lautapelin visuaalisesta toteutuksesta. Sekä Stellan että meidän kiireisten aikataulujen vuoksi sähköposteihin vastaaminen venyi ja koimme, että saamme enemmän aikaiseksi, kun tapaamme kasvotusten. Stella oli valmistanut kuvanmuokkausohjelmalla pelilaudan peliruutuineen. Keskustelimme peliruutujen sekä pelilaudan väreistä ja päädyimme lopputulokseen, jossa pelilauta on Nuorten Exitin tyylivihon mukaisesti mintun värinen. Peliruutujen värit ovat osittain tyylivihon mukaiset. Osa väreistä olivat meidän itse päättämiä, jotta ne erottuisivat selvästi taustasta ja pelilauta olisi visuaalisesti miellyttävän näköinen. Tapaamisella kävimme läpi myös muut peliin liittyvät visuaaliset seikat, kuten pelikorttien värit ja tekstien fontit. Lopputuloksena pelilaudasta tuli meidän näkemyksiämme ja toiveitamme vastaava, unohtamatta Nuorten Exitin tyyliä ja Stellan ammatillisia näkökulmia.

Alustavana tarkoituksenamme oli tulostaa kysymyskortit värillisille paperiarkeille. Nuorten Exitin tyylivihon mukaisia valmiita väripapereita olisi ollut hankala löytää, jonka vuoksi päädyimme siihen, että tulostamme pelilaudan sekä kysymyskortit väritulostimella valkoiselle tarpaperille. Otimme selvää eri tulostusmahdollisuuksista ja sen aiheuttamista kustannuksista. Kustannukset olisivat saattaneet jopa kaksinkertaistua väritulostamisen seurauksena, sillä halusimme lopputuloksesta laadukkaan. Päätimme hyödyntää suhteita ja kysyimme tutulta painoalan ammattilaiselta apua lautapelin ja kysymyskorttien tulostamiseen. Meille selvisi, että tulostus hänen kauttaan onnistuisi, jonka vuoksi uuden arvion mukaiset kustannukset supistui-
vat.

6.5 Pilotointi ja parannusehdotukset

Sovimme elokuussa 2016 pilotoinnista ja aikatauluista Martinlaakson nuorisotalon työntekijän Jouni Aallon kanssa. Aalto ehdotti, että toteuttaisimme pilotoinnin joko niin, että nuorisotalo on suljettu ja vain pilotointiin osallistuvat henkilöt ovat paikalla tai avoimen illan aikana neuvottelutiloissa. Aallon mukaan nuorisotalolla käy niin paljon väkeä, että siitä saattaisi aiheutua häiriötä, jos pilotointi suoritettaisiin yleisissä tiloissa kaikkien ollessa paikalla. Aalto myös ehdotti pilotoinnin ajankohdaksi tiistai- ja torstai-iltoja, jolloin nuorisotalo ei yleensä ole auki ja hän pystyisi itse kiinnittymään toimintaan. Lisäksi hänen mukaan monilla nuorilla on tekemisen puutetta kyseisinä iltoina, jonka vuoksi olisi mahdollisesti helpompi saada nuoret innostumaan pelaamisesta. Aalto ehdotti, että tekisimme mainoksen pilotointiin liittyen, mutta resurssien ja aikataulujen rajallisuuden vuoksi päädyimme siihen, että mainostamme peliä itse paikan päällä ensimmäisellä tapaamiskerralla ja hän informoi nuoria etukäteen asiasta. Hän myös totesi, että kaikille ei mainosten lukeminen ole niin ominta aluetta, jonka vuoksi informoiminen kasvotusten saattaisi tavoittaa useampia nuoria. Aalto kysyi, onko nuorten sukupuolella väliä, johon vastasimme, että ei ole. Nuorten Exit toimii avoimesti, eikä sulje työssään pois minkään

sukupuolen edustajia. Tästä johtuen emme kokeneet pilotoinnin lopputuloksen kannalta tarpeelliseksi eritellä osallistujien sukupuolta. Toiminnan arvioinnissa olemme kuitenkin pohtineet, olisiko sukupuolella voinut olla merkitystä osallistujien välisiin eroihin pelitilanteessa.

Sovimme pilotointia edeltävän tapaamisen 6.9.2016, jolloin paikalla olisi Jounin ja meidän lisäksi myös pilotointiin osallistuvat nuoret. Ennen tapaamista sovimme Aallon kanssa, että hän kertoo tulevasta pilotoinnista etukäteen nuorille ja motivoi heitä osallistumaan pelaamiseen. Tapaamisella jaoimme nuorille pilotointiin ja palautehaastatteluun osallistumista koskevat lomakkeet, joihin tarvitsimme alaikäisten vanhemmilta suostumuksen. Kerroimme myös, että tulemme käyttämään nauhuria muistiinpanovälineenä koko pelaamisen sekä palautteenkeruun ajan. Selvensimme pilotointiin osallistujille, että tulemme käyttämään nauhoitusta vain opinnäytetyön aineistona havaintojemme tukena, jonka jälkeen nauhoitukset poistetaan. Lisäksi kerroimme heille pelin idean ja selvensimme opinnäytetyömme sekä pilotoinnin tarkoitusta. Sovimme, että nuoret palauttavat allekirjoitetut suostumuslomakkeet viimeistään pilotointipäivänä. Tapaamiskerralla sovimme myös tulevan pilotoinnin aikatauluista tarkemmin nuorten ja työntekijöiden kanssa. Suoritimme pilotoinnin Martinlaakson nuorisotalolla 8.9.2016. Pilotointikertoja on kuvattu tarkemmin luvuissa 8.1 ja 8.2.

Pilotoinnin jälkeen työstimme opinnäytetyöraporttia. Purimme haastattelut ja palautteet sekä kirjassimme pilotoinnin tuloksia opinnäytetyöpäiväkirjaa apuna käyttäen. Analysoimme pilotointien ja oman ohjaamisemme onnistumista yhdessä reflektoiden. Nauhoituksia kuunneltaessa kysymykset ja vastausvaihtoehdot kuulostivat pitkiltä, jonka vuoksi muokkasimme niitä tiiviimmiksi ja selkeämmiksi. Huomasimme myös, että jotkut kysymyksistä olivat turhan monimutkaisia, jonka vuoksi muotoilimme ne uudestaan kohderyhmälle sopivammiksi. Teimme tarvittavat korjaukset lautapelin ohjeistukseen, kysymyksiin sekä visuaaliseen lopputulokseen palautteiden pohjalta. Lähetimme uuden version lautapelistä ja sen ohjeistuksesta Stellalle, joka teki korjaukset työhön seuraavan viikon aikana. Stella lähetti meille uudet lautapelin osat pdf-tiedostoina, jotka lähetimme edelleen painoalan yhteistyökumppanille koetulostukseen. Ensimmäinen koevedos lautapelistä ja kysymyskortteista valmistui syyskuussa 2016. Jouduimme tekemään peliin muutoksia, sillä osa kysymyskorttien teksteistä näkyi epäselvästi liian tumman taustan vuoksi, yhdessä kysymyskortissa oli virheellistä tekstiä ja osa kysymyskorttien taustoista tulostui väärin päin. Ilmoitimme tarvittavista muutoksista Stellalle, joka muokkasi jälleen tiedostoja kyseisen viikon aikana. Seuraavalla viikolla lähetimme korjatut pdf-tiedostot painatukseen uutta tulostusta varten.

6.6 Lautapelin ja opinnäytetyön valmistuminen

Tapasimme Nuorten Exitin työntekijät syyskuun lopulla 2016. Tapaamisella keskustelimme pilotoinnin tuloksista sekä opinnäytetyöprosessimme etenemisestä. Työntekijät olivat tyytyväisiä siihen, että olimme pilotoineet peliä kohderyhmän kanssa. Heidän mielestään pilotointikerrat

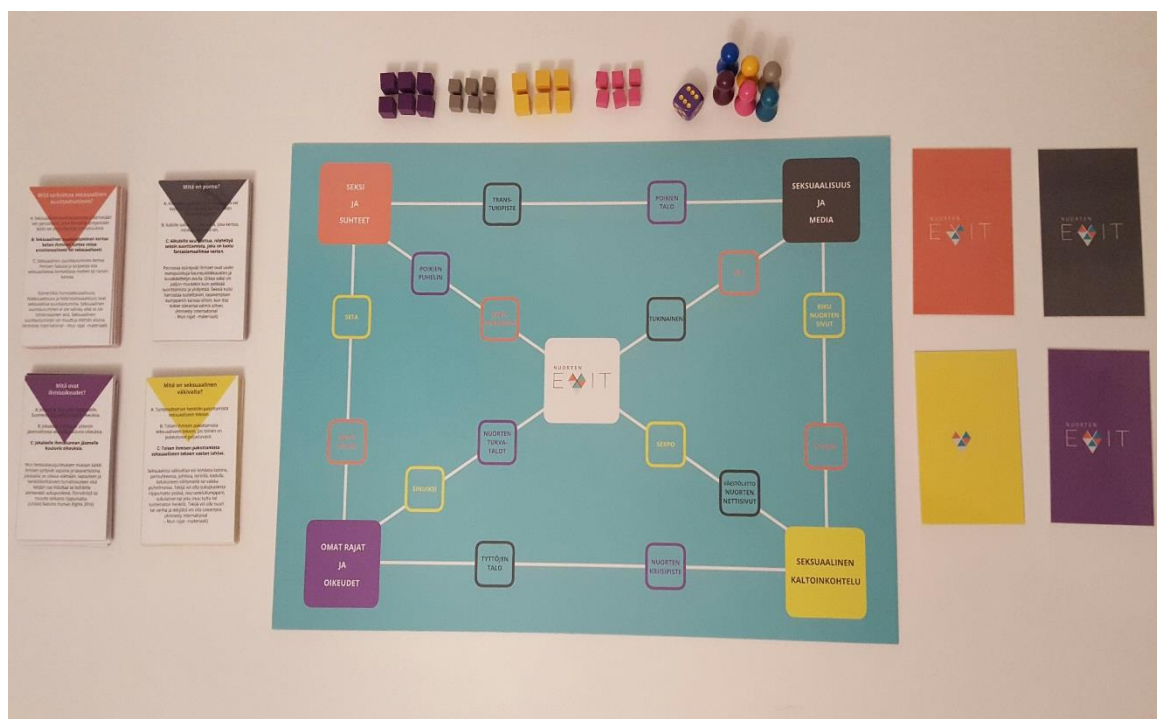
sekä osallistujien määrät olivat riittävät. Otimme lautapelin ensimmäisen vedoksen tapaamiselle mukaan ja pyysimme palautetta ja mielipiteitä lopputuloksesta. Saimme hyvää palautetta pienestä budjetista. Työntekijät olivat innoissaan lautapelistä ja tyytyväisiä lopputulokseen. He pitivät pelin värimaailmasta ja visuaalisesta toteutuksesta. Keskustelimme muutoksista, joita olimme tehneet peliin ja kysymyksiin pilotoinnissa esiintyneiden palautteiden perusteella. Työntekijät olivat mielissään siitä, että olimme kuunnelleet kohderyhmän tarpeita pilotoinnissa ja muokanneet peliä sen mukaisesti. Työntekijät pitivät siitä ajatuksesta, että pelin pdf-tiedostot lähetettäisiin heille, jolloin he voisivat liittää tulostettavat tiedostot verkkosivuilleen. Näin kuka tahansa voisi tulostaa pelin sekä ohjeet käyttöönsä. Tiedostojen lisääminen verkkosivuille mahdollistaisi myös sen, että kuka tahansa voisi lukea tietoa aihealueista tulostamatta.

Lopullinen lautapeli valmistui lokakuussa 2016. Pelin valmistuttua tapasimme Nuorten Exitin työntekijät ja esittelimme heille lopullisen version työstämme. Samalla laminoimme kysymyskortit ja pelin ohjeet, jotta ne pysyisivät mahdollisimman kestävinä. Työntekijät kehuivat lopputulosta ja kertoivat odottavansa innolla, että pääsevät kokeilemaan sitä kouluvierailulla marraskuun lopulla. Tapaamisen jälkeen viimeistelimme opinnäytetyöraporttimme. Arvioiva seminaari pidettiin 31.10.2016 ja lopullinen opinnäytetyö palautettiin 4.11.2016.

7 Opinnäytetyön tuotoksen esittely

Tässä luvussa esittelemme toiminnallisen opinnäytetyömme tuotoksen. Rakensimme lautapelin, joka sisältää kysymyksiä seksuaalisuudesta, omista rajoista ja oikeuksista, parisuhteesta, mediasta ja seksuaalisesta kaltoinkohtelusta sekä niihin liittyvistä laeista. Pelissä on selkeät ohjeet pelin kulkuun sekä loppupurkuun liittyen. Tarkoituksena on, että nuorten parissa työskentelevä ammattilainen ohjaa pelin kulkua varmistaen, ettei mikään asia jää painamaan nuorten mieltä.

Pelilauta on jaettu neljää eri väriä oleviin peliruutuihin. Jokainen väri edustaa tiettyä aihealuetta (seksi ja suhteet = koralli, seksuaalisuus ja media = harmaa, omat rajat ja oikeudet = liila ja seksuaalinen kaltoinkohtelu = keltainen). Aihealueet ja niiden värikoodit lukevat ohjaajan ohjeissa sekä pelilaudassa. Aihealueista kysytään kysymyksiä, joihin pelaaja vastaa omalla pelivuorollaan. Kysymykset ovat painettuna kyseisen aihealueen väriseen kysymyskorttiin. Kysymykset ovat muotoiltu niin, että jokaiseen kysymykseen on kolme vastausvaihtoehtoa, joista oikea vastaus on lihavoitu. Kortissa on lisäksi selitetty tarkemmin, miksi juuri kyseinen vastaus on oikea.

Kuvio 3: Valmis lautapeli

Peli alkaa lähtöruudusta keskeltä pelilautaa. Pelilaudalla liikutaan nopan osoittaman luvun verran. Lähtöruutua ei lasketa peliruuduksi, sillä lähtöruudussa ei ole kysymystä. Sen yli voi hypätä pelilaudalla liikkuesssa. Jokainen pienempi peliruutu edustaa aihealueen lisäksi nuorille tarkoitettua palvelua tai auttavaa tahoa. Saapuessaan peliruutuun, nuoren tulee ensiksi kertoa jokin kyseisestä paikasta, jonka jälkeen häneltä kysytään kysymys kortista, joka on peliruudun värinen. Mikäli pelaaja osaa kertoa kyseisen auttavan tahon toiminnasta sekä vastata kysymykseen oikein saa hän ruudun värisen pelimerkin. Jos pelaaja vastaa vain toiseen näistä oikein, siirtyy pelivuoro seuraavalle pelaajalle. Oikeasta vastauksesta ei saa uutta heittovuoroa. Pelilaudalla jokaista aihealuetta edustaa yksi isompi peliruutu, jossa ei ole auttavaa tahoa. Isoissa peliruuduissa voittaa pelimerkin pelkästä oikeasta vastauksesta. Jos pelaaja vastaa kysymykseen väärin, siirtyy pelivuoro seuraavalle. Tarkoituksena on kerätä neljä eriväristä pelimerkkiä ja päästä takaisin laudan keskelle ”lähtöruutuun”. Pelaaja pitää itsellään jokaisen häneltä kysytyn kysymyskortin loppupurkua varten.

Peliä voi vaihtoehtoisesti pelata niin, että pelin alussa sovitaan aika, kuinka kauan peli kestää ja voittaja on se, jolla on ajan loppuessa eniten pelimerkkejä. Peliin on myös mahdollista lisätä kysymyksiä tarvittaessa, ajankohtaisista aiheista riippuen, jonka vuoksi peli on päivitettävissä eikä vanhene. Samalla tavalla kysymyksiä tai aihealueita on myös mahdollista jättää pois. Näin peliä voi soveltaa sopivaksi eri kohderyhmille ilman, että jokaista aihealuetta tarvitsee käsitellä jokaisella pelikerralla. Peliä on mahdollista pelata yksilönä, pareittain tai ryhmissä. Peliä voi myös pelata tietovisa -tyyppisesti käyttäen pelkästään kysymyskortteja.

Peliä ohjaa ammattilainen, jonka tulee seurata ja havainnoida aktiivisesti pelin kulkua. Ohjaan tulee lukea pelin ohjeet tarkasti läpi ennen pelaamista ja itse tutustua pelin aihealueisiin. Käsiteltävät aiheet saattavat aiheuttaa nuorissa hämmennystä tai epämukavia tunteita. Ohjaaja kertoo pelissä käsiteltävistä aiheista pelaajille ennen pelin aloitusta sekä täydentää vastauksia pelin aikana. Pelin ohjeiden mukana on ohjaajalle tarkoitettu lista auttavista tahoista. Ohjaaja toimii pelin tuomarina ja kysyy kysymykset. Vastauksen jälkeen ohjaaja antaa kysymyskortin pelaajalle. Pelin tarkoituksena on tiedon lisääminen, joten ohjaaja voi oman harkinnan mukaan päättää, onko vastaus tarpeeksi kattava. Pelin lopuksi varataan aikaa loppupurulle, jossa käydään pelin aikana esiin nousseita ajatuksia läpi ohjaajan avulla. Loppupurussa jokainen pelaaja valitsee 1-3 itselle tärkeää tai mietityttävää kysymyskorttia, jotka käsitellään yhdessä. Ohjaaja voi kysyä nuorelta, miksi hän valitsi kyseisen kysymyksen ja mitä tunteita asia hänessä herättää. On erityisen tärkeää jättää runsaasti aikaa loppupurulle ja keskustelulle, jotta kukaan ei jää yksin pelin herättämien ajatusten ja tunteiden kanssa. Pelilauta, kysymyskortit, pelin ohjeet sekä auttavien tahojen lista löytyvät liitetiedostoina opinnäytetyön loppuosasta.

8 Pilotoinnit Martinlaakson nuorisotalolla

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyömme toiminnallisena osuutena toteutettuja pilotointeja. Kuvaamme pilotointien etenemistä, nuorten ja nuorisotyöntekijän antamia palautteita pelaamisesta sekä omia havaintojamme pilotoinneista. Toteutimme opinnäytetyömme pilotoinnin Martinlaakson nuorisotalolla yhteensä viiden nuoren sekä yhden nuorisotyöntekijän kanssa 8.9.2016. Pilotointien avulla kartoitimme pelin toimivuutta ja kokeilimme, miten teoria toimii käytännössä. Pyrimme parantamaan peliä niin, että se mahdollisimman hyvin vastaisi kohde-ryhmämme tarpeisiin. Nuorisotyöntekijän palaute sekä osallistuminen pilotointiin olivat tärkeä osa opinnäytetyötämme, sillä tarkoituksena on, että työntekijä pystyy itsenäisesti ohjaamaan pelaamista. Pilotointien jälkeen pyysimme palautetta kehitettävistä sekä onnistuneista osaluista. Palautteenkeruun toteutimme nauhoituksen, palautelomakkeiden sekä haastattelujen avulla. Jokaisella pilotointikerralla reflektoimme ja analysoimme omia ajatuksiamme ja havaintojamme sekä pelin kehittämisprosessia ja toimivuutta opinnäytetyöpäiväkirjan avulla.

Ennen pelin aloittamista muistutimme osallistujia, että nauhoitamme pelaamisen ja haastattelut, jotta pilotoinnin aikana esiin tulleet mielipiteet ja parannusehdotukset tallentuisivat. Sovimme, että suoritamme nuorten palautteenkeruun ja haastattelut pelaamisen jälkeen. Nuorisotyöntekijän kanssa sovimme, että haastattemme häntä erikseen, kun kaikki pilotoinnit on suoritettu ja nuoret jo poistuneet paikalta. Nuorisotyöntekijän haastattelua ja palautetta on kuvattu luvussa 8.4. Pilotoinnissa puhuessamme pelaajista, tarkoitamme sillä 8-luokkalaisia nuoria. Emme arvioineet nuoriso-ohjaajan pelaamista, sillä opinnäytetyömme ensisijaisena

kohderyhmänä ovat nuoret. Nuorisotyöntekijä oli kuitenkin mukana pelaamassa, sillä tarvitsemme mahdollisimman kattavasti palautetta pelin toimivuudesta ja sen kokonaisuudesta.

8.1 Ensimmäinen pilotointi

Ensimmäiseen pilotointiin osallistui kolme 8-luokkalaista tyttöä sekä nuorisotyöntekijä. Opin näytetyöntekijöinä me ohjasimme pelin kulkua, emmekä osallistuneet pelaamiseen. Ennen pelaamista jaoimme jokaiselle osallistujalle pelin ohjeet luettavaksi itsenäisesti. Tämän avulla pystyimme näkemään, ymmärsivätkö pelaajat pelin tarkoituksen pelkästään kirjoitettujen ohjeiden perusteella. Lukemisen jälkeen keskustelimme pelaajien kanssa ja he sanoivat ymmärtäneensä ohjeet sekä pelin tarkoituksen. Kävimme ohjeet vielä suullisesti läpi kertoen osallistujille, että tarkoituksena ei ole tietää vastauksia vaan lisätä tietoa pelin avulla. Pyysimme pelaajia kertomaan pelin aikana ilmaantuvista epäselvyyksistä, muutosehdotuksista ja mielipiteistä siitä, mikä voisi tuntua paremmalta tavalta pelata. Tarkensimme osallistujille, että pelin aikana keskusteltaisiin asioista yleisellä tasolla, emmekä kävisi kenenkään omia kokemuksia läpi.

Pelin aloittaminen kesti hetken, sillä kukaan ei heittänyt noppaa oma-aloitteisesti. Rohkaisimme pelaajia, jonka jälkeen peli lähti käyntiin. Ensimmäisen kierroksen aikana huomasimme, että peli etenisi sujuvammin, jos pelaaja ei saisikaan uutta heittovuoroa oikein vastattuaan, jonka vuoksi muutimme sääntöjä jo pelaamisen alussa. Mikäli oikeasta vastauksesta saisi uuden heittovuoron, yksi henkilö saattaisi pelata pelin loppuun ilman, että muut saisivat vuoroa. Pelaajat eivät tieneet vastausta yhteensä kahteen kysymyksen kahdestatoista, eivätkä osanneet kertoa auttavista tahoista juurikaan. Kukin pelaaja piti itsellään jokaisen häneltä kysytyn kysymyskortin.

Pelaamisen jälkeen loppupurussa ohjasimme jokaista pelaajaa valitsemaan yhden itselle tärkeän tai mietityttävän kysymyskortin. Kävimme kysymykset yhdessä läpi. Kysyimme, miksi pelaaja oli valinnut kyseisen kysymyksen sekä keskustelimme aiheesta yhdessä käyden läpi faktoja ja siihen liittyviä ajatuksia. Yksi loppupurun kysymyksistä oli: Julkaiset kuvan sosiaaliseen mediaan. Voiko joku nähdä kuvasi vaikka poistaisit sen? Pelaaja kertoi valinneensa kysymyksen, sillä hänen mukaansa sitä tapahtuu paljon, että nuoret laittavat kuvia internetiin. Toinen kysymys oli: Mitä on seksuaalisuus? Tämä kysymys valittiin loppupurkuun, sillä pelaaja ei ollut tiennyt vastausta ja koki kysymyksen vaikeaksi. Kolmas kysymys oli: Mitä tarkoittaa transvestiitti? Pelaaja valitsi kysymyksen, koska ei tiennyt vastausta. Pilotoinnin jälkeen jaoimme pelaajille palautelomakkeet. Rohkaisimme osallistujia antamaan mahdollisimman rehellistä palautetta, myös kritiikkiä, jotta voisimme kehittää peliä kohderyhmälle sopivammaksi. Kerroimme, että käymme palautelomakkeet läpi vasta myöhemmin, jonka vuoksi pelaajat voivat

kirjoittaa sen kaltaisiakin asioita, joita eivät halua meidän sanovan ääneen haastattelutilanteessa. Tämän jälkeen keskustelimme yhdessä pelaamisesta ja pelin toimivuudesta. Palautetta on kuvattu tarkemmin luvussa 8.3.

Ensimmäiseen pilotointiin oli varattu aikaa yksi tunti kello 15:00 - 16:00. Suunnittelimme ennen pilotointia, että käytämme aikaa ohjeistukseen ja pelaamiseen puoli tuntia ja loppupurkuun sekä palautteenkeruuseen toiset puoli tuntia. Ohjeistukseen käytimme aikaa viisi minuuttia. Pelasimme peliä yhteensä neljä kierrosta kolmen pelaajan ja nuorisotyöntekijän kanssa, johon kului yhteensä 25 minuuttia. Palautelomakkeen täyttöön annoimme aikaa viisi minuuttia. Yhdistimme loppupurun ja palautehaastattelun, johon meni yhteensä 25 minuuttia. Kokonaisuudessaan pilotointi ensimmäisen ryhmän kanssa kesti tunnin.

8.2 Toinen pilotointi

Toiseen pilotointiin osallistui kaksi 8-luokkalaista poikaa ja nuorisotyöntekijä. Pilotointiin oli tarkoitus osallistua neljä poikaa, mutta yksi osallistujista oli sairastunut ja yksi ei ilmaantunut paikalle, vaikka pelaamisesta oli sovittu. Pystyimme kuitenkin toteuttamaan pilotoinnin pienemmässä ryhmässä. Ohjasimme pelin kulkua yhdessä myös toisella pilotointikerralla, kysyen kysymyksiä vuorotellen. Ennen pelaamista jaoimme pelin ohjeet luettavaksi itsenäisesti, jonka jälkeen kävimme ohjeet vielä suullisesti läpi varmistaen, että jokainen oli ymmärtänyt pelin idean. Kehotimme pelaajia kertomaan pelin aikana ilmaantuvista mielipiteistä ja muutosehdotuksista. Tarkensimme myös toisen pilotointiryhmän pelaajille, että asioita käsitellään yleisellä tasolla, eikä kenenkään omia kokemuksia käydä läpi pelitilanteessa. Päätimme pelata peliä toisessa pilotoinnissa muunneltujen sääntöjen mukaisesti niin, että pelaaja ei saa uutta heittovuoroa vastattuaan oikein kysymykseen. Pienemmässä peliruudussa pelaaja saa pelimerkin, mikäli osaa kertoa auttavasta tahosta ja vastata oikein kysymykseen. Isommassa peliruudussa pelaaja saa pelimerkin, mikäli vastaa oikein pelkkään kysymykseen.

Ensimmäinen pelaaja aloitti pelin heittämällä noppaa ja kysyi heti aktiivisesti tarkennuksia peliin ja pelilaudalla etenemiseen. Kysymysten avulla täydensimme pelin ohjeistusta niin, että liikkuminen pelilaudalla on selkeää. Pelin aikana päädyimme siihen, että lähtöruutua ei lasketa peliruuduksi, vaan sen yli voi hypätä ristisuunnassa pelilaudalla. Lähtöruudussa ei ole kysymystä, jonka vuoksi sitä ei voida käyttää peliruutuna. Pelin alussa pelaajat heittivät useasti nopalla luvun kuusi, jolla pääsi suoraan isompaan peliruutuun. Tämän vuoksi peli eteni alussa nopeasti, sillä isoissa ruuduissa kysyttiin vain kysymys, eikä auttavaa tahoja. Toinen pelaajista arvaili auttavia tahoja muita aktiivisemmin. Pelaajat eivät tienneet vastausta yhteensä kahteen kysymykseen kuudesta, eivätkä osanneet juurikaan kertoa auttavista tahoista. Kukin pelaaja piti itsellään jokaisen häneltä kysytyn kysymyskortin.

Pelaamisen jälkeen loppupurussa ohjasimme pelaajia valitsemaan yhden itselle tärkeän tai mietityttävän kysymyskortin. Kävimme kysymykset yhdessä läpi samalla idealla kuin ensimmäisen ryhmän kanssa. Yksi loppupurun kysymyksistä oli: Mitä tarkoittaa aseksuaalisuus? Pelaaja valitsi kysymyksen, sillä ei tiennyt mitä se tarkoittaa. Toinen kysymys oli: Mitä tarkoittaa vastikkeellinen seksi? Pelaaja kertoi valinneensa kysymyksen, sillä oli vastannut siihen väärin pelin aikana. Pilotoinnin jälkeen jaoin myös toisen ryhmän pelaajille palautelomakkeet. Rohkaisimme pelaajia palautteen annossa samalla tavalla, kuin ensimmäistä ryhmää, myös kriittisestä näkökulmasta. Tämän jälkeen keskustelimme yhdessä pelaamisesta ja pelin toimivuudesta. Palautetta on kuvattu tarkemmin luvussa 9.1 Nuorten palautteet.

Toiseen pilotointiin oli varattu aikaa noin 30 - 45 minuuttia kello 16:00 alkaen. Osallistujilla oli menoa pilotoinnin jälkeen, jonka vuoksi toisen pilotoinnin kesto oli lyhyempi. Ohjeistukseen käytimme aikaa viisi minuuttia. Pelasimme peliä yhteensä kolme kierrosta kahden pelaajan sekä nuorisotyöntekijän kanssa, johon kului yhteensä 15 minuuttia. Palautelomakkeen täyttöön annoimme aikaa viisi minuuttia. Yhdistimme loppupurun ja palautehaastattelun, johon meni yhteensä kymmenen minuuttia. Kokonaisuudessaan pilotointi toisen ryhmän kanssa kesti 35 minuuttia. Vaikka loppupurkuun ja palautehaastatteluun käytettiin vähemmän aikaa, kuin ensimmäisen ryhmän kanssa, saimme kaikki tarvittavat asiat käsiteltyä. Vähempi aika oli riittävä myös siitä syystä, että pelaajia oli toisessa pilotoinnissa vain kaksi.

Molempien pilotointikertojen lopuksi kiitimme ryhmiä osallistumisesta. Sanoimme, että he ovat rohkeita sekä arvokas tiedonlähde opinnäytetyömme kannalta. Kehotimme osallistujia kertomaan meille, nuorisotyöntekijälle tai jollekin muulle turvalliselle aikuiselle, mikäli jokin asia jäi mietityttämään pelin jälkeen.

8.3 Nuorten palautteet

Nuorten palautelomakkeessa oli kahdeksan kysymystä. Palautelomakkeen täyttöön jokainen sai aikaa noin 15 minuuttia. Tämän jälkeen keskustelimme pelistä ja sen herättämistä ajatuksista. Palautelomakkeiden vastaukset olivat melko lyhyitä, mutta haastattelun avulla saimme kattavamman kuvan nuorten mielipiteistä ja kokemuksista. Tämän vuoksi käytimme pilotoinnissa sekä palautelomaketta että haastattelua. Ensimmäisessä ryhmässä oli kolme ensimmäiseen pilotointiin osallistunutta 8-luokkalaista tyttöä ja toisessa ryhmässä kaksi toiseen pilotointiin osallistunutta 8-luokkalaista poikaa.

1. Oliko pelaaminen mielestäsi helppoa vai vaikeaa?	Helppoa: 5	Vaikeaa: 0	
2. Ymmärsitkö pelin ohjeet selkeästi?	Kyllä: 4	Ei: 1	
3. Mikä pelaamisessa/pelissä oli kiinnostavinta ja kivointa?	Kysymykset: 2	Uusi tieto: 2	Tyhjä vastaus: 1
4. Mikä pelaamisessa/pelissä oli tylsintä/tyhmintä?	Tylsät/helpot kysymykset: 2	Ei mikään: 1	Tyhjä vastaus: 2
5. Koitko, että pelin avulla pysyit keskustelemaan helpommin seksuaalisuuteen liittyvistä asioista?	Kyllä: 1	En: 2	Vähän: 2
6.1 Opitko jotain uutta pelin avulla?	Kyllä: 5	Ei: 0	
6.2 Mitä?	Auttavista tahoista: 4 Interseksuaalisuudesta: 1		
7.1 Mitkä asiat jäivät parhaiten mieleen?	Auttavat tahot: 2	Kysymykset: 1	Ei mikään: 2
7.2 Jäikö jokin vaivaamaan?	Kyllä: 0	Ei: 1	
8. Mitä muutoksia mielestäsi pitäisi tehdä, että peli olisi toimivampi/hauskempi/rennompempi ja sen avulla pystyisi lisäämään tietoa käsiteltävistä aiheista paremmin?	Esimerkkitapauksia: 1 Paremmat pelinappulat ja pelilauta: 1	Pelaaminen pareittain lisäksi keskustelua: 1	Tyhjä vastaus: 2

Taulukko 3: Nuorten palautteet pilotoinnista

Nuorten palautteen ja haastattelujen mukaan lautapelissä käsiteltyjä asioita oli hauskempi ja mukavampi käsitellä pelin avulla, kuin esimerkiksi kuunnella luentoa aiheista. Nuoret sanoivat, että kyseistä peliä voisi pelata myös tulevaisuudessa. Pelin tarkoitus sekä kysymykset olivat palautteen perusteella helposti ymmärrettävissä. Nuorten mukaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on jossain määrin helppo puhua. Nuoret kertoivat saaneensa lisää hyödyllistä tietoa, erityisesti auttavista tahoista. Haastattelussa ilmeni myös, että riippui kysymyksestä, saiko nuori lisää tietoa vai ei. Osa tiedoista koettiin tylsäksi mutta tarpeelliseksi. Pelin jälkeen kysyimme, mikä asia jäi parhaiten mieleen, johon moni vastasi auttavan tahon.

Osa kysymyksistä oli nuorten mielestä helppoja, mutta kysymyskortissa oleva selitys koettiin tarpeelliseksi. Nuoret myös kertoivat, että on parempi, jos ohjaaja lukee selityksen ääneen oikean vastauksen yhteydessä, kuin että pelaaja lukisi sen itse. Ääneen luettuna myös muut pelaajat kuulivat faktatietoa kysymykseen liittyvästä aiheesta. Nuoret kertoivat, että pelin avulla oli mahdollista madaltaa kynnystä puhua seksuaalisuuteen liittyvistä asioista eikä kukaan pelaajista kokenut oloansa noloksi tai epämukavaksi. Nuorten mukaan mikään pelissä käsitelty asia ei jäänyt painamaan mieltä.

Nuorten parannusehdotusten mukaan pelilaudalla liikkuminen voisi olla selkeämpää ja uusi heittovuoro vie liikaa aikaa yhteiseltä peliltä. Kysymyksiin toivottiin enemmän esimerkkita-

pauksia ja pareittain pelaamista pidettiin hyvänä tapana lisätä keskustelua. Käsintehty kokeiluversio lautapelistä sai ulkonäöstään kritiikkiä. Näiden palautteiden perusteella muokkasimme peliä selkeämmäksi ja sujuvammaksi sekä paremmin kohderyhmän tarpeita vastaavaksi.

8.4 Nuorisotyöntekijän palaute

Pilotoinnin ja nuorten palautteenkeruun jälkeen annoimme nuorisotyöntekijälle palautelomakkeen, joka sisälsi viisi kysymystä lautapelistä ja pelaamisesta. Lomakkeen täytön jälkeen haastattelimme työntekijää kun nuoret olivat jo poistuneet paikalta. Palautelomakkeessa kysyimme työntekijältä, millä tavoin hänen mielestään pelin avulla nuorten tietämys seksuaalisuuteen, seksuaaliseen kaltoinkohteluun, omiin rajoihin ja parisuhteeseen liittyvistä aiheista lisääntyi. Tähän hän vastasi seuraavasti:

”Ainakin se taas terävöityi, että muistetaan, miten säännöt oikeasti menevät. Lisäksi nuoret saivat uutta tietoa auttavista tahoista. Myös niitä aiheita käsiteltiin, mitkä ehkä eivät ole niin lähellä omaa elämää, muun muassa transseksuaalisuuteen liittyvät jutut.”

Seuraavaksi kysyimme, millä tavoin työntekijän mielestä pelin avulla pystyttiin madaltamaan nuorten kynnystä keskustella seksuaalisuuteen, seksuaaliseen kaltoinkohteluun, omiin rajoihin ja parisuhteeseen liittyvistä asioista sekä miten se näkyi nuorissa. Tähän hän vastasi:

”Monivalinnat antavat suuntaa ja pakottavat pohtimaan. Nuoret selvästi pohtivat myös muiden kysymyksiä, ilman suorituspainetta.”

Kolmanneksi kysyimme, oliko työntekijä aiemmin nähnyt vastaavaa menetelmää nuorten kanssa työskennellessä ja jos, niin minkälainen menetelmä oli. Työntekijä vastasi näin:

”Olen saattanut tehdä samankaltaisia testejä netissä omien sosionomiopintojen aikana.”

Kysyimme myös, onko peli työntekijän mielestä toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Tähän hän vastasi seuraavasti:

”On. Monivalinnat ja selitykset selkeyttävät.”

Viimeisenä kysyimme, mitä parannusehdotuksia työntekijällä olisi pelin suhteen. Työntekijä vastasi:

”Kieliasua voisi tarkastaa ja kysymykset käydä läpi ulkopuolisen kanssa.”

Palautelomakkeen sekä haastattelun perusteella nuorisotyöntekijä koki lautapelin uudelleenlaiseksi toimivaksi menetelmäksi nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille, erityisesti

koulun terveystiedontunnille. Osa kysymyksistä oli työntekijän mielestä helpohkoja, mutta monivalinnan vuoksi nuoret joutuivat miettimään vastausvaihtoehtoja ja samalla pohtimaan syvemmin mikä on oikein ja mikä väärin. Työntekijän kokemuksen mukaan nuorisotalon nuorilla on jonkin verran tietoa seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista, mutta pelin monivalintakysymysten avulla oli mahdollista tarkentaa tietämystä. Ennen pelaamista hän pohti, että peli voisi toimia paremmin ulospäinsuuntautuneille nuorille, mutta pelin päätyttyä oli sitä mieltä, että peli voisi olla hyödyllinen väline myös ujommille ja hiljaisemmille. Työntekijän mukaan nuorisotalon poikien kanssa on yleisesti ottaen ollut helpompi puhua vakavammista aiheista, kuin tyttöjen kanssa.

Työntekijä epäili, että harva nuorista tietää missä esimerkiksi Vantaan Turvatalo sijaitsee, jonka vuoksi auttavat tahot ja selitykset olivat hyödyksi. Tiedon lisääminen voi edesauttaa nuoren hakeutumista avun piiriin tulevaisuudessa. Nuori voi kohdata myöhemmällä iällä esimerkiksi kaltoinkohtelua tai jokin nuorena tapahtunut asia saattaa palata mieleen vasta vuosien päästä. Työntekijä mietti, että poikia ei välttämättä kiinnosta auttavista tahoista esimerkiksi Tyttöjen Talo, jonka vuoksi peliä voisi tiivistää paremmin jonkin tietyn kohderyhmän mukaisesti. Nuorten Exitin kohderyhmänä ovat kaikki nuoret, jonka vuoksi pelin kohderyhmän tiivistäminen esimerkiksi vain tyttöihin ei palvelisi Nuorten Exitin toiveita ja tarpeita. Lisäksi opinnäytetyöntekijöinä koimme, että tiedon lisääminen on hyödyksi, vaikka nuorta ei kiinnostaisikaan tai tieto ei koskisi juuri häntä. Myöhemmin nuori voi jakaa tietoa sitä tarvitseville, vaikkei itse koskaan tarvitsisikaan apua kyseiseltä auttava taholta. Lisäksi emme kokeneet auttavien tahojen tai sukupuolen määrittelyä tarpeelliseksi, sillä kokemus omasta sukupuolesta on jokaiselle henkilökohtainen asia, emmekä voi määrittellä minkä auttavan tahon kukin kokee itselle hyödylliseksi.

Työntekijän mukaan nuorten olisi tärkeää tehdä muille selväksi missä omat rajat menevät. Hän kuitenkin pohti, millä tavoin nuoria voisi rohkaista asiassa syyllistämättä. Hän sanoi pelissä esiintyvän tiedon, erityisesti ikärajoista, olevan hyödyllistä. Hänen mukaansa nuoren on tärkeää tietää, että kaltoinkohtelijana voi toimia myös luottamustehtävässä oleva henkilö, esimerkiksi opettaja tai valmentaja. Työntekijä käytti esimerkkinä tilannetta, jossa valmentaja antaa lisää peliaikaa kentällä seksuaalista kuvaa vastaan. Lisäksi mediaan ja esimerkiksi kuvien lähettämiseen liittyvät kysymykset hän koki hyödyllisiksi, sillä oli keskustellut nuorten kanssa kuvista ja niiden lisäämisestä internetiin. Hänen mukaansa nuorilla on netti-seurustelukumppaneita, joille nuoret ovat lähettelleet kuvia itsestään. Tämän kaltaisissa tilanteissa työntekijä on kysynyt nuorilta, mistä he voivat olla varmoja kumppanin todellisesta henkilöllisyydestä.

Pelin aikana nuorisotyöntekijä havaitsi, että nuoret kuuntelivat toistensa kysymyksiä ja vastauksia mielenkiinnolla ja oli sitä mieltä, että olisi parempi, jos nuoren oma suoritus ei kestäisi

kovin kauaa. Tätä hän perusteli niin, että nuoren ollessa valokeilassa saattaa hänelle tulla paineita vastata oikein kysymyksiin. Tämä myös vahvisti päätöstämme muuttaa pelin sääntöjä niin, ettei uutta heittovuoroa saa oikean vastauksen jälkeen. Työntekijän mukaan kysymyksissä oli joitakin kirjoitusvirheitä ja kieliasun parantamiseksi olisi hyvä, jos joku ulkopuolinen lukisi kysymykset ilman, että tietäisi aiheista etukäteen. Kieliasun parantelussa hän kehotti myös miettimään kysymysten ja vastausten muotoa niin, etteivät ne johda harhaan.

8.5 Havainnot pilotoinneista

Arvioimme pilotointia reflektiivisesti sekä toiminnan aikana että sen jälkeen. Arviointiaineistona käytimme opinnäytetyöpäiväkirjaa, nauhoituksia, palautelomakkeita ja haastatteluita. Opinnäytetyöpäiväkirjaan kirjasimme faktoja, tulkintoja sekä tuntemuksiamme mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen mahdollisimman systemaattisesti. Opinnäytetyöpäiväkirjan käyttäminen aineistona mahdollisti omien tuntemusten arvioinnin ulkoa päin. Käytimme nauhuria muistiinpanovälineenä koko pelin sekä palautteenkeruun aikana, jotta saimme kirjattua palautteet mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja totuudenmukaisesti lopulliseen raporttiin. Palautteiden ja haastattelujen avulla varmistimme, että osallistujien mielipiteet ja ajatukset tulivat kuulluksi. Työelämän ja kohderyhmän tarpeet ohjasivat vahvasti opinnäytetyömme toteutusta, jonka vuoksi palautteet ja haastattelut olivat tärkeä osa arviointia ja koko opinnäytetyöprosessiamme.

Havaintojemme mukaan ensimmäisen pilotointiryhmän nuoret olivat melko hiljaisia ja jännittyneitä pelitilanteessa. Pelaajat eivät tienneet juurikaan auttavista tahoista tai niiden toiminoista. Osallistujat kuitenkin lähtivät hyvin mukaan pelaamiseen, eikä kukaan pilkannut toista, vaan ilmapiiri oli avoin ja salliva. Pientä nolostumista oli havaittavissa sekä jännitystä siitä, vastaako kysymykseen oikein. Parin ensimmäisen kierroksen jälkeen ilmapiiri tuntui rennommalta ja osallistujat jopa nauroivat joillekin vastauksille. Koimme, että aihe on itsessään sen kaltainen, että aiheuttaa jännitystä, jonka vuoksi pelaajat saattoivat olla alkuun vetäytyneempiä. Kuitenkin pelin edetessä osallistujat huomasivat, että kysymykset eivät olekaan ylitsepääsemättömiä eikä väärin vastaaminen haitannut. Havaintojemme mukaan toisen pilotointiryhmän nuoret eivät olleet yhtä jännittyneitä, kuin ensimmäisen ryhmän nuoret. Pelaajia oli yksi vähemmän, kuin ensimmäisessä ryhmässä, joka saattoi myös vaikuttaa asiaan. Nuoret osallistuivat hyvin pelaamiseen ja olivat todella asiallisia. Pelaajat naljailivat toisilleen vääristä vastauksista, mutta kuitenkin positiivisessa mielessä.

Havaintojemme mukaan toinen ryhmä suhtautui pelaamiseen kevyemmin ja rennommin kuin ensimmäinen ryhmä. Pelaajat eivät tienneet myöskään auttavien tahojen toiminnasta, mutta arvailivat hyvin eivätkä tuntuneet jännittävän väärin vastaamista samalla tavalla, kuin ensimmäisen ryhmän pelaajat. Havaitsimme, että toisen ryhmän pelaajat miettivät pelisiirtojaan

enemmän kuin ensimmäisen ryhmän pelaajat. Vaikutti siltä, että toisen ryhmän pelaajat ymmärsivät, että isompaan ruutuun siirtyessä ei tarvitse vastata kuin yhteen kysymykseen saadakseen pelimerkin. Koimme hyödylliseksi, että vastikkeellisen seksin määritelmä nousi esiin pelin aikana ja siitä käytiin keskustelua, sillä nuoret eivät tienneet, mitä termi tarkoittaa. Osa kysymyksistä oli helppoja, mutta niiden läpi käyminen oli mielestämme hyvä muistutus omista rajoista ja oikeuksista. Myös nuorisotyöntekijä oli tätä mieltä. Emme kuitenkaan muokanneet kysymyksiä vaikeammiksi, sillä palautteesta huolimatta pelaajat eivät osanneet vastata oikein kaikkiin kysymyksiin.

Pelin päätyttyä nuorisotyöntekijä osallistui ensimmäisen ryhmän kanssa käytyyn palautekeskusteluun kysymällä ryhmän jäseniltä, ovatko omat rajat heidän mielestään kaikille selviä, kohtaavatko he omien rajojensa rikkomista ja kunnioittavatko muut heidän mielestään toisten rajoja. Nuoret vastasivat hieman epämääräisesti, että rajat eivät varmaankaan ole kaikille selvät. Palautteenkeruun jälkeen pohdimme, että olisimme voineet rohkaista pelaajia vielä enemmän palautteen antamisessa. Pitkän pohdinnan jälkeen yksi osallistujista sanoi, ettei osaa vastata yhteen palautekysymyksistä. Emme tahtoneet painostaa nuorta liikaa, sillä pelitilanne vaikutti jo jännittävältä ottaen huomioon käsitellyt aihealueet. Tästä syystä palautelomakkeiden vastaukset saattoivat jäädä vajavaisiksi. Olimme kuitenkin varautuneet tähän käyttämällä nauhuria sekä haastatteluja vastausten täydennykseksi.

Ennen pilotointia suunnittelimme, että haastattelisimme pelaamisen jälkeen pelkästään nuoria niin, että nuorisotyöntekijä ei olisi paikalla. Keskusteltuamme aiheesta opinnäytetyötä ohjaavan opettajan sekä nuorisotyöntekijän kanssa päädyimme kuitenkin siihen, että työntekijä olisi mukana myös haastattelutilanteessa. Nuorisotyöntekijä tunsu nuoret entuudestaan, joka helpotti haastattelutilannetta. Hän pystyi rohkaisemaan nuoria vastaamaan kysymyksiimme sekä tuomaan esimerkillisesti omaa näkökulmaansa esiin. Lisäksi työntekijän osallistuminen myös haastattelutilanteeseen loi turvallisen ilmapiirin, jonka vuoksi koimme, että nuoret uskalsivat kertoa näkemyksiään. Koimme, että nuorisotyöntekijän osallistuminen koko pilotointitapahtumaan loi nuorille turvaa ja oli hyvä, että mukana oli joku tuttu aikuinen meidän lisäksi. Tutun ihmisen läsnäolo voi kuitenkin vaikuttaa myös sillä tavoin, ettei uskalla tai kehtaa sanoa mielihoidettua, sillä joutuu kohtaamaan kyseisen henkilön jatkossakin.

Ennen pilotointien alkua sovimme, että ohjaamme pelaamista yhdessä. Aluksi mietimme, että toinen ohjaisi pelaamista ja toinen kirjoittaisi havaintoja. Päädyimme kuitenkin käyttämään nauhuria, jonka vuoksi emme tarvinneet erillistä havainnoitsijaa pelitilanteeseen. Koimme, että olisi tuntunut omituiselta, jos toinen opinnäytetyöntekijöistä olisi ollut hiljaa pilotoinnin aikana, jolloin vastuu ryhmän ohjaamisesta olisi ollut vain toisella. Koimme myös, että pysytymme täydentämään toisiamme ohjaamisen aikana ja molemmat osallistuivat sekä ohjaami-

seen että havainnointiin yhtä lailla. Kerroimme yhdessä ohjeistuksen pelaajille, kysyimme vuorotellen kysymyksiä ja selitimme auttavista tahoista pelin aikana. Osallistuimme molemmat loppupurkuun ja haastatteluun pyytäen pelaajilta palautetta pelistä ja pelaamisesta.

Ensimmäisen ryhmän pelaajat olivat 8-luokkalaisia tyttöjä ja toisen ryhmä pelaajat 8-luokkalaisia poikia. Pilotointien jälkeen pohdimme sukupuolen merkitystä jännitykseen ja avoimuuteen liittyen peli- ja haastattelutilanteissa. Mietimme, olisiko mahdollista, että poikien on helpompi keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista kokematta niin suurta painetta. Mietimme myös, onko mahdollista, että miespuolisen nuorisotyöntekijän läsnäolo vaikutti tyttöjen hermostuneisuuteen. On mahdollista, että sukupuolella ei ole merkitystä, mutta mietimme jälkikäteen, olisiko peli- ja haastattelutilanne ollut tytöille helpompi, jos paikalla olisi ollut vain pelaajat ja opinnäytetyöntekijät.

9 Opinnäytetyön tavoitteiden tulokset ja arviointi

Tässä luvussa kuvaamme opinnäytetyömme tavoitteiden toteutumista ja tuloksia. Seuraavissa taulukoissa on kuvattu luvussa 2 asetettujen tavoitteiden toteutumista. Olemme vastanneet arviointikysymyksiin sekä arvioineet opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista pilotoinneista saatujen palautteiden sekä omien havaintojemme perusteella. Lisäksi olemme arvioineet henkilökohtaisten oppimistavoitteidemme toteutumista palautteiden, omien kokemusten sekä reflektoinnin avulla.

Opinnäytetyön tavoitteet	Arviointikysymykset	Tulokset
1. Lisätä nuorille tietoa seksuaaliseen kaltoinkohteluun ja vastikkeelliseen seksiin liittyvistä aiheista.	1. Onko pelin avulla pystytty lisäämään nuorille tietoa seksuaaliseen kaltoinkohteluun ja vastikkeelliseen seksiin liittyvistä aiheista?	Palautteiden ja haastattelujen mukaan lautapelin avulla pystyttiin lisäämään nuorille tietoa aiheista, erityisesti auttavista tahoista.
2. Madaltaa nuorten kynnystä keskustella avoimesti seksuaalisuudesta, seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, omista rajoista ja parisuhteesta.	2. Onko pelin avulla pystytty madaltamaan nuorten kynnystä keskustella seksuaalisuudesta, seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, omista rajoista ja parisuhteesta?	Palautteen ja haastattelujen perusteella lautapelin avulla pystyttiin osittain madaltamaan kynnystä keskustella aiheista.
3. Kehittää uudenlainen, toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille.	3. Onko onnistuttu kehittämään uudenlainen, toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille?	Nuorisotyöntekijän palautteen ja haastattelun mukaan onnistuttiin kehittämään uudenlainen ja toimiva työskentelymenetelmä.

Taulukko 4: Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi ja tulokset

Opinnäytetyömme ensimmäisenä tavoitteena oli lisätä nuorille tietoa vastikkeelliseen seksiin ja seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvistä aiheista. Tavoitteen toteutumista arvioimme

omien havaintojemme lisäksi nuorisotyöntekijän sekä nuorten haastattelujen ja palautteen perusteella. Palautelomakkeessa kysyimme nuorilta suoraan, oppiko nuori jotain uutta pelin avulla ja mitkä asiat jäivät parhaiten mieleen. Palautelomakkeiden vastausten ja haastattelujen perusteella nuoret kertoivat, että olivat oppineet uutta aihepiiristä. Nuorisotyöntekijän palautelomakkeessa kysyimme, millä tavoin hänen mielestään pelin avulla nuorten tietämys aiheista lisääntyi. Työntekijän mukaan nuorten tietämys aiheista terävöityi, erityisesti vastuista ja omista rajoista. Lisäksi nuoret saivat tietoa auttavista tahoista ja aiheista, jotka eivät kosketa niin läheisesti nuoren omaa elämää, kuten sukupuolen moninaisuudesta. Omien havaintojemme mukaan nuorilla oli pintapuolista tietoa aiheista, mutta pelin avulla he oppivat enemmän, erityisesti auttavista tahoista, sukupuolen moninaisuudesta sekä seksuaalisen kaltoinkohdeltun ja vastikkeellisen seksin tilanteista. Pelin aikana huomasimme esimerkiksi, että nuorille ei ollut selvää, että seksuaalisen kaltoinkohdeltun tilanteissa vastuu on aina tekijällä. Oikea tieto vahvistui pelin avulla. Osa pelin kysymyksistä oli melko helppoja, jonka vuoksi jokaisen kysymyksen kohdalla ei välttämättä pystytty lisäämään tietoa. Havaitimme, että jo pelkkä lautapelin pelaaminen ja aiheista keskustelu saivat nuoret oivaltamaan uutta aiheista, joista he kokivat tietävänsä jo entuudestaan. Nuorten mukaan pelkän oikean vastauksen lisäksi kysymyskortissa oleva lisäselitys oli tarpeellinen ja hyvä tarkennus aiheeseen. Nuoret myös toivoivat, että selityksen lukisi peliä ohjaava aikuinen.

Toisena tavoitteena oli madaltaa nuorten kynnystä keskustella avoimesti seksuaalisuudesta, seksuaalisesta kaltoinkohdeltusta, omista rajoista ja parisuhteesta. Tavoitteen toteutumista arvioimme omien havaintojen, haastattelujen sekä palautelomakkeiden perusteella. Nuorten palautelomakkeessa kysyimme, kokiko nuori, että pystyi pelin avulla keskustelemaan helpommin seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Palautteen ja haastattelujen perusteella kolme nuorta kokivat, että pelin avulla kynnys madaltui ja keskustelu oli helpompaa. Kaksi nuorta ei kokenut, että keskustelukynnys olisi madaltunut pelin avulla. Toisen mukaan siihen ei ollut tarvetta. Nuorisotyöntekijän palautelomakkeessa kysyimme, millä tavoin pelin avulla pystyttiin madaltamaan nuorten kynnystä keskustella aiheista ja miten se näkyi nuorissa. Työntekijän mukaan monivalintakysymykset antoivat suuntaa ja pakottivat nuoret pohtimaan asioita syvemmin. Lisäksi nuoret selvästi pohtivat myös muiden kysymyksiä ilman suorituspainetta. Havaintojemme mukaan nuoret tuntuivat jännittyneiltä keskustellessa, erityisesti pelin alussa. Pelin edetessä ilmapiiri kuitenkin muuttui huomattavasti rennommaksi. Keskustelukynnyksen madaltumista oli haastavaa arvioida vain kahden pilotointikokeilun perusteella. On mahdollista, että vaikutukset ovat kauempikantoiset ja näkyvät arjessa vaikka pilotointitilanteessa keskustelu olisikin ollut vaitonaisempaa.

Kolmantena tavoitteena oli kehittää uudenlainen, toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Tavoitteen toteutumista arvioimme nuorisotyöntekijän palautteen

sekä haastattelun perusteella. Kysimme suoraan palautelomakkeessa, oliko työntekijä aiemmin nähnyt vastaavaa menetelmää ja onko peli työntekijän mielestä toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Työntekijä vastasi, että on nähnyt samankaltaisia aiheita käsitteleviä testejä internetissä, mutta ei vastaavanlaista lautapeliä. Peli oli työntekijän mukaan toimiva. Erityisesti monivalintakysymykset ja selitykset kysymyskorteissa selkeyttivät peliä työntekijän mielestä. Nuorisotyöntekijän palautteen ja haastattelun mukaan onnistuimme kehittämään uudenlaisen ja toimivan työskentelymenetelmän nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille.

Taulukko 5: Henkilökohtaisten oppimistavoitteiden arviointi ja tulokset

Henkilökohtaiset oppimistavoitteet	Arviointikysymykset	Tulokset
1. Oppia käyttämään toiminnallisia menetelmiä nuorten kanssa työskennellessä.	1. Onko työskentely toiminnallisten menetelmien avulla onnistunut?	Toiminnallisten menetelmien käyttö nuorten kanssa onnistui.
2. Oman ammatillisen osaamisen kehittyminen.	2. Onko ammatillinen osaaminen kehittynyt?	Kokemusten ja reflektoinnin perusteella oma ammatillinen osaaminen kehittyi opinnäytetyöprosessin aikana.
3. Toimivan toiminnallisen menetelmän kehittäminen.	3. Onko toiminnallinen menetelmä toimiva?	Havaintojen ja palautteiden perusteella onnistuttiin kehittämään toimiva toiminnallinen menetelmä.

Ensimmäisenä henkilökohtaisena oppimistavoitteenamme oli oppia käyttämään toiminnallisia menetelmiä nuorten kanssa työskennellessä. Arvioimme tavoitteen toteutumista omien havaintojemme sekä nuorten ja nuorisotyöntekijän palautteiden perusteella. Toimintamme koostui lautapelin kehittämisestä ja pilotoinneista kahden eri ryhmän kanssa. Ennen pilotointeja teimme suunnitelman pelin ohjaamisesta ja työnjaoista. Ohjasimme peliä yhdessä. Molemmat pilotoinnit toteutuivat onnistuneesti ja ohjaaminen oli sujuvaa. Nuoret kokivat pelin hauskaksi ja pitivät sitä mukavampana tapana oppia luento- ja kirjalliseen verrattuna. Myös työntekijän mukaan pilotointi oli onnistunut.

Toisena tavoitteena oli kehittää omaa ammatillista osaamista. Arvioimme tavoitteen toteutumista omien kokemusten sekä reflektoinnin perusteella. Opimme lautapelin suunnittelun ja kehittämisen vaiheista sekä sen kokonaisvaltaisesta toteutuksesta. Hyödynsimme verkostoja ja valmistimme pelin yhteistyössä eri alojen ammattilaisten kanssa. Opimme, miten organisoidaan ja järjestetään pelitapahtuma ja ohjataan ryhmää pelaamisessa. Toteutimme itse suunnittelemamme tapahtuman ja keräsimme palautetta osallistuneilta. Palautteiden pohjalta opimme reflektoidaan omaa työskentelyämme ja ammatillisuuttamme entistä paremmin. Lisäksi syvensimme tietämystämme aihealueista, joita opinnäytetyössämme käsitellään ja opimme keskustelemaan aiheista avoimesti sekä ammatillisesti.

Kolmantena tavoitteena oli kehittää toimiva toiminnallinen menetelmä. Arvioimme tavoitteen toteutumista omien havaintojen sekä nuorten ja nuorisotyöntekijän palautteiden perusteella. Havaintojemme mukaan peli eteni sujuvasti ja osallistuneet ymmärsivät pelin tarkoituksen. Pelin avulla pystyttiin lisäämään tietoa ja avointa keskustelua käsiteltävistä aiheista. Nuorten palautteiden perusteella pelaaminen oli helppoa sekä mukavaa ja sen avulla pystyttiin lisäämään tietoa. Nuorisotyöntekijän mukaan onnistuimme kehittämään uudenlaisen ja toimivan työskentelymenetelmän nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Tämän perusteella kehittämämme toiminnallinen menetelmä on toimiva.

10 Johtopäätökset

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyömme johtopäätökset. Tarkastelemme opinnäytetyömme tuotoksena valmistunutta lautapeliä sekä toiminnallista osuutta teoreettiseen viitekehukseen peilaten. Alussa perustelemme miksi valitsimme opinnäytetyömme toteutustavaksi toiminnalliset menetelmät ja kuvaamme toiminnallista opinnäytetyötä arviointimenetelmänä. Arvioimme toiminnallisen opinnäytetyömme tuotoksena valmistuneen lautapelin lopputulosta lähtökohtaan, tavoitteisiin ja toimeksiantajan tarpeisiin sekä pilotoinnista saatuihin tuloksiin peilaten. Kuvaamme opinnäytetyömme yhteyttä rikosseuraamusalaan ja rikollisuuden ennaltaehkäisyyn sekä perustelemme, miksi opinnäytetyömme on yhteiskunnallisesti merkityksellinen. Lopuksi kiteytämme koko opinnäytetyömme tulokset suhteessa alussa asetettuihin tavoitteisiin.

Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapa perustuu toimeksiantajan toiveiden, kohderyhmän tarpeiden, oppilaitoksen vaatimusten ja opiskelijoiden omien resurssien väliseen kompromissiin. Tutkimusmenetelmien käyttö on olennainen osa myös toiminnallista opinnäytetyötä, mutta suppeammassa mittakaavassa, kuin esimerkiksi laadullisessa opinnäytetyössä, vaikka aineistonkeruumenetelmät ovat samat. (Vilka & Airaksinen 2003, 56 - 57.) Päädyimme valmistamaan toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena lautapelin, sillä toimeksiantaja, Nuorten Exit, toivoi toiminnallista menetelmää, jonka avulla nuorten kanssa työskentely helpottuisi. Tahdoimme varmistaa, että lautapeli vastaa myös kohderyhmän tarpeisiin, jonka vuoksi pilotoimme peliä kokeiluvaiheessa yläkouluikäisten nuorten sekä nuorisotyöntekijän kanssa. Tutkimusmenetelminä käytimme nauhoitusta, palautelomakkeita, haastatteluja, omia havaintoja ja niiden kirjaamista opinnäytetyöpäiväkirjaan. Käyttämämme tutkimusmenetelmät olivat samoja kuin laadullisissa tutkimuksissa käytettävät, mutta suppeammassa mittakaavassa.

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda persoonallinen ja erottuva mutta samalla selkeä ja johdonmukainen tuotos, joka soveltuu kohderyhmälle käytettäväksi. (Vilka & Airaksinen 2003, 51 - 53.) Suunnittelimme itse lautapelin alusta loppuun asti, luoden persoonallisen ja erottuvan tuotoksen. Kehittämisvaiheessa otimme huomioon kohderyhmän iän ja toteutimme pelin sen mukaisesti. Toimeksiantajamme Nuorten Exit toimii avoimesti, eikä sulje työssään

pois minkään sukupuolen edustajia, jonka vuoksi pelin kysymyksiä ja auttavia tahoja ei ole kohdistettu tietylle ryhmälle, vaan kaikille nuorille sukupuolesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta.

Toiminnallisten menetelmien avulla keho on mukana tiedonhankinnassa, jolloin tunteet ja ajatukset jättävät merkin lihasmuistiin. Kehon muisti aktivoituu automaattisesti harkintaa vaativissa tilanteissa ja saattaa helpottaa päätöksen tekoa. (Bildjuschkin ym. 2008, 31.) Pelin pelaaminen oli toiminnallinen oppimistilanne, jolloin myös keho oli mukana tiedonhankinnassa. Toiminnan avulla saimme tietoa kohderyhmän tarpeista ja pystyimme muokkaamaan lautapelistä kohderyhmän tarpeita vastaavan. Lisäksi saimme nuorten parissa työskentelevältä ammattilaiselta arvokasta palautetta lautapelistä työskentelymenetelmänä. Tästä johtuen tiedon testaaminen pilotoinnin avulla aidoissa olosuhteissa oli oleellinen osa opinnäytetyöprosessiamme.

Reflektiiviseen evaluaatioon sisältyy kolme tärkeää piirrettä. Sen avulla on mahdollista tunnistaa hiljaisen tiedon merkitys. Toiminnan kautta voidaan huomata, että tiedetään enemmän, kuin osataan sanoiksi pukea. Toiseksi reflektiivisen käytännön avulla ymmärretään, että niin sanottu maallikkotieto on hyödyllistä asiantuntevan tiedon rinnalla. Tämän perusteella myös tavalliset ihmiset voivat toteuttaa käytännön arviointia. Kolmas reflektiivisen evaluoinnin tärkeä piirre on sen osallistavuus. Jotta ihmisiä koskeva tutkimus olisi luotettava, tulee tutkittavien olla osana luomisprosessia. (Shaw 1999, 13.) Jokainen reflektiivisen evaluoinnin tärkeistä piirteistä toteutui opinnäytetyömme pilotoinnissa. Pystyimme huomioimaan pelaamisen aikana ilmaantuvan hiljaisen tiedon havainnoimalla pelaajien liikkeitä ja elekieltä sekä tunnelmaa pelin aikana. Hyödynsimme osallistujien maallikkotietoa ja käytännön arviointia pilotoinneissa. Pelaamisen aikana esiintyneiden kommenttien ja sen jälkeen toteutettujen haastattelujen avulla saimme muokattua lopputuloksesta kohderyhmän tarpeita vastaavan. Pilotointi oli tapahtumana osallistava, jonka vuoksi kohderyhmä osallistui lautapelin luomisprosessiin. Toiminnan kautta tuotetun tiedon avulla arvioimme opinnäytetyömme tavoitteiden toteutumista. Tähän emme olisi pystyneet ilman opinnäytetyömme toiminnallista osuutta.

Nuorten Exit toteuttaa ennaltaehkäisevää työtä muun muassa kouluvierailuilla, oppitunnin pituisten työpajojen avulla, joiden tarkoituksena on herättää keskustelua ja lisätä tietoa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta ja vastikkeellisesta seksistä (Nuorten Exit). Kehittämäämme lautapeliä on mahdollista pelata kouluvierailuilla, sillä pelaamisen kesto voi itse vaikuttaa. Pelaaminen kesti enintään oppitunnin verran molemmilla pilotointikerroilla. Pilotointien perusteella pelin aiheet herättivät keskustelua sekä lisäsivät nuorille tietoa aiheista. Näiden tuloksien mukaan lautapeli on toimiva menetelmä Nuorten Exitin toteuttamille kouluvierailuille. Pilotoinnin tulokset osoittivat, että lautapeli koettiin uudelleenlaiseksi ja hauskaksi menetelmäksi, jonka avulla pystyimme vastaamaan sekä toimeksiantajan että kohderyhmän tarpeisiin. Pilotoinnista

saatujen tuloksien sekä toimeksiantajan palautteen perusteella onnistuimme kehittämään hyödyllisen sekä monipuolisen työvälineen Nuorten Exitin työntekijöille ja muille nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille.

Nuorelle omien rajojen tunnistaminen ja niistä kiinni pitäminen voi olla hankalaa (Susineva 2014). Opinnäytetyömme pilotointien aikana nuorisotyöntekijä kysyi nuorilta, ovatko omat rajat heidän mielestään kaikille selviä ja kunnioittavatko muut nuorten mielestä toisten rajoja. Tähän nuoret vastasivat, että rajat eivät varmaankaan ole kaikille selvät. Omien rajojen puolustaminen käytännössä tarkoittaa sitä, että jokainen saa itse päättää kuka omaan kehoon koskee ja millä tavalla (Omat rajat). Lautapelin kysymyksissä korostamme itsemääräämis- ja seksuaalioikeuksien tärkeyttä sekä kerromme, mitä omilla rajoilla tarkoitetaan.

Päihteiden käyttö saattaa altistaa seksuaalisen kaltoinkohtelun uhriksi joutumiselle. Tästä huolimatta täytyy muistaa, että vastuu on aina tekijällä. Uhria ei saa koskaan syyllistää tilanteesta, vaikka uhri olisi ollut päihtyneenä tai tiedottomassa tilassa. (Susineva 2014.) Pilotoinnin aikana tuli ilmi, että nuoret eivät olleet varmoja siitä, kuka on vastuussa seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteissa. Yhteen pelin kysymyksistä vastattiin, että vastuu on uhrilla, jos hän on ollut päihtyneenä tai pukeutunut paljastavasti. Oikean vastauksen ja selityksen avulla pystyimme oikaisemaan vääristyneen uskomuksen. Kaltoinkohtelun jälkeiset oireet ovat usein monimuotoisia ja psykosomaattisia ja joskus oireet voivat tulla esiin välittömästi tai vasta kuukausien, vuosien tai vuosikymmenien päästä (Apter, Väisälä & Kaimola 2006, 220 - 221). Vaikka pelaaja ei kokisi pelihetkellä tietoa tarpeelliseksi tai hyödylliseksi, voi tiedosta olla hyötyä tulevaisuudessa. Myöhemmin peliä pelannut nuori tai ammattilainen voi tunnistaa seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteen ja hakeutua avun piiriin sekä jakaa oppimaansa tietoa sitä tarvitseville.

Vastikkeellinen seksi on seksuaalisten palvelusten vaihtamista hyödykkeisiin kuten rahaan, tavaraan, päihteisiin tai yösijaan. Seksin ostaminen alle 18-vuotiaalta on rikos, josta ostaja tai sen yrittäjä on aina vastuussa (Susineva 2014.) Opinnäytetyömme pilotoinnin aikana ilmeni, että nuoret eivät tieneet, mitä vastikkeellinen seksi tarkoittaa. Toimeksiantajamme yksi pää tavoitteista on ennaltaehkäistä nuorten ajautumista vastikkeellisen seksin piiriin ja yksi ennaltaehkäisyn keinoista on tiedon lisääminen aiheesta. Lautapelissä käsiteltävien aiheiden avulla on mahdollista lisätä tietoa muun muassa vastikkeellisesta seksistä. Vastikkeellisen seksin yleisyyttä koskevan tutkimuksen mukaan tyypillisimpiä vastikkeellisen seksin ehdotuspaikkoja ovat chatit, treffi- ja keskustelupalstat sekä kuvagalleriat (Elonheimo & Vuorelainen 2013). Lautapelissämme käsitellään kuvien lisäämistä sosiaaliseen mediaan ja korostetaan, kuinka tärkeää on ottaa huomioon se, että kuvia ei välttämättä saa koskaan pois internetistä. Pelissä tuomme myös esiin sen, että internetissä ihmiset voivat esittää jotain muuta kuin mitä he oikeasti ovat

ja oma identiteetti on helppo salata. Myös nuorisotyöntekijän mukaan mediaan liittyvät kysymykset olivat tärkeitä, sillä hänen kokemuksensa mukaan monilla nuorilla on nettiseurustelukumppaneita, joille nuoret ovat lähettäneet kuvia itsestään.

Oikeus seksuaalikasvatukseen ja tietoon seksuaalisuudesta on jokaista ihmistä koskeva seksuaalioikeus. Seksuaalikasvatus toteutuu virallisesti esimerkiksi kouluissa ja myös epävirallisesti osana kodin ja vanhempien kasvatusta. Seksuaalikasvatuksen avulla on mahdollista ehkäistä riskejä, jotka liittyvät seksuaaliseen käyttäytymiseen sekä korjata jo toteutuneiden vahingollisten tilanteiden seurauksia. (Seksuaalikasvatus elämäkulussa 2015.) Koulun ja kodin lisäksi jokainen nuorten parissa työskentelevä ammattilainen voi vaikuttaa myönteisesti nuoren seksuaaliseen kehitykseen. Tämän vuoksi ammattilaisen on hyvä olla itse perehtynyt seksuaalisuuteen ja siihen liittyviin aiheisiin. Opinnäytetyömme tuloksien perusteella lautapeli on hyvä työväline helpottamaan aiheista keskustelua nuorten kanssa ja sitä kautta ennaltaehkäisemään seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteita. Yksi seksuaalikasvatuksen tärkeimmistä tehtävistä on ennakoita ja oikaista kyseenalaisista lähteistä, kuten verkossa levitetystä pornosta, saatua virheellistä tietoa (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2014, 13). Lautapelin kysymyksissä käsittelemme muun muassa pornoa ja seksualisoitunutta mediakulttuuria sekä oikaisemme vääriä uskomuksia oikeiden vastausten avulla.

Irtaantumisen ja itsenäistymisen vuoksi vanhemmat eivät välttämättä ole nuorelle mieluisin keskustelukumppani omaan seksuaalisuuteen liittyen. Arkaluontoisista asioista keskusteleminen yhdessä on tärkeää ja sen opetteleminen mahdollistuu oman ikäryhmän kanssa. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2014, 13.) Pilotoinnin tuloksien perusteella kehittämämme lautapelin avulla nuorten on mahdollista keskustella arkaluontoisistakin asioista oman ikäryhmän kanssa. Opinnäytetyömme pilotoitien yhteydessä nuorisotyöntekijä sanoi olevansa sitä mieltä, että lautapeli voisi olla hyödyllinen väline sekä ulospäinsuuntautuneiden että ujompien ja hiljaisempien nuorten kanssa. Peliä pelaamalla nuoren on mahdollista oppia myös auttavista tahoista, joihin voi olla yhteydessä, jos ei esimerkiksi koe omia vanhempia sopivaksi keskustelukumppaniksi seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa.

Tutkimuksellinen asenne ja työelämälähtöisyys luovat opiskelijalle mahdollisuuden näyttää ja kehittää omia taitoja sekä luoda suhteita työelämään (Vilka & Airaksinen 2003, 10 - 18). Opinnäytetyöprosessin aikana pääsimme kehittämään omia taitojamme, luomaan uutta sekä kokeilemaan innovatiivista ajattelutapaa toteuttaessamme lautapeliä. Loimme suhteita työelämään, sillä toteutimme opinnäytetyömme tiiviissä yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Lisäksi toteutimme opinnäytetyömme visuaaliseen ulkomuodon yhteistyössä eri alojen ammattilaisten kanssa. Työelämän toimeksi antama opinnäytetyö lisää opiskelijan vastuuntuntoa ja opettaa hallinnoimaan projekteja (Vilka & Airaksinen 2003, 10 - 18). Opinnäytetyöprosessimme ede-

tessä opimme, että joissakin tilanteissa on otettava vastuu siitä, että opinnäytetyö on toimeksiantajan linjan mukainen, emmekä voineet mielivaltaisesti toteuttaa peliä vain omasta näkökulmastamme.

Kehittämämme lautapeli on yhteiskunnallisesti merkityksellinen. Pelin kysymysten, vastausten sekä pelilaudassa olevien auttavien tahojen avulla on mahdollista lisätä tietoa seksuaalirikoksista, omista rajoista ja oikeuksista sekä palvelujärjestelmästä. Seksuaalisen kaltoinkohtelun tekijänä voi toimia mies, nainen, aikuinen tai nuori ja myös uhriksi voi joutua kuka tahansa sukupuolesta ja iästä riippumatta (Seksuaalisen väkivallan ja kaltoinkohtelun kohtaaminen 2016). Ennaltaehkäisyn kannalta tiedon lisääminen nuorten ja ammattilaisten keskuudessa on tärkeää ja samalla perustavanlaatuinen osa rikosseuraamusalaan kuuluvaa ennaltaehkäisevää työtä. Seksin osto alaikäiseltä ja muut seksuaalirikokset ovat vakavia, rangaistavia tekoja. Tiedon lisäämisen avulla seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvät ilmiöt ovat paremmin tunnistettavissa, jolloin puuttuminen on mahdollisesti helpompaa ja ilmoituskynnys matalampi. Lisäksi kynnys rikosten tekemiseen saattaa olla korkeampi, kun tietämys eri rikoksista kasvaa. Nuoriin vaikuttamalla on mahdollista ennaltaehkäistä rikollisuutta jo varhaisessa vaiheessa, sillä ymmärrys palvelujärjestelmästä ja eri rikoksista mahdollistaa omien toimintamallien muuttamisen. Lautapelin ja sen kysymysten avulla nuorten tietämys seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, omista rajoista ja oikeuksista sekä seksuaalirikoksista lisääntyi.

Johtopäätöksenä omien havaintojemme sekä nuorten ja nuorisotyöntekijän palautteen ja haastattelujen perusteella lautapelin avulla pystyttiin lisäämään nuorten tietoisuutta seksuaaliseen kaltoinkohteluun ja vastikkeelliseen seksiin liittyvistä aiheista. Erityisesti tietämys muista auttavista tahoista lisääntyi. Nuorten mukaan pelaaminen oli hauska tapa käsitellä vakavampiakin aiheita ja kynnys keskustella niistä madaltui jossain määrin. Nuorisotyöntekijän palautteen ja haastattelun mukaan kehitimme uudenlaisen ja toimivan työskentelymenetelmän nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Lisäksi onnistuimme kehittämään toimeksiantajan toiveiden ja tarpeiden mukaisen toiminnallisen menetelmän.

11 Pohdinta

Tässä luvussa pohdimme koko opinnäytetyöprosessia ja tapahtumien kulkua aiheen ideoinnin alkumetreiltä opinnäytetyön palauttamiseen asti. Arvioimme, miten lautapelin valmistus sekä pilotoinnit onnistuivat ja mitä vaiheita ne sisälsivät. Tarkastelemme myös koko opinnäytetyöprosessiimme liittyviä haasteita ja onnistumisen kokemuksia. Kuvaamme parityöskentelyä sekä sen vaikutusta prosessiin. Yhteisen pohdinnan lisäksi kirjoitimme itsearvioinnit, joissa pohdimme erikseen omaa ammatillista kehitystämme. Itsearviointien jälkeen tarkastelemme opinnäytetyömme toteutumista eettisyyden ja luotettavuuden näkökulmista. Lopuksi tuomme esiin

kehittämis- sekä jatkotutkimusehdotuksemme yhteiskunnalliseen keskusteluun ja aiheeseen liittyen.

Ensisijaisena tarkoituksenamme oli kehittää toiminnallisten menetelmien työkalupakki toimeksiantajan pyynnöstä mutta vastoin alkuperäisiä odotuksiamme valmistimmekin lautapelin. Ensimmäisissä ohjaamistapaamisissa esiin tullut KRITSin asumisen Monopoly vaikutti mielestämme erittäin toimivalta, josta saimme idean toteuttaa lautapelin työkalupakin sijaan. Nuorten Exitin työntekijät epäröivät peli-ideaa, mutta sanoivat, että lopullinen päätös toteutustavasta on opinnäytetyöntekijöinä meillä. Mielestämme peli oli huippuidea, sillä se vaikutti hauskalta tavalla käsitellä tarpeellisia asioita ja uskoimme, että saisimme kaikki työkalupakin aiheet sisällytettyä peliin. Toimeksiantajan epäröinnistä huolimatta uskoimme näkemykseemme, toteutimme peli-idean ja valmistimme lautapelin. Toteutus oli onnistunut, sillä lopputuloksesta tuli parempi kuin olimme osanneet kuvitellaan. Nuorten Exitin työntekijät olivat erittäin tyytyväisiä ja innoissaan lautapelistä.

Opinnäytetyömme oli hyödynnettävyyden ja levitettävyyden kannalta onnistunut. Lautapelin pdf-tiedostot lähetettiin toimeksiantajalle, jotta he voivat liittää tulostettavat tiedostot verkkosivuilleen. Näin kuka tahansa voi tulostaa pelin sekä ohjeet käyttöönsä. Tiedostojen lisääminen verkkosivuille mahdollistaa myös sen, että kuka tahansa voisi lukea tietoa aihealueista tulostamatta. Tulostettava versio on hyödyksi myös valtakunnallisen levityksen kannalta. Nuorten Exit voi markkinoida lautapeliä aiempien materiaalien lisäksi erityisesti paikkoihin, joihin ei itse pääse toteuttamaan paljon kysyttyjä kouluvierailuja. Työntekijät pyysivät, että kysyisimme lautapelin visuaaliseen toteutukseen osallistuneelta Stellalta, mitä ohjelmaa hän oli käyttänyt tiedostojen tekemiseen, jotta he voivat itse muokata tiedostoja tulevaisuudessa esimerkiksi lisäämällä kysymyksiä tai muuttamalla auttavia tahoja.

Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa kirjoitimme teoriaosuuden ennen varsinaista pelin rakentamista. Jälkikäteen ajateltuna koimme, että työ olisi edennyt järjestelmällisemmin, jos olisimme suunnitelleet lautapelin ennen teoriaosuuden kirjoittamista. Pelin ja opinnäytetyömme keskeisimmät aihealueet tarkentuivat kysymysten kautta vasta kehittämisprosessissa. Vaikka emme toimineetkaan tässä järjestyksessä, oli teoreettinen viitekehys yhtenäinen pelin aihealueiden kanssa, eikä meidän tarvinnut tehdä siihen muutoksia. Suunnitteluvaiheessa otimme huomioon omat resurssimme ja koimme, että ne riittävät hankkeeseen. Lautapelin valmistaminen tuntui aluksi yksinkertaiselta idealta, mutta prosessin edetessä huomasimme, että se veikin paljon enemmän aikaa ja energiaa, kuin olimme suunnitelleet. Lautapelin visuaalinen toteutus oli luova prosessi, joka muuttui koko opinnäytetyöprosessin aikana moneen otteeseen. Välillä se tuntui turhauttavalta, mutta halusimme lopputuloksesta laadukkaan ja ammattimaisen näköisen, jonka vuoksi panostimme paljon myös pelin ulkomuotoon ja visuaaliseen ilmeeseen. Tästä johtuen pelimme ja koko opinnäytetyöprosessi muodostui laajuudeltaan suuremmaksi ja työläämmäksi kuin 15 opintopistettä, vaikka olimme tähän pyrkineet vaikuttamaan teoreettisen

viitekehyksen rajauksilla. Kävimme keskustelua asiasta ja päädyimme toteuttamaan lautapelin sekä pilotoinnin kasvaneesta työmäärästä huolimatta.

Suoritimme keväällä 2016 viimeisen vuoden työharjoittelut, jotka veivät enemmän aikaa kuin mihin olimme valmistautuneet ja työmäärän vuoksi jouduimme jättämään opinnäytetyön tekemisen vähemmälle. Emme pystyneet tekemään niin paljoa opinnäytetyömme eteen, kuin olimme toivoneet, jonka koimme haastavana. Opinnäytetyöprosessin edetessä opimme sietämään keskeneräisyyttä. Ymmärsimme, että prosessiin kuuluu myös vaiheet, jolloin työn eteneminen tuntuu polkevan paikoillaan. Keväällä olimme huolissamme, että emme ehdi saamaan opinnäytetyötämme valmiiksi ajallaan. Aikataulu tuntui liian tiukalta ja työmäärä kasvoi kasvamistaan. Olimme suunnitelleet, että toteutamme lautapelin pilotoinnin kevään aikana, mutta emme olleet ymmärtäneet, kuinka paljon aikaa pelin rakentaminen vaati. Aineiston kerääminen kysymyskortteihin, auttavien tahojen listaan sekä ohjeisiin kesti oletettua kauemmin emmekä saaneet pelin koeversiota valmiiksi ennen kesää. Kesän aikana pilotointi nuorisotalolla ei olisi ollut kovinkaan tuottavaa nuorten ollessa lomilla. Aikataulutimme prosessin etenemistä yhdessä useaan otteeseen ja päädyimme lopulta pilotoimaan peliä vasta syksyllä. Tämä päätös vähensi opinnäytetyöstä aiheutuvaa stressiä ja pystyimme rajaamaan työtä sekä keskittymään pelin sisältöön rauhassa. Varsinaista toimintaosuutta jatkoimme vasta elo-syyskuussa.

Fanni suoritti työharjoittelunsa Nuorten Exitissä, josta oli huomattava hyöty opinnäytetyöprosessissa. Hän pääsi perehtymään aihepiiriin perusteellisesti ja ymmärrys toimeksiantajan toimintatavoista sekä toiveista konkretisoitui harjoittelun avulla. Opinnäytetyön aihepiiriin perehtyminen lisäsi tietoa ja ymmärrystä käsiteltävistä ilmiöistä ja nuorten kanssa työskentelystä aihealueiden parissa. Työharjoittelun ja Nuorten Exitin toimintaan perehtymisen johdosta myös lautapelin kysymykset oli helpompi muotoilla Nuorten Exitin linjan mukaisesti.

Päästäksemme toivomaamme lopputulokseen, lautapelin kehittäminen vaati paljon hiomista ja kokeiluviersioiden työstämistä yhteistyökumppaneiden kanssa. Lautapelin visuaalinen toteutus yhteistyössä eri alan opiskelijan kanssa toi ulkoisen toteutuksen lisäksi monipuolisen ilmeen koko opinnäytetyöprosessiimme. Lisäksi saimme Stellalta opinnäytetyömme kannalta hyödyllisiä parannusehdotuksia ulkoisen olemuksen, toimivuuden ja houkuttelevuuden suhteen. Visuaaliseen ilmeeseen panostamalla pelistä saatiin erottuva, persoonallinen ja meidän näköisemme, jonka vuoksi lautapeli on myös helpommin hyödynnettävissä ja levitettävissä. Lisäksi Stella hyötyi yhteistyöstä omien opintojensa kannalta saamalla opintopisteitä visuaalisesta toteutuksesta. Opinnäytetyöprosessimme perusteella koulujen välinen yhteistyö on hyödyksi jokaiselle osapuolelle ja auttaa luomaan suhteita myös eri alojen ammattilaisiin, tulevaisuutta ajatellen. Opinnäytetyöntekijöinä kehitimme peliä rikosseuraamus- ja sosiaalialan näkökulmasta. Yhteistyökuvioiden ansiosta saimme yhdistettyä useamman ammattilaisen osaamisen ja näkökulmat, luoden pelistä toimivan kokonaisuuden.

Toimeksiantajamme, Nuorten Exit toivoi menetelmää, joka kestäisi noin oppitunnin verran. Pilotoinnit kestivät 30 - 60 minuuttia ohjeistuksineen ja purkuineen. Ensimmäisellä pilotointikerralla pelaaminen oli melko hidasta ja kankeaa. Koimme sen johtuvan siitä, että tilanne oli uusi ja jännittävä kaikille. Toinen pilotointikerta sujui luontevammin, kun meillä oli ohjaajina kokemusta pelin ohjaamisesta. Nuorten Exitin työntekijöillä on kokemusta ryhmien ohjaamisesta erityisesti kyseisen aihepiirin asioissa, jonka vuoksi uskomme, että pelaaminen on sujuvampaa heidän ohjaamana. Olimme yhdessä suunnitelleet ennen pilotointia työjaon, jota molemmat noudattivat. Emme kuitenkaan sopineet työnjakoa liian tarkkaan, sillä halusimme pitää pelitilanteen mahdollisimman rentona ja luonnollisena. Mielestämme oli tärkeää, ettei pelin pelaamisesta tulisi liian vakavaa ja jäykkää. Saimme luotua avoimen ja rennon ilmapiirin, mutta myös samalla käsitelimme asiallisesti pelin vakavammat aiheet. Ohjasimme pelin kulkua tasapuolisesti, kertomalla yhdessä pelin ohjeet ja kysymällä vuorotellen kysymyksiä. Jotkin aiheet jäivät selvästi mietityttämään nuoria enemmän kuin toiset. Näissä tilanteissa tarkensimme heti vastausta ja jäimme keskustelemaan aiheesta. Toisen ohjaajan tuki oli tärkeää näissä keskusteluissa. Koimme, että pystyimme aloittamaan yhdessä keskustelun, johon nuorten oli helpompi liittyä mukaan sen sijaan että toinen meistä olisi yksin yrittänyt keskustella nuorten kanssa. Esimerkkinne avulla näytimme nuorille, että vaikeistakin asioista voi puhua avoimesti. Kokonaisuudessaan ohjaus sujui mielestämme erittäin hyvin, ottaen huomioon ettei meistä kumpikaan ole aikaisemmin ohjannut vastaavanlaisessa tilanteessa.

Alkuperäisenä tavoitteenamme oli pilotoida peliä yhteensä 10 - 15 nuoren kanssa kolmesta viiteen hengen ryhmissä. Sovimme Martinlaakson nuorisotyöntekijän kanssa, että hän keskustelisi mahdollisten pilotointiin osallistuvien nuorten kanssa ja yrittäisi saada mahdollisimman monta nuorta osallistumaan. Meidän, nuorisotyöntekijän sekä nuorten aikataulujen yhteensovittamisessa oli haasteita, jonka vuoksi lopulliseen pilotointiin sitoutui seitsemän nuorta ja yksi nuorisotyöntekijä. Pilotointipäivänä ensimmäisessä ryhmässä oli kolme nuorta ja toisessa kaksi. Toiseen ryhmään oli tarkoitus tulla yhteensä neljä nuorta, mutta kaksi jättivät tulematta sairautumisen vuoksi. Pilotoinnit onnistuivat, vaikka osallistujamäärä muuttuikin ja saimme paljon hyödyllistä palautetta nuorilta lautapelin parantamiseksi. Toimeksiantajan mukaan pilotointikerrat ja osallistujien määrät olivat riittävät, jonka vuoksi emme pilotoineet peliä enää kolmatta kertaa.

Aloitimme opinnäytetyön tekemisen vuosi ennen tavoitteellista valmistumisajankohtaa. Panostimme opinnäytetyösuunnitelman tekemiseen ja kunnollisen pohjatyön jälkeen koko prosessi eteni melko sujuvasti. Opinnäytetyön toteutusvaihe sujui hyvin, pienistä vastoinkäymisistä huolimatta. Suurimpia vahvuuksiamme parityöskentelyssä olivat samankaltainen työskentelytapa, molempien kyky joustaa ja sitoutua työskentelyyn sekä refleктоiva dialogi. Parityöskentelyn ansiosta eriävät näkökulmat tulivat esiin, sillä kiinnitimme prosessin aikana huomiota eri asioihin. Näkökulmien erot pakottivat kyseenalaistamaan omaa ajattelutapaamme ja samalla kehitti

ammattillista kasvuamme. Opinnäytetyöprosessin alussa meillä molemmilla oli omanlainen kirjoitustyyli, mutta loppua kohden, kun olimme kirjoittaneet työtä yhdessä, kirjoitusasu yhtenäistyi. Opinnäytetyömme haasteena oli yhdistää nuorten tarpeista lähtevä, työelämän tarpeisiin vastaava sekä omien näkemystemme mukainen toiminnallinen opinnäytetyö. Toteutimme opinnäytetyömme tiiviissä yhteistyössä toimeksiantajamme kanssa, pyytäen palautetta prosessin eri vaiheissa. Toimeksiantajan palautteen sekä pilotoinneista saatujen havaintojen ja haastatteluiden avulla saimme muokattua lautapelistä sisällöllisesti sekä työelämän että kohderyhmän tarpeita vastaavan. Oma kädenjälkemme näkyi lopullisessa lautapelissä, sillä suunnitelimme koko pelin idean ja päätimme sen visuaalisesta ulkomuodosta.

11.1 Fannin itsearviointi

Henkilökohtaisina oppimistavoitteinani oli kehittää toimiva toiminnallinen menetelmä, oppia käyttämään toiminnallisia menetelmiä nuorten kanssa työskennellessä sekä kehittää omaa ammatillista osaamistani. Lautapelin kehittäminen ja pilotoinnit olivat mielestäni erittäin toimivia keinoja näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Lautapeli onnistui kokonaisuudessaan paremmin, kuin osasin edes kuvitella. Olen erittäin tyytyväinen lautapelin ulkoiseen lopputulokseen ja siihen, että toteutimme sen yhteistyösuhteita hyödyntäen.

Työskentely toiminnallisten menetelmien avulla oli onnistunutta. En ollut aiemmin järjestänyt pilotoinnin kaltaista tapahtumaa ja opin, mitä sen suunnittelu ja toteutus vaativat. Suunnitelimme ja organisoimme pilotoinnit yhdessä Sonjan kanssa ja olimme yhtä mieltä siitä, miten niiden olisi järkevintä edetä. Emme saaneet lopullista valmista lautapeliä mukaan pilotointeihin, mutta toteutimme itse käsintehtyn koeversion pelistä, joka toimi pilotoinneissa erittäin hyvin. Pohdimme molempien osallisuutta ohjaamiseen ja yhteistuumin päädyimme siihen, että osallistumme yhdessä molempien toiminnallisten kertojen ohjaamiseen. Ilmapiiri pelatessa oli myönteinen ja salliva ja pystyimme keskustelemaan seksuaalisuudesta sekä seksuaalisesta kaltoinkohtelusta neutraalisti ja ammatillisesti. Vaikka pelin alussa tilanne tuntuikin jännittävältä, huomasimme, että sen edetessä nuoret avautuivat enemmän ja kertoivat mielipiteitään sekä näkemyksiään. Suoritin kolmannen vuoden työharjoitteluni Nuorten Exitissä, jonka vuoksi minulla on jonkin verran kokemusta ryhmän ohjaamisesta seksuaalisuuteen liittyvien aiheiden parissa. Tilanne oli kuitenkin jännittävä ja olin erittäin iloinen huomattessani, kuinka sujuvasti ohjaaminen luonnistui ja nuoret lähtivät mukaan keskusteluun. Vaikeista asioista puhuminen on mielestäni erittäin tärkeää ja tarpeellista. Verkostoituminen, aikatauluissa pysyminen ja heittäytyminen olivat tärkeimpiä oppimiani asioita sekä suunnittelussa että toiminnan toteuttamisessa. Lisäksi opin keskustelemaan nuorten kanssa avoimesti ja neutraalisti seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvistä aiheista.

Yhdessä ohjaaminen ja parityöskentely sujuivat mielestäni erittäin hyvin. Pystyimme helposti täydentämään toisiamme, eikä ohjaamisessa ilmaantunut päälle puhumista tai muita epäselvyyksiä. Mielestäni Sonjan läsnäolo toi turvaa ja varmuutta uudenlaiseen tilanteeseen ja vakavienkin asioiden käsittelyyn. Nuorten palautteen mukaan pelaaminen oli hauskaa ja tämän huomasi myös pelin aikana. Pyrin itse vaikuttamaan ilmapiiriin myönteisesti keskustelemalla avoimesti ja positiivisesti aiheista, osoittaen nuorille, että kaikki tunteukset ja ajatukset ovat sallittuja. Parityöskentely oli koko opinnäytetyöprosessissa erittäin hyödyllistä, sillä omia tunteuksia ja ajatuksia pystyi jatkuvasti peilaamaan ja refleктоimaan toisen kanssa. Välillä tuntui, että omat ajatukseni olivat jumissa, jolloin Sonja toi uutta näkökulmaa tilanteisiin. Välillä toisinpäin. Yhdessä tekeminen vaati sitoutumista ja joustamista koko opinnäytetyöprosessin suhteen, sillä omien tavoitteiden lisäksi myös toisen onnistuminen ja valmistuminen riippuivat itsestä. Toimeksi annetun opinnäytetyön sekä parityöskentelyn tuoman vastuun vuoksi koin, että puskin itseäni pois mukavuusalueeltani ja ajattelemaan ”out of the box”.

Oma ammatillinen osaamiseni kehittyi huomattavasti koko opinnäytetyöprosessin aikana. Toitimme opinnäytetyön parityönä, jonka ansiosta opin työskentelemään tiimissä. Tämä vaati joustamista ja kompromissien tekemistä, joista on hyötyä myös tulevaisuudessa. Suunnitelma- vaiheessa opin, kuinka tärkeää huolellinen ja järjestelmällinen suunnittelu on. Suunnitelman tekeminen tuntui aluksi haasteelliselta, sillä en ole aiemmin tehnyt opinnäytetyön kaltaista työtä ja kaikki siihen liittyvä tuntui uudelta ja vaikealta. Teoreettista viitekehystä kirjoittaessa opin paljon uutta seksuaalisuudesta, omista rajoista ja oikeuksista sekä seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvistä aiheista. Opin myös, kuinka suunnitellaan ja valmistetaan lautapeli yhteistyössä eri alojen ammattilaisten kanssa. Ammattialojen välinen yhteistyö opetti minulle, että rikosseuraamus- ja sosiaalialan yhteistyökuviot voivat ulottua erittäin laajalle, teollisen suunnittelun ammattialaan asti. Ammatillisen kasvun kannalta tärkeää oli mielestäni huomata, että omat resurssimme eivät olisi riittäneet toiveittemme mukaisen lautapelin valmistamiseen. Tämän havaitseminen sekä työnjaosta sopiminen muiden ammattilaisten kanssa on mielestäni erittäin tärkeä osa verkostoitumista ja yhteistyössä toimimista. Suunnittelimme Sonjan kanssa pelin, Stella auttoi meitä saamaan ideamme tulostettavaan muotoon ja painoalan ammattilaisen avulla saimme painettua lopullisen tuotoksemme laadukkaaksi lautapeliksi.

Koko opinnäytetyöprosessin ajan opin sietämään painetta ja keskeneräisyyttä. Prosessi -sanana mukaisesti työstimme opinnäytetyötä jatkuvasti vuoden ajan. Samaan aikaan kirjoitimme raporttia, olimme yhteydessä toimeksiantajaan, suunnittelimme lautapelin visuaalista ulkomuotoa, laskimme budjettia ja solmimme yhteistyökuvioita pelin valmistamiseksi. Välillä tunsin epätoivoa ajatellessani, kuinka monta rautaa meillä oli samaan aikaan tulella, enkä huomannut konkreettista etenemistä. Sisäinen prosessi oli kuitenkin jatkuvasti käynnissä ja opin, että välillä prosessin etenemiseksi on pysähdyttävä, tehdä jotain ihan muuta ja luottaa. Minulle tämän

kaltainen irti päästäminen oli haastavaa ja sen oppiminen on yksi tärkeimmistä opeistani ammattilaisena. Havainnointikykyäni ja reflektiotaitoni vahvistuivat koko prosessin aikana. Opin vastaanottamaan kriittistä palautetta ja kehittämään osaamistani sen myötä. Nämä seikat mahdollistivat ja tulevat mahdollistamaan jatkossakin ammatillisen kehittymiseni. Erityisesti ajatusten kirjaaminen opinnäytetyöpäiväkirjaan oli yksi tärkeimmistä työvälineistä itsereflektion edistämiseksi ja selkeytti välillä kaaosmaiseltakin tuntuva prosessia.

11.2 Sonjan itsearviointi

Tavoitteenani oli oppia käyttämään toiminnallisia menetelmiä nuorten kanssa työskennellessä. Tavoite on minulle erityisen tärkeä, sillä olen kiinnostunut työskentelemään nuorten parissa myös tulevaisuudessa. Lautapeli on mielestäni erinomainen toiminnallinen menetelmä työskennellä nuorten kanssa ja koen, että onnistuin menetelmän käytössä. Ohjaaminen oli sujuvaa ja nuoret pitivät menetelmää hauskana tapana oppia. Ryhmänohjaaminen on aina ollut itselleni haastavaa ja itseluottamukseni omaan ohjaamiseen kasvoi pilotointien aikana. Pyrin olemaan nuorille helposti lähestyttävä ja tätä kautta saada luotua turvallisen ja avoimen ilmapiirin nuorille. Pilotointien aikana yritin ylläpitää ilmapiiriä rentona vitsailujen avulla. Vakavia aiheita käsitellessä olin asiallinen, mutta samalla koitin ylläpitää leppoisaa tunnelmaa puhumalla asioista mahdollisimman avoimesti ja rennosti.

Tavoitteenani oli myös oman ammatillisen osaamiseni kehittyminen. Opinnäytetyöprosessin aikana oma ammatillinen osaamiseni kehittyi paljon. Opin runsaasti uutta jo teoreettista viitekehystä kirjoittaessani. Tietämykseni seksuaalisen kaltoinkohtelusta, seksuaalioikeuksista ja seksuaalisuudesta on lisääntynyt ja syventynyt opinnäytetyötä tehdessä. Aiheet joita käsitelimme opinnäytetyössä, ovat melko arkoja, joten niistä keskusteleminen saattaa olla vaikeaa. Olen prosessin aikana oppinut keskustelemaan opinnäytetyön aiheista avoimemmin. En enää arkaile vaan pystyn keskustelemaan aiheista ammatillisesti.

Tein opinnäytetyön yhdessä Fannin kanssa. Parityöskentelyn ansiosta tiimityöskentelytaitoni kehittyivät ja paineen sietokykyäni kasvoi parityöskentelyn tuoman vastuun myötä. Tärkeimpänä työvälineenä opinnäytetyötä tehdessä koin parin kanssa tehdyn reflektoinnin. Parityötä tehtäessä saimme jatkuvasti palautetta omasta toiminnastamme toiselta. Palautteiden avulla peilausin omaa työskentelyäni ja niiden avulla kehityin koko prosessin ajan. Fannilta saadun palautteen lisäksi käytin opinnäytetyöpäiväkirjaa reflektoinnin apuna. Mielestäni parityöskentelyn hyödyt tulivat esille myös pilotoinnin aikana. Pilotoidessamme peliä yhteistyömme Fannin kanssa sujui hyvin ja ohjasimme pelin kulkua tasapuolisesti. Koin, että toisen ohjaajan tuki oli erittäin tärkeää pelin aikana heränneissä keskusteluissa.

Opinnäytetyöprosessin aikana opin paljon lautapelin suunnittelusta ja valmistamisesta. Opin kuinka monta eri vaihetta on lautapelin kehittämisessä ja paljon suunnittelua pelin tekeminen

vaatii. Teimme Fannin kanssa useita raakaversioita pelistä, joita muokkasimme ja kehitimme jatkuvasti prosessin aikana. Opin opinnäytetyötä tehdessä hyödyntämään verkostoja. Tärkeintä ei ole mielestäni se, että kaiken tekee itse vaan se, että ymmärtää miten työnjakoa voi parhaiten delegoida. Opin tekemään yhteistyötä eri alojen edustajien kanssa lautapeliä kehittäessä. Teimme erittäin tiivistä yhteistyötä eri ammattilaisten kanssa opinnäytetyömme tuotosta tehdessämme. Teimme Fannin kanssa yhdessä pelin ideoinnin, Stella muokkasi näkemyksemme visuaaliseen muotoon ja painoalan ammattilaisen kautta painatimme tuotoksemme eloon. Pilotointeja valmistellessa teimme yhteistyötä nuorisotyöntekijän kanssa. Opin prosessin aikana myös miten organisoidaan pelitapahtuma. Järjestimme pelitapahtuman ja toteutimme sen onnistuneesti.

Opinnäytetyömme aihe oli mielestäni mielenkiintoinen ja tärkeä. Kiinnostuksen myötä olin erittäin motivoitunut kehittämään lautapeliä nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisyyn. Prosessin aikana koin monia oivalluksia aiheeseen liittyen ja se lisäsi kipinää nuorten kanssa tehtävään ennaltaehkäisevään työskentelyyn. Toiminnallisen lautapelin tekeminen ja pilotointi innoittivat haluani hyödyntää toiminnallisia menetelmiä nuorten kanssa työskentelyssä myös tulevaisuudessa.

11.3 Eettisyys ja luotettavuus

Jo opinnäytetyötä suunniteltaessa tiesimme, että tahdomme vaikuttaa rikollisuuden ennaltaehkäisyyn erityisesti vaikuttamalla nuoriin. Toinen merkittävä työtämme ohjaava seikka oli työelämän tilaus opinnäytetyöllemme. Tavoitteenamme ei missään vaiheessa ollut pelkkä valmistuminen, jonka vuoksi työtä ohjasivat vahvasti nuorten sekä työelämän tarpeet. Opinnäytetyön luotettavuuden varmistamiseksi pilotoimme työtä Martinlaakson nuorisotalon nuorten ja työntekijän kanssa kaksi kertaa, sillä mielestämme useampi pilotointikerta takasi luotettavamman lopputuloksen. Martinlaakson nuorisotalolla pilotoinnin jälkeen haastattelimme sekä nuoria että työntekijää ja annoimme palautelomakkeet täytettäväksi. Suoritimme pilotoinnit ja palautteen keruun, jotta meidän oli mahdollista tehdä opinnäytetyöhömme parannuksia ja kehittää siitä kohderyhmämme tarpeita vastaava.

Hyvän tieteellisen käytännön loukkausten välttäminen edistää eettisesti vastuullista toimintaa. Loukkauksia ovat vilppi tieteellisessä toiminnassa sekä piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Vilppiä ovat sepittäminen, havaintojen vääristely, plagiointi ja anastaminen. Piittaamattomuudella tarkoitetaan törkeitä laiminlyöntejä ja holtittomuutta, jotka näkyvät muiden tutkijoiden osuuden vähättelynä, huolimattomana ja harhaanjohtavana raportointina sekä puutteellisena kirjaamisena ja säilyttämisenä. Lisäksi itsensä plagiointi julkaisemalla samoja tuloksia useaan otteeseen oletetusti uusina tai tiedeyhteisön muunlainen harhaanjohtaminen ovat piittaamattomuuden muotoja. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 8 - 9.) Plagioinnin

välttämiseksi on kiinnitettävä huomiota lähdeviitteiden tarkkaan ja huolelliseen merkitsemiseen (Vilkkä & Airaksinen 2004, 78). Toteutimme opinnäytetyömme erityistä huolellisuutta vaahtien, sitoutuen noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjetta. Kirjasimme omat havaintomme opinnäytetyöpäiväkirjoihimme totuudenmukaisesti vääristelemättä ja huolehdimme tarkkuudella, ettei kukaan ulkopuolinen pääse niihin käsiksi. Säilytimme kaikki arviointiaineistot huolellisesti, ottaen huomioon niiden arkaluontoisuuden. Huomioimme opinnäytetyössämme kaikki prosessiin vaikuttaneet osapuolet, emmekä vähätelleet tai liioitelleet kenenkään osuutta. Kirjasimme lähdemerkinnät tarkasti sekä huolellisesti plagioinnin välttämiseksi.

Opinnäytetyön eettisyyttä pohdittaessa korostuu nuorten itsemääräämisoikeus ja vapaaehtoisuuden periaate, joita tulee noudattaa toiminnassa. Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistujia tulee informoida riittävästi toiminnan sisällöstä. Jokaisella toimintaan osallistuvalla on myös mahdollisuus ja oikeus keskeyttää osallistumisensa. Huoltajien suostumuksen lisäksi perustuslain mukaan toimintaan osallistuvien alaikäisten tulee saada vaikuttaa asioihin, jotka koskevat heitä itseään. (Tutkittavien itsemääräämisoikeus 2013.) Toteutimme opinnäytetyömme nuorten itsemääräämisoikeuden sekä vapaaehtoisuuden periaatteen mukaisesti. Ennen varsinaisia pilotointeja kävimme Martinlaakson nuorisotalolla tapaamassa pilotointeihin osallistuvia nuoria. Tapaamisella esittelimme itsemme ja opinnäytetyömme tarkoituksen sekä kerroimme osallistujille, minkälaista peliä tulisimme pilotoimaan. Teimme nuorille selväksi, että pilotointiin osallistuminen on vapaaehtoista. Jaoimme jokaiselle vanhempien suostumuslomakkeen, sillä pilotointeihin osallistuneet nuoret olivat alaikäisiä. Suostumuslomakkeessa oli kirjallinen kuvaus opinnäytetyömme sisällöistä ja sen tavoitteista sekä haastattelukysymykset. Lautapeliä ja pilotointeja suunnitellessa huomioimme osallistujien iät sekä käsiteltävien aiheiden arkaluontoisuuden. Pyrimme ohjaamaan pilotointeja hienovaraisesti sekä luomaan turvallisen ilmapiirin havainnoimalla pelin aikana ilmaantuvia tuntemuksia.

Anonymiteetin säilyminen edistää objektiivista lähestymistapaa tutkimuksessa. Sen avulla osallistujien on mahdollista puhua avoimemmin, joka helpottaa keskeisten tietojen kokoamista tutkimukseen. Tutkijan yksi tärkeimmistä tehtävistä on tehdä kaikkensa tutkittavien henkilöllisyyden säilymiseksi. (Mäkinen 2006, 114 - 115.) Suoritimme nuorten haastattelut anonymisti, joka turvasi haastateltavien henkilöllisyyden ja yksityisyyden. Kerroimme nuorille, että nauhoitukset ja kaikki pilotointien aikana keräämämme tieto tulee vain meidän käyttööme, opinnäytetyötämme varten. Kerroimme, että aineistot tullaan hävittämään käytön jälkeen asianmukaisesti niin, että nuorten henkilöllisyys ole pääteltävissä opinnäytetyöstämme.

Luotettavuus on keskeinen seikka tieteellisessä tutkimuksessa. Kehittämistoiminnassa luotettavuutta voidaan mitata käyttökelpoisuuden avulla. Todenmukaisuuden lisäksi tiedon tulee olla myös hyödyllistä. Tutkimuksen validiteetin, pätevyyden, kannalta on keskeistä käsitteiden ja valintojen välinen johdonmukaisuus sekä johtopäätösten ja ulkoisten tekijöiden välinen suhde. Tulokintojen tulee vastata aineistoon. (Toikko & Rantanen 2009, 121 - 125.) Opinnäytetyömme

pilotoinnista saatujen sekä toimeksiantajan palautteiden mukaan onnistuimme kehittämään toimivan ja käyttökelpoisen tuotoksen. Nuorten sekä nuorisotyöntekijän palautteiden perusteella lautapelin avulla lisätty tieto oli hyödyllistä. Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys on koottu toimeksiantajamme, Nuorten Exitin, arvojen ja toiminnan mukaisesti. Lautapelin aihealueet ovat muodostuneet edellä mainittujen seikkojen perusteella. Johtopäätöksissä tulkitimme tuloksia pilotoinnista saatuihin aineistoihin perustuen. Monipuolisten aineistonkeruumenetelmien ja arviointimateriaalien avulla varmistimme, että saamme tarkasteltua tuloksia mahdollisimman monesta näkökulmasta.

Reliabiliteetti, luotettavuus, perustuu tutkimuksen tulosten toistettavuuteen. Kehittämistoiminnassa sosiaalisten prosessien toistettavuus on haastavaa, sillä jokainen ryhmä on yksilöllinen. Ryhmän jäsenten yksilöllisten, kulttuuristen ja yhteisöllisten tekijöiden vuoksi identtisen prosessin saavuttaminen uudella kokoonpanolla on ongelmallista. (Toikko & Rantanen 2009, 121 - 125.) Pilotointiin osallistuneiden nuorten tietämys käsiteltävistä aiheista ei ollut kovin suurta. Jokainen nuori on yksilöllinen, jonka vuoksi erilaisten kokoonpanojen kanssa pelatessa tietoa on mahdollista lisätä joko enemmän tai vähemmän opinnäytetyömme avulla, mutta täysin samoja tuloksia ei voida taata. Kaiken kaikkiaan peliä pelatessa on mahdollista saada hyvin samankaltaisia tuloksia, jolloin tulosten toistettavuus avulla on todennäköistä.

Luotettavuuden kannalta sekä toimijoiden että kehittäjien sitoutuminen prosessiin on tärkeää virhemahdollisuuden minimoimiseksi. Keskeistä on myös osoittaa, missä vaiheessa osallistujat eivät ole olleet aktiivisesti mukana kehittämisessä. (Toikko & Rantanen 2009, 121 - 125.) Opinnäytetyöntekijöinä sitouduimme koko opinnäytetyöprosessiin tekemällä tiivistä yhteistyötä toimeksiantajan kanssa. Pyrimme sitouttamaan pilotointeihin osallistuvat nuoret toimintaan tapaamalla heitä ennen pilotointeja ja kertomalla, kuinka tärkeä rooli heillä on kohderyhmänä opinnäytetyömme toteutuksessa. Opinnäytetyöraportissamme on kuvattu selkeästi vaiheita, joissa nuoret ja nuorisotyöntekijä ovat olleet mukana kehittämisessä.

11.4 Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotukset

Nuorten palautteen mukaan lautapeli oli kokonaisuudessaan hauska tapa oppia perinteisen luennoinnin sijaan. Nuorisotyöntekijän mukaan lautapeli on toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Pilotoinnin tulosten perusteella nuorten tietämys seksuaalisesta kaltoinkohtelusta ja vastikkeellisesta seksistä oli vähäistä. Pelin avulla pystyttiin lisäämään tietoa seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin muodoista sekä oikaisemaan vääriä uskomuksia siitä, kenellä on vastuu kaltoinkohtelun tilanteessa. Myös suuri osa lautapelin auttavista tahoista oli nuorille tuntemattomia. Opinnäytetyömme tulosten perusteella nuorille tulisi lisätä tietoa auttavista tahoista, omista rajoista ja oikeuksista, sukupuolen moninaisuudesta, median vaikutuksesta seksuaalisuuteen, seksuaalisesta kaltoinkohtelusta sekä vastik-

keellisestä seksistä. Myös nuorisotyöntekijän kokemuksen mukaan tiedon lisääminen omien rajojen suojelemisesta sekä toisten rajojen kunnioittamisesta olisi kohdallaan. Lisäksi työntekijän mukaan nuorten kanssa tulisi keskustella kattavammin kuvien lataamisesta mediaan ja siitä aiheutuvista riskeistä. Yksi mahdollisuus tiedon lisäämiseksi olisi lautapelin soveltaminen yläkouluissa terveystiedontunneilla.

Lautapelin kehitysehdotuksena nuoret ehdottivat, että peliä voisi pelata pareittain. Parin kanssa pelaaminen mahdollistaisi vastausvaihtoehtojen pohtimisen yhdessä sekä erilaisten näkemysten tuomista esiin. Parin kanssa pohtiminen lisäisi keskustelua aiheista. Lisäksi pareittain pelatessa kaikki huomio ei kohdistu yhteen pelaajaan kerrallaan, joka voisi vähentää nuorten paineita vastata oikein pelitilanteessa. Lautapelin ohjeistuksessa on kerrottu vaihtoehtoisia tapoja pelin pelaamiseen ja tuotu esiin myös mahdollisuus pelata ryhmissä. Nuorten Exit tulee käyttämään lautapeliä toteuttamallaan kouluvierailuilla. Kouluvierailuilta saadun palautteen avulla on mahdollista saada tietoa pelin toimivuudesta. Palautetta voisi pyytää myös ammattilaisilta, jotka ovat tulostaneet version Nuorten Exitin verkkosivuilta.

Opinnäytetyömme käyttökelpoisuus näkyy muun muassa mahdollisuutena kehittää ja muokata peliä ajasta ja alueesta riippuen. Peliä voi päivittää lisäämällä, poistamalla tai muokkaamalla kysymyskortteja sekä auttavia tahoja. Muokattavat tiedostot ovat sähköisesti lähetetty toimeksiantajalle, jonka vuoksi Nuorten Exitin työntekijät voivat itse päivittää peliä tarpeen mukaan. Peliä on myös mahdollista pelata niin, että jättää jonkin aihealueista pois, kysymällä vain toisten aihealueiden kysymyksiä. Näin pelaamisessa voi keskittyä esimerkiksi vain yhden aiheen käsittelyyn. Aihealueita on myös mahdollista muuttaa täysin, sillä lautapelin pohja on lähetetty sähköisenä versiona toimeksiantajalle.

Nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisy on pitkän aikavälin tavoite. Opinnäytetyömme perustui lautapelin toimivuuteen ja siihen, pystytitiinkö sen avulla lisäämään tietoa sekä madaltamaan keskustelukynnystä pelin aihealueista. Emme pystyneet arvioimaan pelin vaikutuksia ennaltaehkäisyyn omassa opinnäytetyössämme. Pelin ennaltaehkäiseviä vaikutuksia on mahdollista arvioida tulevaisuudessa jatkotutkimuksena opinnäytetyöllemme esimerkiksi uuden opinnäytetyön muodossa. Jatkotutkimuksena olisi hyvä myös tutkia laadullisesti kuinka paljon nuorilla on tietoa seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvistä aiheista. Lisäksi muiden ammattilaisten kokemuksia lautapelin käytöstä nuorten kanssa olisi hyvä kartoittaa.

Rikosseuraamusalan koulutusohjelmassa korostetaan ennaltaehkäisyn tärkeyttä, mutta suuri osa opetuksesta painottuu kuntouttavaan työhön. Kuntoutuksen näkökulmasta rikos on jo tapahtunut ja painopiste on rikosentekijän integroimisessa takaisin yhteiskuntaan. Vaikka kuntoutus onkin tärkeä osa rikosseuraamusalan työtä, ennaltaehkäisyyn panostamalla ja tiedon

lisäämisellä vaikutusmahdollisuudet rikollisuuden vähentämiseen olisivat paremmat jo ennen, kuin rikosta on ehtinyt tapahtua. Tasapaino kuntouttavan työtteen sekä ennaltaehkäisevän työn välillä on tärkeää ja molemmat näkökulmat tulisi huomioida työssä, turvallisemman yhteiskunnan toteutumiseksi. Kehittämäämme lautapeliä voisi hyödyntää esimerkiksi rikosseuraamusalan koulutuksessa, sillä ymmärrys ihmisoikeuksista, seksuaalioikeuksista ja niihin liittyvistä rikosoikeudellisista vastuista sekä laeista ovat osa rikosseuraamusalan ammatillisuutta.

Lähteet

Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy.

Apter, D., Väisälä, L. & Kaimola, K. 2006. Seksuaalisuus. Kustannus Oy Duodecim. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2008. Seksiä vaatteet päällä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Cacciatore, R. 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin. Eväitä tyttönä ja poikana kasvamisen haasteisiin syntymästä murrosikään. Porvoo: WSOY.

Ekström, L., Leppämäki, P. & Vilén, M. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.

Ekström, L., Leppämäki, P. & Vilén, M. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.

Elonheimo, H. & Vuorelainen, A. 2013. Haaste 2/2013. Lehtiarkisto. Nuorten vastikkeellinen seksi pääkaupunkiseudulla. Viitattu 28.3.2016.
<http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste22013/nuortenvastikkeellinenseksipaa-kaupunkiseudulla.html>

International Planned Parenthood Federation. 2011. Our World at 7 Billion: Sexual Rights. Viitattu 18.3.2016.
<https://www.ippfwhr.org/en/blog/our-world-at-7-billion-sexual-rights>

L509/2014. Rikoslaki.

L540/2011. Rikoslaki.

L563/1998. Rikoslaki.

L743/2006. Rikoslaki.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Neuvola.info. 2011. Riihimäen seudullinen nuorisotiedotus. Hyvinvointi. Seksuaalisuus. Viitattu 9.9.2016.
<http://www.neuvola.info/hyvinvointi/seksuaalisuus/>

Nuorisopalvelut. Vantaa. Vapaa-aika. Nuoret. Viitattu 17.3.2016.
<http://www.vantaa.fi/vapaa-aika/nuoret/nuorisopalvelut>

Nuorisotilat. Vantaa. Vapaa-aika. Nuoret. Viitattu 17.3.2016.
<http://new-www.vantaa.fi-a.innofactor.com/vapaa-aika/nuoret/nuorisotilat>

Nuorten Exit. Toimintamme. Mikä Nuorten Exit? Viitattu 9.9.2016.
<http://www.nuortenexit.fi/toimintamme/mika-nuorten-exit/>

Omat rajat. Omatrajani.fi. Viitattu 12.2.2016.
<http://www.omatrajani.fi/fi/omat+rajat/>

Pakarinen, M. 2012. Nuorten linkki. Tietopiste. Tietoartikkelit. Seksuaalisuus ja seurustelu. Julkaistu 12.12.2012. Päivitetty 29.7.2016. Viitattu 5.10.2016.

<http://www.nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/seksuaalisuus/seksuaalisuus-ja-seurustelu>

Portti vapauteen. 2016. Vapautuvat. Ajankohtaista. Asumisen monopoli pelittää vangeilla. Viitattu 25.1.2016.

http://www.porttivapauteen.fi/vapautuvat/ajankohtaista/3300/asumisen_monopolipeli_pelittaa_vangeilla

Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. 2014. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZgA. Toteuttamisohjeet. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy. Viitattu 31.3.2016.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116767/URN_NBN_fi-fe2014092644952.pdf?sequence=1

Seksuaalikasvatus elämänculussa. 2015. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Aiheet. Seksuaali- ja lisääntymisterveys. Seksuaalinen hyvinvointi. Viitattu 29.3.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/seksuaali-ja-lisaantymisterveys/seksuaalinen-hyvinvointi/seksuaalikasvatus-elamanculussa>

Seksuaalisen väkivallan ja kaltoinkohtelun kohtaaminen. 2016. Väestöliitto. Seksuaalisuus. Menetelmiä seksuaalikasvatukseen. Viitattu 9.9.2016

<https://vaestoliitto-fi.directo.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/seksuaalinen-kaltoinkohtelu/>

Seksuaalioikeudet. 2016. Väestöliitto. Seksuaalisuus. Menetelmiä seksuaalikasvatukseen. Viitattu 9.9.2016.

<https://vaestoliitto-fi.directo.fi/seksuaalisuus/menetelmia-seksuaalikasvatukseen/seksuaalioikeudet/>

Shaw, I. 1999. Evaluoi omaa työtäsi. Reflektiivisen ja vahvistavan evaluaation opas. Työpaperi. FinSoc -projekti. Luettu 22.9.2016.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77454/ty%c3%b6pap499.pdf?sequence=1>

Susineva, A. 2014. A-klinikkasäätiö. Tiimi 4/2014. Nuoret, päihteet ja seksuaalinen kaltoinkohtelu. Viitattu 28.01.2016

<http://www.a-klinikka.fi/tiimi/2121/nuoret-paihteet-ja-seksuaalinen-kaltoinkohtelu>

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012.

Tutkittavien itsemääräämisoikeus. 2013. Tampereen yliopisto. Tutkimus. Tutkimusetiikka. Viitattu 19.3.2016.

<http://www.uta.fi/tutkimus/etiikka/periaatteet/itsem.html>

United Nations Human Rights. 1996-2016. Publications and resources. Library. Universal Declaration of Human rights. Search by translation. Finnish. Viitattu 17.3.2016.

http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/fin.pdf

Vilka Hanna. 2011. Seksuaalinen häirintä. PS-kustannus. Juva: Bookwell Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

World Association for Sexual Health. 2013. Resources. Declaration of Sexual Rights. Finnish. Viitattu 18.3.2016.
<http://www.worldsexology.org/wp-content/uploads/2013/08/DSR-Finnish.pdf>

World Health Organisation. 2016. Programmes. Topics. Sexual health. Defining sexual health. Viitattu 17.3.2016.
http://www.who.int/reproductivehealth/topics/sexual_health/sh_definitions/en/

Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyön prosessikuvaus	24
Kuvio 2: Lautapelin koeversio	27
Kuvio 3: Valmis lautapeli	33

Taulukot

Taulukko 1: Opinnäytetyön tavoitteet	9
Taulukko 2: Henkilökohtaiset oppimistavoitteet	10
Taulukko 3: Nuorten palautteet pilotoinnista	38
Taulukko 4: Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi ja tulokset	43
Taulukko 5: Henkilökohtaisten oppimistavoitteiden arviointi ja tulokset	45

Liitteet

Liite 1: Suostumus opinnäytetyöhön osallistumiseen.....	68
Liite 2: Kuvaus opinnäytetyöstä osallistujille.....	70
Liite 3: Teemahaastattelurungon kysymykset nuorille.....	71
Liite 4: Teemahaastattelurungon kysymykset työntekijälle.....	72
Liite 5: Tutkimuslupa.....	73
Liite 6: Lautapelin materiaalien kustannukset.....	74
Liite 7: Valmis lautapeli.....	75
Liite 8: Kysymyskortit.....	76
Liite 9: Lautapelin ohjeet.....	83
Liite 10: Auttavien tahojen lista.....	85

Liite 1: Suostumus opinnäytetyöhön osallistumiseen

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUMISEEN

Laurea-ammattikorkeakoulu, Tikkurilan kampus

Olen saanut kirjallista tietoa opinnäytetyön sisällöistä, sen tavoitteista sekä nähnyt opinnäytetyöhön liittyvät teemahaastattelukysymykset (ks. lopussa)

- Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan opinnäytetyön haastatteluun
- Henkilötietoja ei kerätä, joten tutkimusrekisteriä ei synny
- Antamiani vastauksia ei voi yhdistää minuun jälkikäteen opinnäytetyön kirjallisessa tuotoksessa
- Kaikki vastaustiedot ovat luottamuksellisia

Minulle on selvitetty opinnäytetyön tarkoitus ja siinä käytettävät tiedonkeruun (kuten haastattelu/videointi/valokuvaaminen/ääninauhitteet) ja tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Olen myös tietoinen siitä, että opinnäytetyöhön osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia.

Suostun siihen, että minua haastatellaan ja haastattelussa antamiani tietoja ja tiedonkeruussa saatua materiaalia (kuten videointi/valokuvaaminen/ääninauhitteet) käytetään kyseisen opinnäytetyön tarpeisiin sekä sen loppuraportointiin/esittämiseen. Voin halutessani keskeyttää opinnäytetyöhön osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni.

Päiväys ja paikka _____

Opinnäytetyöhön osallistuvan haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Opinnäytetyöhön osallistuvan alaikäisen haastateltavan huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys

(Vastaajien tiedot eivät tule näkyviin, suostumuslomakkeet kansioidaan ja säilytetään lukitussa tilassa Laureassa)

Liite 2: Kuvaus opinnäytetyöstä osallistujille

KUVAUS OPINNÄTETYÖSTÄ

Opinnäytetyömme on lautapeli, jossa käsitellään seksuaalisuuteen, seksuaaliseen kaltoinkohteluun, omiin rajoihin ja parisuhteeseen liittyviä asioita. Pelissä edetään nopan avulla peliruudusta toiseen. Jokaisessa ruudussa kysytään kysymys liittyen edellä mainittuihin aihealueisiin ja isommissa ruuduissa oikeasta vastauksesta saa ruudun värisen pelimerkin. Jokainen ruutu pelilaudalla edustaa nuorille tarkoitettua palvelua tai auttavaa tahoja. Pelissä on selkeät ohjeet pelin kulkuun sekä loppupurkuun liittyen. Opinnäytetyöntekijät ohjaavat pelin kulkua. Työntekijät osallistuvat myös pelaamiseen ja palautteen antoon. Peliin kuuluu loppupurku, jonka avulla käydään läpi pelissä käsitellyt aiheet varmistaen, ettei mikään asia jää painamaan osallistujien mieltä. Lopussa jokaiselle annetaan palautelomake, jonka kysymykset koskevat pelin toimivuutta. Lisäksi haastattemme jokaista yksitellen, jotta saamme mahdollisimman monipuolisia mielipiteitä sekä näkökulmia pelistä ja sen parannusehdotuksista.

Liite 3: Teemahaastattelurungon kysymykset nuorille

TEEMAHAATETTELURUNGON KYSYMYKSET NUORILLE

1. Oliko pelaaminen mielestäsi helppoa vai vaikeaa?
2. Ymmärsitkö pelin ohjeet selkeästi?
3. Mikä pelaamisessa/pelissä oli kiinnostavinta ja kivointa?
4. Mikä pelaamisessa/pelissä oli tylsintä/tyhmintä?
5. Koitko, että pelin avulla pystyit keskustelemaan helpommin seksuaalisuuteen liittyvistä asioista?
6. Opitko jotain uutta pelin avulla? Mitä?
7. Mitkä asiat jäivät parhaiten mieleen? Jäikö jokin vaivaamaan?
8. Mitä muutoksia mielestäsi pitäisi tehdä, että peli olisi toimivampi/hauskempi/rennompi ja sen avulla pystyisi lisäämään tietoa käsiteltävistä aiheista paremmin?

Liite 4: Teemahaastattelurungon kysymykset työntekijälle

TEEMAHAATETTELURUNGON KYSYMYKSET TYÖNTEKIJÄLLE

1. Millä tavoin mielestäsi pelin avulla nuorten tietämys seksuaalisuuteen, seksuaaliseen kaltoinkohteluun, omiin rajoihin ja parisuhteeseen liittyvistä aiheista lisääntyi?
2. Millä tavoin mielestäsi pelin avulla pystyttiin madaltamaan nuorten kynnystä keskustella seksuaalisuuteen, seksuaaliseen kaltoinkohteluun, omiin rajoihin ja parisuhteeseen liittyvistä asioista? Miten se näkyi nuorissa?
3. Oletko aiemmin nähnyt vastaavaa menetelmää nuorten kanssa työskennellessä? Jos, niin minkälainen menetelmä oli?
4. Onko peli mielestäsi toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille? Perustelee.
5. Mitä parannusehdotuksia sinulla olisi pelin suhteen?

Liite 5: Tutkimuslupa

Vantaa

Viranhaltijapäätös § 10/2016 sivu 1 (2)

21.04.2016

VD/3939/13.00.00/2016

Sivistystoimi / Nuorisopalvelut
Nuorisopalveluiden johtaja Tossavainen Ari**Tutkimuslupa/Lautapeli nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisyyn/Ali-Melkkilä Fanni, Holopainen Sonja**

Laurean Ammattikorkeakoulun opiskelijat Fanni Ali-Melkkilä ja Sonja Holopainen hakee tutkimuslupaa oppinäytetyötä varten. Toimeksiantajana toimii Nuorten Exit.

Tutkimuksen nimi: Lautapeli nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisyyn.

Tutkimuksen tavoitteena on kehittää toimiva menetelmä nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille, lisätä nuorille tietoa sekä madaltaa nuorten kynnystä keskustella ja käsitellä aiheita seksuaalisuuteen, seksuaaliseen kaltoinkohteluun, omiin rajoihin ja parisuhteeseen liittyen.

Tutkimuksen kohteena on Länsi-Vantaalla sijaitsevan Martinlaakson nuorisotalon nuoret sekä nuorisotyöntekijät.

Käytettävät tutkimusmenetelmät: Toiminnalliset menetelmät, palautelomakkeet, haastattelut, pilotointi.

Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika on lokakuu 2016.

Nuorisopalveluiden johtaja vs:n päätös:

Päätän myöntää tutkimusluvan. Tutkimuksella kerättyjä tietoja saa käyttää vain tutkimustarkoitukseen. Kartoitukseen osallistuvien on sitouduttava salassapitovelvollisuuteen sekä turvaamaan ehdottomasti kartoituksessa tarkastelemiensa henkilöiden identiteetin ja anonymiteetin.

Päiväys	Vantaa 21.04.2016
Allekirjoitus	
Nimen selvennys	Tossavainen Ari
Virka-asema	Nuorisopalveluiden johtaja vs.
Täytäntöönpano:	Nuorisopalvelut ote: Fanni Ali-Melkkilä ja Sonja Holopainen

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 27.4.2016

Paikka: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

Oikaisuvaatimusohjeet

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

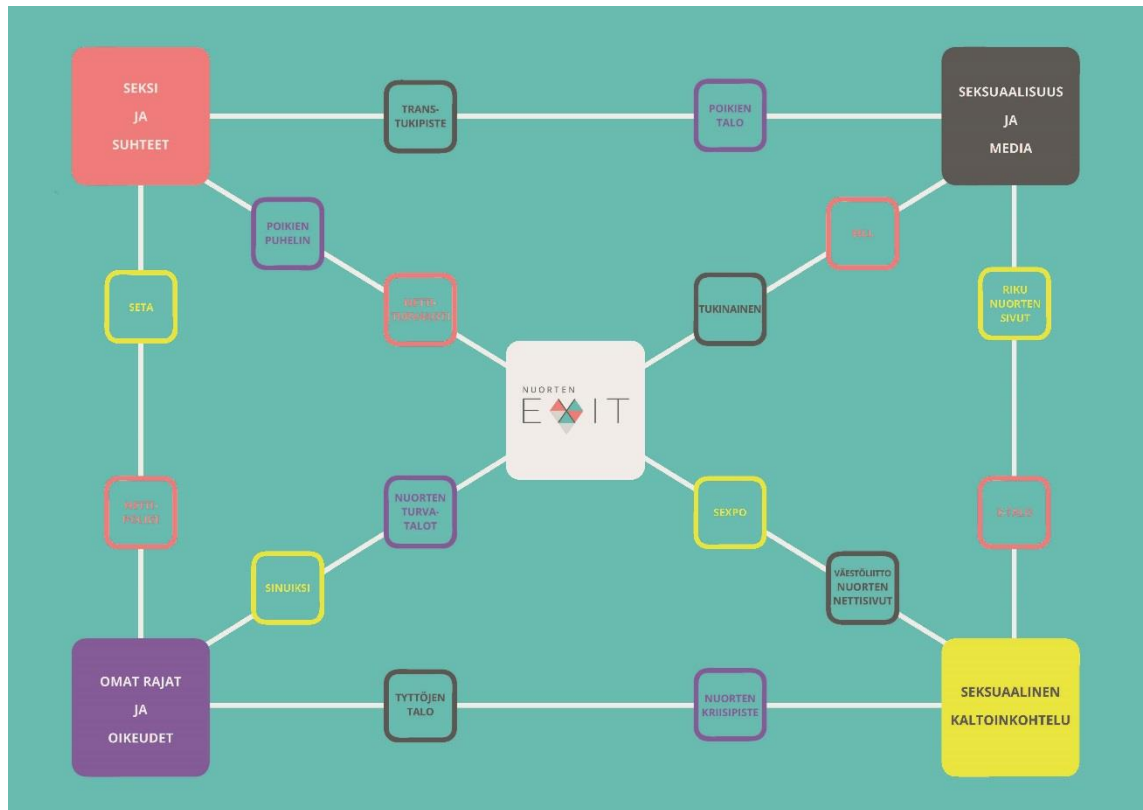
Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus tehdään Vantaan vapaa-ajan lautakunnalle, postiosoite: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa, Tikkurila tai sähköpostitse osoitteella: kirjaamo@vantaa.fi

Liite 6: Lautapelin materiaalien kustannukset

LAUTAPELIN MATERIAALIEN KUSTANNUKSET	KPL	HINTA á	YHT.	KAUPPA
Pelinappulat	6	0,3	1,8	Lautapelit.fi Oy
Pelimerkit	24	0,1	2,4	Lautapelit.fi Oy
Noppa	1	1	1	Lautapelit.fi Oy
Laminointikalvo A4, 100 kpl	1	14,95	14,95	Prisma
		YHT.	20,15	

Liite 7: Valmis lautapeli

(Pdf-tiedosto)

Liite 8: Kysymyskortit

<p>Mitä suojaikäraja tarkoittaa?</p> <p>A: Alle 16-vuotiaat eivät saa harrastaa seksiä.</p> <p>B: Aikuinen ei saa olla seksuaalisessa kanssakäymisessä alle 16-vuotiaan kanssa.</p> <p>C: Alaikäinen ei saa harrastaa suojaamatonta seksiä.</p> <p>Suojaikärajan tarkoituksena on turvata nuoren turvallinen kehitys ja omaan seksuaalisuuteen tutustuminen tasavertaisessa suhteessa. Jos aikuinen on valta-asemassa nuoreen nähden, esimerkiksi nuoren opettaja tai ohjaaja, suojaikäraja on 18 vuotta. Suojaikärajan tarkoitus ei ole rajoittaa nuorten keskinäisiä suhteita. (Nuorten Exit – sananselityskortit)</p>	<p>Mikä on seksuaalinen itsemääräämisoikeus?</p> <p>A: Jokaisen oikeus päättää omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan.</p> <p>B: Jokaisen oikeus määrittellä mitä seksuaalinen itsemääräämisoikeus tarkoittaa.</p> <p>C: Vanhempien oikeus päättää, voiko lapsi harrastaa seksiä.</p> <p>Seksuaalinen itsemääräämisoikeus tarkoittaa oikeutta tasa-arvoon, oikeutta elää pelkäämättä seksuaalista hyväksikäyttöä sekä oikeutta nauttia itsestään ja kehityksestään. Kukaan ei esimerkiksi saa pakottaa toista seksiin tai koskea ilman lupaa. Jokaisella on myös velvollisuus kunnioittaa toisen itsemääräämisoikeutta. (Aaltonen 2012)</p>	<p>Mitä tarkoittaa tasavertaisuus?</p> <p>A: Kaikkisamaa sukupuolta edustavat ovat keskenään samanarvoisia.</p> <p>B: Kaikki ihmiset ovat keskenään samanarvoisia ja yhdenvertaisia.</p> <p>C: Kaikki suomalaiset ovat Suomen perustuslain mukaan keskenään yhdenvertaisia.</p> <p>YK:n ihmisoikeusjulistuksen mukaan kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina lästä, sukupuolesta, ulkonäöstä tai kansalaisuudesta riippumatta. (United Nations Human Rights 2016)</p>
<p>Mitä ovat ihmisoikeudet?</p> <p>A: Jokaiselle 18 vuotta täyttäneelle, Suomessa asuvalle kuuluvia oikeuksia.</p> <p>B: Jokaiselle Euroopan Unionin jäsenvaltiossa asuvalle kuuluvia oikeuksia.</p> <p>C: Jokaiselle ihmiskunnan jäsenelle kuuluvia oikeuksia.</p> <p>YK:n ihmisoikeusjulistuksen mukaan kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina, jokaisella on oikeus elämään, vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen eikä ketään saa kiduttaa tai kohdella alentavasti sukupuolesta, ihonväristä tai muusta seikasta riippumatta. (United Nations Human Rights 2016)</p>	<p>Mitä ovat seksuaalioikeudet?</p> <p>A: 16 vuotta täyttäneiden ihmisten oikeus päättää omasta seksuaalisuudesta.</p> <p>B: Täysikäisten oikeus olla seksuaalisessa kanssakäymisessä keskenään.</p> <p>C: Jokaiselle ihmiselle kuuluvia seksuaalisuuteen liittyviä ihmisoikeuksia.</p> <p>Seksuaalioikeuksiin kuuluu esimerkiksi oikeus päättää omasta seksuaalisuudesta ja rajoista, oikeus saada tietoa seksuaalisuudesta sekä oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi. (Väestöliitto - Seksuaalioikeudet 2016)</p>	<p>Onko rikos levittää alle 18 -vuotiaasta paljastavia kuvia?</p> <p>A: Ei ole rikos.</p> <p>B: On rikos.</p> <p>C: Riippuu siitä, suostuuko alaikäinen itse kuvien levittämiseen.</p> <p>Suomen rikoslain mukaan alle 18-vuotiaasta sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen on aina rikos. Tarkoituksena on suojella seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja lapsia. (www.poliisi.fi & www.finlex.fi)</p>

<p>Onko rikos levittää yli 18 -vuotiaasta paljastavia kuvia?</p> <p>A: On rikos.</p> <p>B: Ei ole rikos, jos henkilö itse suostuu kuvien levittämiseen.</p> <p>C: Ei ole rikos, jos henkilö josta kuva on otettu ei tiedä levittämisestä.</p> <p>Rikoslaisissa sellaisten kuvien levittäminen, jotka aiheuttavat vahinkoa tai kärsimystä kuvissa esiintyvälle henkilölle, on rangaistava teko. Hyviin tapoihin kuuluu aina varmistaa henkilöltä, voiko kuvaa julkaista, vaikkei se olisikaan paljastava. (www.poliisi.fi & www.finlex.fi)</p>	<p>Mitä omilla rajoilla tarkoitetaan?</p> <p>A: Jokaisen oikeus päättää, miten häntä saa kohdella ja koskea.</p> <p>B: Jokaisen oikeus päättää, miten saa kohdella ja koskea muita.</p> <p>C: Suomen perustuslain määrittämiä sääntöjä siitä, miten muita saa kohdella ja koskea.</p> <p>Seksuaalisessa kanssakäymisessä omat rajat tarkoittavat esimerkiksi sitä, että ei tarvitse suostua asioihin ja tilanteisiin, jotka ahdistavat tai eivät tunnu hyvältä. Jokaisella on myös velvollisuus kunnioittaa toisen rajoja. (Aaltonen 2012)</p>	<p>Voiko seksistä kieltäytyä, jos on itse tehnyt ensin aloitteen?</p> <p>A: Kyllä voi. Seksistä voi kieltäytyä missä vaiheessa ja tilanteessa tahansa.</p> <p>B: Ei voi. Se joka leikkiin ryhtyy, se leikinkestäköön.</p> <p>C: Voi kieltäytyä, mutta vain, jos se sopii myös toiselle osapuolelle.</p> <p>Seksistä voi kieltäytyä missä tilanteessa tahansa, vaikka olisikin itse ollut tilanteessa halukas tai tehnyt aloitteen. (www.nuortenexit.fi)</p>
---	--	---

<p>Miten seksiä voi harrastaa?</p> <p>A: Vain 16 vuotta täyttäneet ihmiset voivat lain mukaan harrastaa seksiä keskenään.</p> <p>B: Seksi on yhdyntää, jota voi harrastaa vain toisen ihmisen kanssa.</p> <p>C: Seksi on kaikenlaista yksin tai yhdessä toisten kanssa tehtyä seksuaalista toimintaa.</p> <p>Seksi sisältää sellaista toimintaa, jossa tavoitteellaan seksuaalista nautintoa. Seksi ei ole pelkästään yhdyntää ja sitä voi harrastaa myös esimerkiksi internetin tai puhelimen välityksellä. (www.nuortenlinkki.fi)</p>	<p>Mitä tarkoittaa transvestiitti?</p> <p>A: Ihminen, joka haluaa ilmaista itsessään toista sukupuolta esimerkiksi pukeutumisen avulla.</p> <p>B: Ihminen, joka ei ole tyytyväinen omaan sukupuoleensa ja haluaa sukupuolenvaihdosleikkaukseen.</p> <p>C: Ihminen, jolle on syntyessään sekä tytön että pojan fyysisiä ominaisuuksia.</p> <p>Jokaisella ihmisellä on sekä maskuliinisia että feminiinisiä ominaisuuksia. Transvestiitti on henkilö, jolla on mahdollisuus eläytyä kumpaankin sukupuoleen. (Amnesty International – Mun rajat –materiaali)</p>	<p>Mitä on seksuaalisuus?</p> <p>A: Kokonaisvaltainen osa ihmisyyttä, joka kertoo siitä, kehen tuntee vetoa ja miten toteuttaa omia seksuaalisia tarpeitaan.</p> <p>B: Seksuaalista kanssakäymistä, johon liittyy itsensä tai toisen ihmisen koskettelua.</p> <p>C: Seksuaalisuudella tarkoitetaan yhdyntää.</p> <p>Seksuaalisuus on paljon enemmän kuin pelkkä yhdyntä tai sukupuolitaudit. Seksi on yksi osa ihmisen seksuaalisuutta. Ihmisen seksuaalisuuteen vaikuttavat kasvatus, kulttuuri, biologia, muutokset elämässä sekä omat ajatukset ja mieltymykset. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010)</p>
---	---	--

<p>Miksi kutsutaan parisuhteen alkamisvaihetta?</p> <p>A: Rakastumisvaiheeksi B: Vihastumisvaiheeksi C: Tossuttamisvaiheeksi</p> <p>Parisuhteen alku on rakastumisvaihe, jota määrittää voimakas kiinnostuminen toisesta, jopa hulluuntuminen. Toinen ihminen tuntuu täydelliseltä ja erillään olo on vaikeaa, koska ikävä toista kohtaan on niin suuri. Suhteen jatkussa huuma kuitenkin häviää, mikä on osa parisuhteen luonnollista kehittymistä. (www.mielennerveysseura.fi)</p>

<p>Saako alaikäinen nuori ihastua aikuisen?</p> <p>A: Nuorella on oikeus ihastua aikuisen.</p> <p>B: Nuorella on oikeus ihastua vain samaan ikäluokkaan kuuluviin nuoriin.</p> <p>C: Nuorella on oikeus ihastua itseään vanhempaan vain, jos vanhempi osapuoli on alle 18 vuotias.</p> <p>Nuorella on oikeus olla ihastunut aikuisen, mutta aikuinen ei saa olla missään seksuaalisessa kontaktissa alle 16-vuotiaan kanssa tai tarjota vastinetta mistään seksuaalisesta teosta alle 18-vuotiaalle. Jos aikuinen on luottamusasemassa nuoreen nähden, esimerkiksi nuorisiohjaaja tai opettaja, ei aikuinen saa olla missään seksuaalisessa kontaktissa alle 18-vuotiaan kanssa. (www.nuortenexit.fi)</p>	<p>Mitä tarkoittaa intersukupuolinen?</p> <p>A: Henkilöä, joka tuntee seksuaalista vetovoimaa omaa sukupuolta edustavaan ihmiseen.</p> <p>B: Henkilöä, jolla on syntyessään sekä tytölle että pojalle tyypillisiä fyysisiä ominaisuuksia.</p> <p>C: Henkilöä, jolla on syntyessään tytön fyysisiä ominaisuuksia, mutta ei koe olevansa tyttö.</p> <p>Intersukupuolisuus tarkoittaa synnynnäistä tilaa, jossa ihmisellä on sekä tytön että pojan fyysisiä ominaisuuksia. (www.transtukipiste.fi)</p>	<p>Mitä tarkoittaa seksuaalinen suuntautuminen?</p> <p>A: Seksuaalinen suuntautuminen määritetään sen perusteella, onko ihmisellä syntyessään tytön vai pojan fyysisiä ominaisuuksia.</p> <p>B: Seksuaalinen suuntautuminen kertoo kehen ihminen tuntee vetoa emotionaalisesti tai seksuaalisesti.</p> <p>C: Seksuaalinen suuntautuminen kertoo ihmisen halusta ja tarpeesta olla seksuaalisessa kontaktissa miehen tai naisen kanssa.</p> <p>Esimerkiksi homoseksuaalisuus, biseksuaalisuus ja heteroseksuaalisuus ovat seksuaalisia suuntautumisia. Seksuaalinen suuntautuminen ei ole valinta, eikä se ole tahdonalainen asia. Seksuaalinen suuntautuminen voi muuttua elämän aikana. (Amnesty International – Mun rajat –materiaali)</p>
<p>Mitä tarkoittaa aseksuaalisuus?</p> <p>A: Henkilö tuntee emotionaalista vetoa henkilöön, mutta ei halua seksuaalista kanssakäymistä.</p> <p>B: Henkilö ei tunne minkäänlaista emotionaalista tai seksuaalista vetoa.</p> <p>C: Henkilö tuntee emotionaalista ja seksuaalista vetoa ulkomaalaisiin ihmisiin.</p> <p>Aseksuaalisuus tarkoittaa seksuaalisen kiinnostuksen tai halun puutetta. Aseksuaalinen henkilö voi kuitenkin kokea emotionaalista vetoa mihin sukupuoleen tahansa, jonka vuoksi voi olla esimerkiksi hetero, homo, lesbo tai bi. (www.heseta.fi)</p>	<p>Mitä tarkoittaa sukupuolen moninaisuus?</p> <p>A: Henkilön oikeutta määritellä itse, onko hän homo, bi, hetero vai transseksuaalinen.</p> <p>B: Henkilön oikeus tuntee seksuaalista vetoa valitsemaansa sukupuolta kohtaan.</p> <p>C: Henkilön oma kokemus ja oikeus määritellä itse, onko hän nainen vai mies vai jotain muuta.</p> <p>Ihmiset ovat sukupuolen ilmaisultaan monenlaisia, eivätkä kaikki ole joko miehiä tai naisia. Sukupuolen kokemus voi olla joko mies tai nainen tai voi olla, ettei henkilö tunnista itseään lainkaan mies-nainen –jaottelussa. Jokaisella ihmisellä on oikeus omaan käsitykseen ja kokemukseen omasta sukupuolestaan. (www.seta.fi)</p>	<p>Mitä ovat sukupuoliroolit?</p> <p>A: Uskomuksiin perustuvia käsityksiä naisten ja miesten tyypillisistä ominaisuuksista.</p> <p>B: Tieteellinen määrittelmä siitä, minkälaisia pojat ja tytöt ovat.</p> <p>C: Lakiin perustuvia määrittelyjä sukupuolirooleista, joiden mukaan ihmisten tulisi käyttäytyä.</p> <p>Jäykät sukupuoliroolit vahvistavat ajatusta siitä mikä on oikea tapa ilmaista sukupuolta. Rennompi suhtautuminen mahdollistaa monipuolisuuden sukupuolen ilmaisussa. Jokaisella on oikeus määrittää itse sukupuolensa oman kokemuksensa mukaisesti. (Amnesty International – Mun rajat –materiaali)</p>
<p>Minkä ikäisenä voi aloittaa seurustelun?</p> <p>A: Seurustelun voi aloittaa vasta täysi-ikäisenä.</p> <p>B: Seurustelun voi aloittaa yläkouluiässä.</p> <p>C: Seurustelun aloittamiseen ei ole oikeaa ikää.</p> <p>Ei ole olemassa sääntöä siitä, minkä ikäisenä seurustelu pitäisi aloittaa. Jokaisen nuoren tunnekehitys on yksilöllistä ja nuoret voivat olla eri vaiheissa kehityksessään vaikka olisivatkin saman ikäisiä. Seurustelun ei tule kiirehtiä sen vuoksi, että kavveri seurustelee tai toinen osapuoli on valmiimpi aiemmin. (www.vaestoliitto.fi/nuoret)</p>		

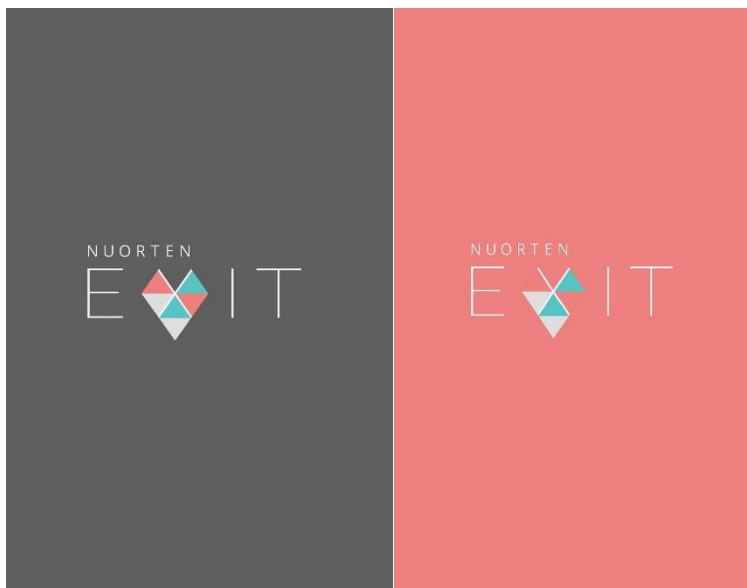
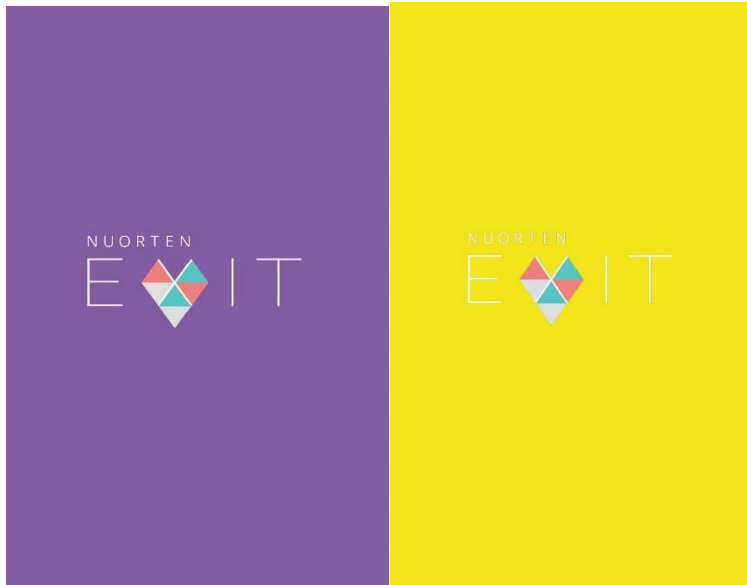
<p>Mitä tarkoittaa heteronormatiivisuus?</p> <p>A: Ajattelutapaa, jonka mukaan vain heteroseksuaaliset miehet ja naiset voivat toimia korkean viran tehtävissä.</p> <p>B: Ajattelutapaa, jonka mukaan maailma on heteroseksuaalisia miehiä ja naisia varten.</p> <p>C: Ajattelutapaa, jonka mukaan maailmassa on vain heteroseksuaalisia ihmisiä.</p> <p>Heteronormatiivisuudella tarkoitetaan ajatusta, jossa kaikenlaisen toiminnan, luokittelun ja ajattelun ytimessä on ajatus naisen ja miehen heteroseksuaalisuudesta ja parinmuodostuksesta kaiken toiminnan tavoitteena. (Amnesty International – Mun rajat –materiaali)</p>	<p>Mitä eroa on aikuisen ja lapsen seksuaalisuudella?</p> <p>A: Vasta 18 vuotta täyttänyt ihminen voi tietää mitä seksuaalisuus on.</p> <p>B: Lapsi ei tavoittele aikuiseksuaalista kosketusta, vaan tutustuu kehoonsa sekä opettelee läheisyyttä.</p> <p>C: Aikuisen seksuaalisuus tarkoittaa seksin harrastamista.</p> <p>Seksuaalisuus on luonnollinen, arvokas ja perustavanlaatuisen osa ihmisen elämää. Seksi on vain yksi osa ihmisen seksuaalisuutta. Lapsen ja nuoren kehityksen kannalta on tärkeää kokea seksuaalista läheisyyttä asteittain, omien valmiuksien sekä ikä- ja kehitystason mukaan. (Apter, Väisälä & Kaimola 2006)</p>	<p>Mitä tarkoitetaan tuplaehkäisyllä?</p> <p>A: Seksin aikana käytetään kahta kondomia.</p> <p>B: Seksin aikana käytetään kondomia sekä jotain muuta ehkäisymenetelmää.</p> <p>C: Seksiä harrastetaan kaksi kertaa peräkkäin.</p> <p>Tytön ja pojan välisissä yhdynnöissä, tehokkainta ehkäisyä on tuplaehkäisy. Tämä tarkoittaa, että kondomin lisäksi on käytössä jokin muu raskauden ehkäisymenetelmä, esimerkiksi e-pillerit tai ehkäisykapseli. Tuplaehkäisyn tarkoituksena on raskauden lisäksi ehkäistä seksitautien tarttumista. (www.vaestoliitto.fi/nuoret)</p>
<p>Mitä ovat sukupuolitaudit?</p> <p>A: Tartuntatauteja, jotka tarttuvat ilman välityksellä.</p> <p>B: Tartuntatauteja, jotka tarttuvat vain, jos henkilöt ovat samaa sukupuolta keskenään.</p> <p>C: Tartuntatauteja, jotka tarttuvat suojaamattomassa seksikontaktissa.</p> <p>Sukupuolitaudit eli seksitaudit ovat joko bakteerin tai viruksen aiheuttamia tartuntatauteja, jotka tarttuvat suojaamattomassa seksikontaktissa. Seksitauteja ovat klamydia, HPV ja kondyloomat, herpes, tippuri, B- ja C-hepatiitit, kuppa sekä HIV. Seksitauteja voi ehkäistä käyttämällä kondomia tai suuseksisuojaaja. (www.vaestoliitto.fi/nuoret)</p>	<p>Mitä tarkoittaa tasa-arvo parisuhteessa?</p> <p>A: Molempien osapuolten mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin parisuhteessa sekä velvollisuuksia kunnioittaa toista tasavertaisesti.</p> <p>B: Molempien parisuhteen osapuolten samankaltaisuutta ja mieltymystä samanlaisiin asioihin.</p> <p>C: Molempien parisuhteen osapuolten yhtäläisiä näkemyksiä tärkeistä elämän arvoista.</p> <p>Hyvä parisuhde tuntuu hyvältä ja siinä pystyy vapaasti olemaan oma itsensä, puhumaan tunteistaan, tarpeistaan ja toiveistaan. Luottamus ja turvallisuus luovat pohjan tasa-arvoiselle parisuhteelle. Parisuhteessa on myös tärkeää pystyä kertomaan, mikä itsestä ei tunnu hyvältä. (Omat rajat 2010)</p>	<p>Miten hellyyttä voi osoittaa parisuhteessa?</p> <p>A: Hellyyttä voi osoittaa vain seksin avulla.</p> <p>B: Hellyyttä voi osoittaa monin eri tavoin.</p> <p>C: Hellyyttä voi osoittaa vain fyysisesti.</p> <p>Hellyys on toimintaa ja tunteita, jotka eivät tarkoita välttämättä seksiä. Se voi olla sanoja, tekoja tai tunteita. Esimerkiksi hierontaa, hyväilyä, syleilyä, toisen kehumista ja keskustelua. (www.vaestoliitto.fi)</p>
<p>Miten seksitaudit tarttuvat?</p> <p>A: Seksitaudit voivat tarttua suojaamattomassa yhdynnässä, mutta myös suun limakalvoille tai nieluun.</p> <p>B: Seksitaudit voivat tarttua vain suojaamattomassa yhdynnässä.</p> <p>C: Seksitaudit voivat tarttua vain, jos esimerkiksi kondomi haljoo.</p> <p>Seksitaudit voivat hoitamattomina aiheuttaa erilaisia jälkiseurauksia, esimerkiksi lapsettomuutta. Suuhun tullut tartunta todetaan nielusta otetulla näytteenä. (www.hivtukikeskus.fi)</p>		<p>Voiko seksuaalisuudesta puhua kenenkään kanssa?</p> <p>A: Ei voi. Seksuaalisuus on henkilökohtainen ja intiimi asia, joka tulisi pitää omana tietona.</p> <p>B: Voi, mutta vain jos asia ei koske yhdynnää.</p> <p>C: Voi puhua mistä vaan, kunhan kyseessä on joku turvallinen ja luotettava henkilö.</p> <p>Seksuaalisuudesta monipuolisesti puhuminen antaa mahdollisuuden tuoda esiin omia myönteisiä tai kielteisiä kokemuksia seksuaalisuudesta. Luotettavan henkilön kanssa voi keskustella mistä vaan itseä mieltävistä asioista. (www.mil.fi)</p>

<p>Mitä tarkoittaa grooming?</p> <p>A: Grooming, eli pakottaminen tarkoittaa sitä, että aikuinen pakottaa nuoren seksuaaliseen kanssakäymiseen.</p> <p>B: Grooming, eli kouriminen tarkoittaa sitä, että kuka tahansa ikään tai sukupuoleen katsomatta koskettelee toista ihmistä häiritsevästi.</p> <p>C: Grooming, eli houkuttelu tarkoittaa sitä, että aikuinen luo nuoreen luottamusuhteen, jonka tarkoituksena on seksuaalinen kanssakäyminen nuoren kanssa.</p> <p>Suomen laissa grooming on rikos ja aina aikuisen osapuolen vastuulla. (Nuorten Exit – sananselityskortit)</p>	<p>Mitä on raiskaus?</p> <p>A: Alle 16 vuotta täyttäneen pakottaminen seksuaaliseen tekoon.</p> <p>B: Kenen tahansa pakottamista yhdyntään tai muuhun seksuaaliseen tekoon, ikään tai sukupuoleen katsomatta.</p> <p>C: Toisen pakottamista yhdyntään.</p> <p>Raiskaus on aina rikos, vaikka uhri olisi humalassa tai tiedoton. Vastuu raiskauksesta on aina tekijällä. Raiskaus voi tapahtua, vaikka seksiä olisi ensin halunnut ja sitten muuttanut mieltään, jos toinen jatkaa vastustuksesta huolimatta. (www.nuortenexit.fi)</p>	<p>Mitä on seksuaalinen kaltoinkohtelu?</p> <p>A: Kieltäytymistä seksistä, vaikka seurustelukumppani sitä haluaisi.</p> <p>B: Mikä tahansa seksuaalista itsemääräämisoikeutta rikkova teko.</p> <p>C: Oman seksuaalisen suuntautumisen salassa pitämistä.</p> <p>Seksuaalisella kaltoinkohtelulla tarkoitetaan kaikkia seksuaalista itsemääräämisoikeutta rikkovia tekoja. Jokaisella on oikeus määrittää itse omat rajansa ja myös velvollisuus kunnioittaa toisten rajoja. Seksuaalista kaltoinkohtelua ovat esimerkiksi epämuakava huutelu, viestittely, koskettelu, seksinostorytykset ja seksuaalinen väkivalta. (www.nuortenexit.fi)</p>
<p>Voiko seurustelusuhteessa tapahtua seksuaalista kaltoinkohtelua?</p> <p>A: Ei voi. Kaltoinkohtelijana toimii aina tuntematon henkilö.</p> <p>B: Ei voi. Kaltoinkohtelijana toimii aina jonkun toisen henkilön seurustelukumppani.</p> <p>C: Kyllä voi. Kaltoinkohtelijana voi toimia myös oma seurustelukumppani.</p> <p>Seksuaalista kaltoinkohtelua voi kohdata niin tutun kuin tuntemattomankin taholta. Myös parisuhteessa voi tapahtua painostamista, pakottamista tai muuta kaltoinkohtelevaa. (www.nuortenexit.fi)</p>	<p>Seksuaalista kaltoinkohtelua EI OLE</p> <p>A: Seksuaalisuuden haukkuminen, kuten homottelu tai huorittelu.</p> <p>B: Luvaton koskettelu.</p> <p>C: Seksistä kieltäytyminen.</p> <p>Seksuaalisella kaltoinkohtelulla tarkoitetaan kaikkia seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja ymmärrystä rikkovia tekoja. Seksistä voi kieltäytyä missä tilanteessa tahansa, vaikka olisikin itse ollut tilanteessa halukas tai aktiivinen. (www.nuortenexit.fi)</p>	<p>Kuka on vastuussa seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteissa?</p> <p>A: Vastuu on aina kohteeksi joutuneella, jos hän on juonut itsensä humalaa tai pukeutunut paljastavasti.</p> <p>B: Vastuu on aina tekijällä.</p> <p>C: Vastuu on tekijällä vain silloin, kun kohteeksi joutunut henkilö on selvästi kieltäytynyt tilanteesta.</p> <p>Kaikissa seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteissa vastuu tapahtuneesta on yksin tekijällä tai aikuisella osapuolella. Sillä ei ole merkitystä, miten itse on pukeutunut tai onko ollut humalassa. Seksuaalista kaltoinkohtelua ovat kaikki ne teot, jotka rikkovat omaa itsemääräämisoikeutta ja tuntuvat itsestä pahalta. (www.nuortenexit.fi)</p>
<p>Mitä on seksuaalinen väkivalta?</p> <p>A: Tuntemattoman henkilön pakottamista seksuaaliseen tekoon.</p> <p>B: Toisen ihmisen pakottamista seksuaaliseen tekoon, jos toinen on pukeutunut paljastavasti.</p> <p>C: Toisen ihmisen pakottamista seksuaaliseen tekoon vasten tahtoa.</p> <p>Seksuaalista väkivaltaa voi kohdata kotona, parisuhteessa, juhlassa, leireillä, kadulla, tietokoneen välityksellä tai vaikka puhelimessa. Tekijä voi olla sukupuolesta riippumatta ystävä, seurustelukumppani, sukulinen tai joku muu tuttu tai tuntematon henkilö. Tekijä voi olla nuori tai vanha ja tekijöitä voi olla useampia. (Armesty International – Mun rajat –materiaali)</p>		<p>Mitä tarkoittaa vastikkeellinen seksi?</p> <p>A: Tilanne, jossa alle 18-vuotiaalta pyydetään seksuaalisia tekoja, kuten kuvia, lupaamalla korvaus palkkioksi.</p> <p>B: Tilanne, jossa kaksi tasavertaista henkilöä harrastavat seksiä ja saavat näin vastiketta tuntemuksilleen.</p> <p>C: Ei mitään. Se on jonkun itse keksimä termi.</p> <p>Vastikkeellinen seksi on aina rikos, kun henkilö, jolta tekoa pyydetään, on alle 18-vuotias, myös silloin, kun ostaja on itse alle 18-vuotias. Seksinostorytys on jo rikos. Korvaus ei ole aina rahaa vaan palkkioksi voi tarjota esimerkiksi ystäväkyytiä johonkin päiheteitä, koruja tai muita esineitä. (A-Klinikkaaäättö 2016)</p>

<p>Mitä on porno?</p> <p>A: Aikuisille suunnattua viihdettä, jota voi käyttää opetusmateriaalina seksin harrastamisessa.</p> <p>B: Kaikille sallittua materiaalia, joka kertoo, minkälaista seksi on.</p> <p>C: Aikuisille suunnattua, näyteltyä seksin suorittamista, joka on luotu fantasiamaailmaa varten.</p> <p>Pornossa esiintyvät ihmiset ovat usein manipuloituja kauneusleikkausten ja kuvakäsittelyn avulla. Oikea seksi on paljon muutakin kuin pelkkää suorittamista ja yhdyntää. Seksiä tulisi harrastaa luotettavan, tasavertaisen kumppanin kanssa silloin, kun itse kokee olevansa valmis siihen. (Amnesty International – Mun rajat -materiaali)</p>	<p>Julkaiset kuvan sosiaaliseen mediaan. Voiko joku nähdä kuvasi vaikka poistaisit sen?</p> <p>A: Ei voi. Kun kuva on poistettu, se on lopullisesti kadonnut.</p> <p>B: Kyllä voi. Kuvaa ei välttämättä koskaan saa pois internetistä.</p> <p>C: Ainoastaan ne jotka seuraavat facebook tai instagramtiliäsi voivat nähdä kuvan poiston jälkeenkin.</p> <p>Nettiin laitettut kuvat voi poistaa palvelun sivuilta ja omalta koneelta, mutta niitä ei välttämättä saa koskaan kokonaan pois internetistä. Toinen käyttäjä on voinut kopioida materiaalin omalle koneelleen ja saattaa jatkaa materiaalin levittämistä. Lisäksi materiaali on voinut tallentua hakukoneiden muistiin. (www.mll.fi – Viisaasti verkossa -materiaali)</p>	<p>Mitä tarkoitetaan seksuaalisoituneella mediakulttuurilla?</p> <p>A: Median näyttämä seksuaalisuus on ainut oikea.</p> <p>B: Mediassa ei näytetä seksuaalisia kuvia.</p> <p>C: Mediassa lähes kaikki kuvataan seksuaalisella tavalla.</p> <p>Seksuaalisoitunut mediakulttuuri tarkoittaa sitä, että myös videot ja kuvat, jotka eivät varsinaisesti liity seksiin, on kyllästetty seksuaalisuudella. Pornosta matkittuihin asentoihin, ilmeisiin ja vaatteisiin voi törmätä esimerkiksi automainoksissa, musiikkivideoissa tai elokuvissa. (www.kavi.fi – Seksiä mediassa -materiaali)</p>
---	--	--

<p>Mitä tarkoitetaan henkilön esineellistämisellä?</p> <p>A: Henkilön esittämistä pelkkänä vartalona tai seksuaalisen halun kohteena.</p> <p>B: Henkilön esittämistä huonekaluna.</p> <p>C: Henkilö luulee olevansa esine.</p> <p>Esineellistämisellä tarkoitetaan yleensä henkilön esittämistä yksipuolisesti pelkkänä vartalona, koristeena tai seksuaalisen halun kohteena. Lisäksi merkityksensä menettävät henkilön omat tunteet ja toiveet. (Feminist Perspectives on Objectification 2010.)</p>	<p>Ovatko mainoksissa näkyvät vartaloihanteet todenmukaisia?</p> <p>A: Ovat. Jokaisen pitäisi pyrkiä näyttämään samalta kuin mainoksissa esiintyvät ihmiset.</p> <p>B: Eivät välttämättä, eikä kenenkään kuulu näyttää samalta kuin mainoksissa esiintyvät ihmiset.</p> <p>C: Eivät ole, mutta jokaisen pitäisi pyrkiä näyttämään samalta kuin mainoksissa esiintyvät ihmiset.</p> <p>Mainonnan luomat ihanteet saattavat lisätä tyytymättömyyden tunteita omaa kehoa kohtaan, kun ei ole median välittämän kauneusihanteen mukainen. On tärkeää muistaa, että mainonnassa ei pyritä todellisuuteen, vaan esimerkiksi kuvankäsittelyn avulla mainonnan hahmot ovat tarkoituksella ihannekuvia. (www.kavi.fi – Seksiä mediassa -materiaali)</p>	<p>Mitä varten on asetettu ikärajoja ohjelmille ja peleille?</p> <p>A: Lasten ja nuorten kiusaksi.</p> <p>B: Lasten ja nuorten suojelemiseksi.</p> <p>C: Lasten ja nuorten television katselun vähentämiseksi.</p> <p>Ikärajat perustuvat kuvaohjelmalakiin, jonka tarkoitus on suojella lapsia. Ikärajojen avulla varmistetaan, ettei nuori katso ohjelmia tai pelaa pelejä jotka ovat ahdistavia tai vahingollisia hänen ikätasolleen. Televisio-ohjelmien, elokuvien ja pelien ikärajat ilmoittavat lapsen ikätasolle haitallisesta sisällöstä. (www.kavi.fi & www.mll.fi)</p>
---	--	---

<p>Millaisia vaikutuksia pornolla voi olla nuoriin?</p> <p>A: Porno ei vaikuta millään tavalla nuoreen.</p> <p>B: Porno voi vaikuttaa ainoastaan positiivisella tavalla nuoreen.</p> <p>C: Porno voi luoda nuorelle kohtuuttomia odotuksia itseä ja kumppania kohtaan.</p> <p>Porno voi luoda nuorelle suhteettomia seksiin ja seksuaalisuuteen liittyviä paineita sekä asettaa kohtuuttomia odotuksia itseä ja kumppania kohtaan, sillä se antaa nuorelle hyvin yhdyntä- ja suorituskeskeisen käsityksen seksistä sekä jättää tunteet ja hellyyden pois. Oikea seksi on paljon muuta kuin suorittamista, voikimistä ja yhdyntää. (www.mll.fi – Lapsi ja netin pornografia -materiaali)</p>	<p>Voivatko internetissä ihmiset esittää jotain muuta kuin mitä he oikeasti ovat?</p> <p>A: Kyllä voivat. Internetissä oma identiteetti on helppo salata.</p> <p>B: Eivät voi. Internetissä on mahdotonta salata, kuka oikeasti on.</p> <p>C: Vain joissain internet sivuilla voi salata, mutta esimerkiksi Facebookissa ei voi.</p> <p>Internetissä oma identiteetti on helppo salata. Nimimerkin suojassa keskustelu intiimeistä ja aroista asioista helpottuu, jolloin myös kynnys sanalliseen seksuaaliseen häirintään ja hyväksikäyttöön madaltuu. (Viljka 2011. Seksuaalinen häirintä.)</p>	<p>Mitä tarkoittaa sexting?</p> <p>A. Seksiviestittelyä.</p> <p>B: Sexting on seksuaalisen suuntautumisen muoto.</p> <p>C: Sexting on seksiasento.</p> <p>Sexting eli seksiviestittelyllä tarkoitetaan henkilöiden toisilleen lähettämää eroottisävytteisiä tekstiviestejä, omakuvia ja videoita. Seksiviestejä lähetetään usein seurustelukumppanille. Sextingissä on tärkeää sopia yhteiset pelisäännöt siitä, mitä kuville tehdään lähettelyn jälkeen, jotta ne eivät päädy muiden kuin asianosaisten katseltavaksi. (www.mll.fi – Viisaasti verkossa -materiaali)</p>
---	---	--

Liite 9: Lautapelin ohjeet

PELIOHJEET

Lue pelin ohjeet tarkasti läpi ennen pelin aloittamista. Aiheen arkaluontoisuuden vuoksi ohjaajan on hyvä itse tutustua aihealueisiin ja kysymyksiin ennen pelin aloittamista.

PELI

Lautapeli sisältää kysymyksiä seksuaalisuudesta, omista rajoista ja oikeuksista, parisuhteesta, mediasta ja seksuaalisesta kaltoinkohtelusta sekä niihin liittyvistä laeista. Pelilauta on jaettu neljää eri väriä oleviin peliruutuihin. Jokainen väri edustaa omaa aihealuettaan.

- SEKSI JA SUHTEET
- SEKSUAALISUUS JA MEDIA
- OMAT RAJAT JA OIKEUDET
- SEKSUAALINEN KALTOINKOHTELU

Aihealueista kysytään kysymyksiä, joihin pelaaja vastaa omalla pelivuorollaan. Kysymykset ovat painettuna kyseisen aihealueen väriseen kysymyskorttiin. Kysymykset on muotoiltu niin, että jokaiseen kysymykseen on kolme vastausvaihtoehtoa, joista oikea vastaus on lihavoitu. Kortissa on lisäksi selitetty tarkemmin, miksi juuri kyseinen vastaus on oikea.

PELIN KULKU

Peli alkaa lähtöruudusta keskeltä pelilautaa. Pelilaudalla liikutaan nopan osoittaman luvun verran. Lähtöruutua ei lasketa peliruuduksi, sillä lähtöruudussa ei ole kysymystä. Sen yli voi hypätä pelilaudalla liikkussa. Jokainen pienempi peliruutu edustaa aihealueen lisäksi nuorille tarkoitettua palvelua tai auttavaa tahoa.

Saapuessaan peliruutuun, pelaajan tulee ensiksi kertoa jotakin kyseisestä paikasta. Jos pelaaja ei tiedä kyseistä palvelua tai auttavaa tahoa, ohjaaja täydentää vastausta. Pelin ohjeiden mukana on ohjaajalle tarkoitettu lista auttavista tahoista. Tämän jälkeen pelaajalta kysytään kysymys kortista, joka on kyseisen peliruudun väriäinen.

Jos pelaaja osaa pienessä peliruudussa kertoa auttavasta tahosta ja lisäksi vastata kysymykseen oikein, saa hän peliruudun värisen pelimerkin.

Jos pelaaja vastaa vain toiseen näistä oikein, siirtyy pelivuoro seuraavalle pelaajalle. Oikeasta vastauksesta ei saa uutta heittovuoroa.

Pelilaudalla jokaista aihealuetta edustaa yksi isompi peliruutu, jossa ei ole auttavaa tahoa. Isoissa peliruuduissa voittaa pelimerkin pelkäästä oikeasta vastauksesta.

Jos pelaaja vastaa kysymykseen väärin siirtyy pelivuoro seuraavalle.

Pelaaja pitää itsellään jokaisen häneltä kysytyn kysymyskortin loppupurkua varten.

PELIN PÄÄMÄÄRÄ

Pelin päämääränä on kerätä ensimmäisenä neljä eriväristä pelimerkkiä ja tämän jälkeen päästä takaisin laudan keskellä sijaitsevaan lähtöruutuun.

PELIN OHJAAMINEN JA LOPPUPURKU

Pelin kulkua ohjaa ammattilainen, jolla on tärkeä rooli pelin aiheita käsitellessä. Ohjaaja toimii pelin tuomarina ja kysyy kysymykset. Vastauksen jälkeen ohjaaja antaa kysymyskortin pelaajalle.

Ohjaajan tulee seurata ja havainnoida aktiivisesti pelin kulkua, sillä käsiteltävät aiheet saattavat aiheuttaa pelaajissa hämmennystä tai epämurkeit tunteita. Seuraamisen ja havainnoinnin lisäksi ohjaajan tulee kertoa pelissä käsiteltävistä aiheista nuorille ennen pelin alkua ja sen aikana.

Auttavien tahojen kohdalla ohjaaja arvioi oman harkinnan mukaan, onko vastaus tarpeeksi kattava.

Pelin lopuksi ohjaaja pitää pelaajille loppupurun. Loppupurussa jokainen pelaaja valitsee 1-3 itselle tärkeää tai mietittyttävää kysymyskorttia, jotka käsitellään vuorotellen ohjaajan avulla. Ohjaaja voi loppupurussa kysyä miksi pelaaja valitsi kyseisen kysymyksen ja mitä tunteita asia hänessä herättää. On erityisen tärkeää jättää runsaasti aikaa loppupurulle ja keskustelulle, jotta kukaan ei jää yksin pelin herättämien ajatusten ja tunteiden kanssa.

PELIN MUOKATTAVUUS

Peliin on mahdollista lisätä kysymyksiä tarvittaessa, ajankohtaisista aiheista riippuen. Samalla tavalla kysymyksiä tai aihealueita on myös mahdollista jättää pois. Näin peliä voi soveltaa sopivaksi eri kohderyhmille ilman, että jokaista aihealuetta tarvitsee käsitellä jokaisella pelikerralla. Peliä voi pelata yksilönä, pareittain tai ryhmissä. Peliä voi myös pelata tietovisa -tyyppisesti käyttäen pelkästään kysymyskortteja.

PIKAPELI

Peliä voi vaihtoehtoisesti pelata niin, että pelin alussa sovitaan aika, kuinka kauan peli kestää ja voittaja on se, jolla on ajan loppuessa eniten pelimerkkejä. Pikapeliä pelatessa on tärkeää jättää aika loppupurulle.

PELIN SISÄLTÖ

- 1 NUORTEN EXIT PELILAUTA
- 1 PELIOHJEET
- 1 LISTA AUTTAVISTA TAHOISTA
- 1 NOPPA
- 45 KYSYMYSKORTTIA
- 6 PELINAPPULAA
- 24 PELIMERKKIÄ

Lautapeli nuoriin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeellisen seksin ennaltaehkäisyyn on kehitetty Fanni Ali-Melkkilän ja Sonja Holopaisen toiminnallisen oppinnäytetyön tuotoksena osana Rikosseuraamusalan koulutusohjelmaa Laurean Ammattikorkeakoulussa syksyllä 2016.

Liite 10: Auttavien tahojen lista

AUTTAVAT TAHOT

E-TALO

10-28 -vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille tarkoitettu neuvonta- ja tukipalvelu, jossa on sekä miestä että naistyöntekijä, Katri ja Tero, jotka ovat nuorisotyön ammattilaisia ja koulutettuja seksuaalineuvojia. e-Talolla on Tyttöjen puoli, Poikien puoli ja Sateenkaaritila, josta löytyy tietoa murrosiästä, seksistä ja seksuaalisuudesta, vanhemmuudesta, hyvinvoinnista, väkivallattomuudesta, monikulttuurisuudesta sekä mediasta ja pelaamisesta. e-Talossa on Katrin ja Teron Kysymys & Vastaus -palstat sekä chat. (<http://e-talo.fi/>)

MLL

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Nuortennetissä on tietoa muun muassa seksuaalisuudesta ja seurustelusta, mielenterveydestä, kiusaamisesta ja päihteistä. Tukea voi saada soittamalla lasten ja nuorten puhelimeen, chatissa tai kirjoittamalla nettikirjepalveluun. (<http://www.mll.fi/nuortennetti/>)

NETTIPOLIISI

Tarkoituksena on ennaltaehkäistä rikoksia, madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä poliisiin ja puuttua akuutisti erityisesti sosiaalisessa mediassa tapahtuviin rikoksiin. Kysymyksen voi lähettää sosiaalisen median palveluiden kautta muun muassa Facebookissa, Twitterissä, Instagramissa, Youtubessa ja Snapchatissa. Kiireellisissä apua vaativissa asioissa tulee kuitenkin soittaa poliisin hätänumeroon 112. (https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/poliisit_sosiaalisessa_mediassa)

NETTITURVAKOTI

Apua kaikille väkivallan osapuolille. Mahdollisuus saada tietoa väkivaltaan liittyvissä tilanteissa sekä keskustella ammattiauttajan tai samaa kokeneiden kanssa chatissa. (https://www.turvakoti.net/site/?lan=1&page_id=9)

NUORTEN KRIISIPISTE

Helsingin Nuorten Kriisipiste tarjoaa maksutonta ja luottamuksellista keskusteluapua 12-29 -vuotiaille nuorille ja aikuisille sekä heidän perheilleen. Helsingin toimipisteessä voi mennä käymään, soittaa päivystyspuhelimeen, lähettää sähköpostia tai keskustella chatissa. (<http://www.helsinginmies.fi/nuorten-kriisipiste>)

NUORTEN TURVATALOT

12-21 -vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen tarkoitettu paikka, josta saa keskusteluapua, tukea itsenäistymiseen ja päivärytmin palautumiseen. Turvatalot järjestävät myös ystävä- ja ryhmätoimintaa sekä tarvittaessa väliaikaisen yöpymispaikan. Turvatalot sijaitsevat Espoossa, Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Vantaalla. Turvataloilla on myös tiistaisin ja torstaisin nuorten chat ja puhelinpalvelu, joka on avoinna arkisin ympäri vuorokauden ja viikonloppuisin kello 10.00-17.00. (<https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/nuorten-turvatalosta>)

POIKIEN PUHELIN

Auttava puhelinpalvelu alle 20-vuotiaille pojille ja nuorille miehille kaikissa elämään liittyvissä pulmissa. Puhelu on maksuton ja soiton voi tehdä kertomatta omaa nimeä. Puheluun vastaa aikuinen, ammatillisesti poikien maailmaan perehtynyt mies. (http://www.vaestoliitto.fi/vaestoliitto/mita_vaestoliitto_tekkee/palvelut/puhelinneuvonta/poikien_puhelin/)

POIKIEN TALO

10-28 -vuotiaille pojille, miehille ja poikana olemista pohtiville tarkoitettu paikka Helsingissä, jossa voi viettää aikaa muiden poikien ja turvallisten, luotettavien aikuisten kanssa. Poikien talolla on ryhmätoimintaa, yksilötapaamisia, seksuaalineuvontaa ja -kasvatusta, kesätoimintaa sekä yhteisötoimintaa. (<http://poikientalo.fi/>)

RIKU NUORTEN SIVUT

Rikosuhripäivystys auttaa nuorta, joka on joutunut tai epäilee joutuneensa rikoksen uhriksi, jos nuoren läheinen on joutunut rikoksen uhriksi, jos on itse todistajana rikosasiassa, kaipaa neuvoa tai haluaa keskustella rikoskokemuksesta. Riku tarjoaa neuvontaa ja ohjausta rikosasioihin liittyen puhelimitse, chatissa, ask.fm -sivustolla, IRC-galleriassa, Facebookissa sekä rikunet.fi -verkkopalvelussa. Lisäksi Rikusta voi saada tarvittaessa henkilökohtaisen tukihenkilön. (<http://nuoret.riku.fi/tietoa-meista-ja-toiminnastamme/miten-riku-voi-auttaa/>)

SETA

Valtakunnallinen ihmisoikeusjärjestö, jonka tavoitteena on, että kaikki voisivat elää yhdenvertaisina riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta. Seta tarjoaa nuorille ja nuorten kanssa toimiville tietoa sukupuolesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta sekä yhdenvertaisuudesta. Setan jäsenjärjestöt tarjoavat muun muassa nuorisotoimintaa ja nuorille suunnattuja koulutuksia. (<http://seta.fi/nuorten-toiminta-setassa/>)

SEXPO

Sexpo-säätiön nuorten sivut on suunnattu pääasiassa 12-20 -vuotiaille ja ne sisältävät tietoa seksuaalisuudesta ja ihmissuhteista. Sexpo-säätiöllä on puhelinpalvelu, chat sekä nuorten nettineuvonta, jossa voi kysyä mieltä askarruttavista asioista nimettömästi. (<http://www.sexpo.fi/nuorille/>)

SINUIKSI

Valtakunnallinen tuki- ja neuvontapalvelu seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuolen moninaisuuteen liittyvissä asioissa. Sinuiksi -hankkeella on puhelinpäivystys, chat sekä mahdollisuus jutella luottamuksellisesti sateenkaarivertaisen kanssa. (<http://www.sinuiksi.fi/>)

TRANSTUKIPISTE

Setan Transtukupiste tarjoaa keskustelua apua ja vertaistukea intersukupuolisille transhenkilöille ja heidän läheisille sekä toimii sukupuolen monimuotoisuuden asiantuntijana. (<http://transtukupiste.fi/mika-on-transtukupiste/>)

TUKINAINEN

Raiskauskriisikeskus Tukinainen tarjoaa maksutonta apua, tukea ja neuvontaa seksuaalista väkivaltaa koskeissa asioissa. Tukinainenella on kriisipäivystys ja juristipäivystys, jonka lisäksi Tukinainen järjestää avoimia ja suljettuja ryhmiä sekä tarvittaessa kriisitapaamisia. (<https://www.tukinainen.fi/ohjeita-seksuaalirikoksen-uhrielle>)

TYTTÖJEN TALO

10 - 28 -vuotiaille tytöille ja nuorille naisille tarkoitettu paikka, jossa voi oleilla, osallistua erilaisiin ryhmiin, viettää aikaa talon aikuisten ja tyttöjen kanssa. Yksilökeskusteluissa on mahdollista jutella luotettavan aikuisen kanssa itseä mietittyistä asioista. Tyttöjen talolla on myös avoimia ryhmiä, joissa esimerkiksi kokataan, taiteillaan, lauletaan tai harrastetaan tanssia, joogaa ja kuntonyrkkeilyä. Tyttöjen talot sijaitsevat Helsingissä, Espoossa, Kuopiossa, Tampereella, Turussa, Oulussa ja Rovaniemellä. Tytöille tarkoitettuja tiloja löytyy myös muilta paikkakunnilta. (<http://www.tytojentalo.fi/etusivu>)

VÄESTÖLIITTO NUORTEN NETTISIVUT

Nuorten nettisivujen tehtävänä on toimia alle 20-vuotiaiden nuorten tukena seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa. Sivuilta löytyy seksuaaliterveyteen liittyvää tietoa jonka lisäksi voi varata ajan nettivastaanotolle tai jättää kysymyksen asiantuntijalle. (<http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/>)